

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΑΣ

ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1900

15-31 Αὐγούστου 1909

ΕΤΟΣ Θ' ΤΕΥΧΟΣ 213-214

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΜΕΡΣΟΝ Ἔργα καὶ ἡμέραι, μετάφρ. Θ. Χ. Φλωρᾶ.
ΘΕΟΔ. Α. ΚΑΗΡΟΝΟΜΟΥ Τὰ Ἠνιάδεσφα, δημοτικὸν με μουσικὴν.
ΛΗΟΣΠΑΣΜΑ ἀπὸ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Φιλικοῦ Σταυρᾶτι Κουμπάρη.
ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ Σκέψεις καὶ ζωγραφικὲς ταξιδιωτικαί.
ΣΤΕΦ. Α. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗ Τὰ νέα βιβλία: Μινωτικὸς Πολιτισμὸς.
Ι. ΖΕΡΒΟΥ, ΑΡΕΤΑ Νέοι Διάλογοι: Περί τῆς ζωῆς.
ΓΑΚΩΒΟΥ ΠΟΛΥΛΑ Ἀπὸ τὸ Ζ τῆς Ὀδυσσεΐας.
ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ Μελάχρο, δράμα, συνέχεια.
ΣΗ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ Ἀπὸ τὸν βίον καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σολωμοῦ, συνέχεια.
ΕΛΜΟΝΔΟΥ ΠΗΛΟΝ Ἡ κυρία Γκρέξ ἢ ἡ Σπασμένη Στάμνα, διήγημα, συνέχεια.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι ὑπὸ Παύλου Νιρβάνα.

Τὰ Βιβλία ὑπὸ Κάποιου.

Θέατρον ὑπὸ Γρ. Ξ.

Πολιτικὴ Σελίς ὑπὸ Ἀγρίππα.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ Τὸ βιβλίον τοῦ

Ἰβλ. Δεληγιώργη. — Ἀπὸ τοὺς Παλιούς Σκοποὺς τοῦ Ἀρ-

γύρη Ἐφταλιώτη. — Σκέψεις Κωστή Παλαμά. — Ἡ Κα-

τάρα δημοτικόν. — Ἡ Μελαγχολία τῶν Ἑλλήνων. — Ἀπὸ τὰ περιοδικὰ καὶ τὰς
ἐφημερίδας. — Περιγραφή τῆς ἀποκοπῆς τοῦ κοντοῦ Φιρκά. — Ὀλιγόστιχα. —
Νεῖα ἐκδόσεις.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Σπουδὴ Ροῦμπενς, ἐκτὸς τοῦ κειμένου χρωματιστή. — Οἱ Δύο Σάτυροι Ροῦμπενς.

— Κωδωνοστάσιον ὑπὸ Α. Ζάχου. — Διακοσμητικὴ εἰκὼν ὑπὸ Α. Ζάχου. — 4 εἰκό-

νες ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τῆς Κρήτης. — 4 εἰκόνες ἀπὸ τὸ Μουσεῖον Θηβῶν. — Ἡ

Γζουερέρω ὑπὸ Φ. Κάουλιπαρ. — Ἡ Σπασμένη Στάμνα, ὑπὸ Γκρέξ.

ΔΙ.

ΚΑΘΑ. ἠθναί, ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35

Τεῦχος διπλοῦν λεπτὰ 60

ΕΓΓΡΑΦΑΙ: ἐτήσιοι δρ.-φρ. 25. — Ἐξάμηνοι δρ.-φρ. 12.50.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ δρ.-φρ. 4 κατὰ διμηνίαν. Ἡ 1η δόσις δρ. 5.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΜΗΝΙΑΙΟΙ (διὰ τὴν Ἑλλάδα μόνον) δρ. 2 κατὰ μῆνα. Ἡ 1η δόσις δρ. 3.

α) ΕΓΓΡΑΦΑΙ ΑΡΧΙΖΟΥΝ ΤΗΝ 15 ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΟΝΟΝΤΑΙ

ΤΑ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» ἐκδίδονται τὴν 15 καὶ 30 ἑκάστου μηνός.

Ἐκαστον ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ 2 τόμους: ἀπὸ 15 Ὀκτωβρίου καὶ ἀπὸ 15 Ἀπριλίου.

Ἐν τεύχος στέλλεται ὡς δαῖγμα δωρεάν.

Τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς ἀποστέλλεται διὰ ταχυδρομ. ἢ τραπέζικης ἐπιταγῆς πρὸς τὸν
κ. Κίμωνα Μιχαηλίδην, διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» Ἀθήνας.

ΜΕΓΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ
“ΑΙ ΘΕΡΜΑΙ ΤΟΥ ΣΥΛΛΑ,”
 ΛΟΥΤΡΑ ΑΙΔΗΨΟΥ

Έναρξιν 1 Μαΐου—15 Σεπτεμβρίου

Τὸ Μεγαλειότερον, ὠραιότερον καὶ πλουσιότερον ξενοδοχεῖον τῶν ἑλληνικῶν λουτρῶν. Λουτρὰ ἐντὸς τοῦ ξενοδοχείου. Μαγειρικὴ ἀρίστη. Ὑπηρεσία τελεία. Δωμάτια μετὰ καὶ ἄνευ τροφῆς. Ἑστιατόριον πρώτης τάξεως με τιμὰς λογικὰς.

ΤΙΜΑΙ ΔΩΜΑΤΙΩΝ | Ἄνευ τροφῆς ἀπὸ δραχμὰς 4
 Μετὰ τροφῆς pension ἀπὸ δραχμὰς 10

Διευθυντής: ΟΣΚΑΡ ΔΑΡΙΓΚ

Ἀπὸ τῆς 15^{ης} προσεχοῦς Ὀκτωβρίου
ΤΑ “ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ,”

θὰ τυπώνωνται εἰς τὸ πολυτελές χαρτὶ ὅπου
 τυπώνεται τῶρα ἡ ἐκτὸς τοῦ κειμένου εἰκὼν.
 Τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς θὰ μείνῃ
 ἀμετάβλητον.

ΔΩΡΑ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ χαρτοδεμένοι ἐκτὸς 3 ^{ου} , 5 ^{ου} , 10 ^{ου} , 12 ^{ου} , 13 ^{ου} καὶ 14 ^{ου} ἑκάστος Δρ.—Φρ. 2.—	
Διὰ τὰς ἐπαρχίας 50 λεπτά, διὰ τὸ ἑξωτερικὸν 1 φρ. ἐπὶ πλέον ταχυδρομικά.	
Ὅλη ἡ σειρὰ, τόμοι 16, ἐλεύθεροι ταχυδρομικῶν τελῶν Δρ.—Φρ. 192	
Ἡ ὅλη σειρὰ, τόμοι 16, πωλεῖται καὶ κατὰ δόσεις μηνιαίας ἐκ Δρ.—Φρ. 6	
Κατὰ τὴν πληρωμὴν ἑκάστης δευτέρας δόσεως ἀποστέλλεται ἓνας τόμος. Οὕτω μετὰ τὸν 16 ^{ον} τόμον θὰ ἔχῃ ἀποπληρωθῇ ἡ ἀξία ὅλων.	
Παύλου Νιρβάνα: Γλωσσικὴ αὐτοβιογραφία.—Ἐκδόσεις «Παναθηναίων» πρὸς Δρ.—Φρ. 0.50 ἀντὶ 1	
Παγὰ Λαλέουσα, ποιήματα.—Ἐκδόσεις «Παναθηναίων» » » 1 ἀντὶ 2	
Ἀρχιτέκτων Μάρθας, δράμα.—Ἐκδόσεις «Παναθηναίων» » » 1 ἀντὶ 2	
Τέχνη καὶ Φρενοπάθεια » » 0.50 ἀντὶ 1	
Κίμωνος Μιχαηλίδου: Σάν Ζωὴ καὶ Σάν Παραμυθί, διηγήματα καὶ εἰκόνες.—Ἐκδόσεις «Παναθηναίων» » » 1 ἀντὶ 2	
Σπύρου Μελά: Ὁ Γυῖς τοῦ Ἰσκιου, δράμα.—Ἐκδόσεις «Παναθηναίων» » » 1 ἀντὶ 2	
Ὁσκαρ Οὐάϊλδ: Σαλώμη, δράμα.—Ἐκδόσεις «Παναθηναίων» » » 1 ἀντὶ 2	
Μ. Μαλακᾶς: Πεπρωμένα, ποιήματα » » 2 ἀντὶ 3	
Α. Θέρου: Δημοτικὰ Τραγούδια, εἰκονογραφημένα » » 3 ἀντὶ 3	
Ι. Πολέμη: Κειμήλια, ποιήματα » » 1.50 ἀντὶ 3	
Ἐξωτικά » » 1 ἀντὶ 2	
Γ. Στρατήγγη: Τραγούδια τοῦ Σπιτιοῦ, ποιήματα.—Ἐκδ. «Παναθηναίων» » » 1 ἀντὶ 3	
Ν. Ἐπισκοποπούλου: Ἑρμῆς ψυχῆς, δράμα.—Ἐκδόσεις «Παναθηναίων» » » 1 ἀντὶ 2	
Δεύκωμα τῶν «Παναθηναίων» » » 1 ἀντὶ 2	

ΧΡ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

(Γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐν Πάτραις Οἰνοποιτικῆς Ἑταιρίας
 “Η Α Χ Α Ϊ Α,”
 ΑΘΗΝΑΙ.—Ὁδὸς Νίκης 1 καὶ ὁδὸς Πανεπιστημίου 52.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ ΤΗΣ Α.Β.Υ. ΤΟΥ ΔΙΑΔΟΧΟΥ
 ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΗΣ ΤΗΣ Α.Β.Υ. ΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΟΙΝΟΙ ΚΑΙ ΚΟΝΙΑΚ ΚΛΑΟΥΣ

Παρακαταθήκη οἴνων παλαιῶν ἄνω τῶν 5 ἐτῶν ἐπιδορπίων καὶ ἱαματικῶν

Μαυροδάφνη, Μαλβασία, Ἀχαιοὺς

ὥς καὶ ἐπιτραπεζίων οἴνων

Δεμέστιχα λευκὸς καὶ μέλας Μορέα καὶ Καλάβρυτα.

ΚΟΝΙΑΚ «Royal» τοῦ 1887

«Des Princes» τοῦ 1890

«Τῶν 2 Στεμμάτων» τοῦ 1895

«Τοῦ Στέμματος» τοῦ 1900

Τιμολόγια ἀποστέλλονται παντὶ τῷ αἰτούντι.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

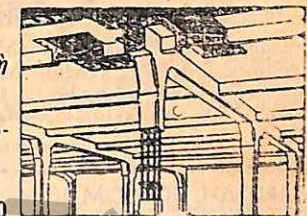
ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

5—ΟΔΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ—5

Μελέται καὶ ἐκτελέσεις μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν ἔργων.—Ἐφαρμογὴ συστήματος Hennebique.

Κατασκευὴ γεφυρῶν ἀφλέκτων οἰκῶν, δαπέδων, στηλῶν κ.τ.λ. διὰ σκυροκονιάματος σιδηροπαγοῦς (béton armé) συστήματος Hennebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ ΤΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΩΙ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ 1900

Ἀντιπροσωπεῖα ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρισίοις οἴκου Hennebique.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΒΑΡΕΚΙΝΑ

ΗΓΓΥΗΜΕΝΗ ΕΙΔΙΚΗ ΣΚΕΥΑΣΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΜΠΟΥΓΑΔΑ

ΚΑΘΑΡΙΖΕΙ, ΛΕΥΚΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΜΑΙΝΕΙ

ΑΝΔΡΕΟΥ Γ. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Φαρμακοποιού-Χημικού

Διὰ τῆς χρήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Βαρεκίνης ἐπιτυγχάνεται ὁ τέλει καθαρισμός, λεύκανσις καὶ ἀπολύμανσις τῶν ἀσπορροῦχων χωρὶς ταῦτα νὰ ἀποβῇ καὶ εἰς τὴν ἐλαχίστην βλάβην, καθότι ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς ἐπ' αὐτῶν γίνεται χημικῶς καὶ οὐχὶ διὰ τεχνικῶν μέσων (τριψίματος, κοπανίσματος κλπ.) ἐπομένως περιορίζεται εἰς τὸ νὰ καθαρίσῃ, λευκαίνῃ καὶ ἀπολυμαίνῃ τὰ ἀσπορροῦχα, διατηροῦσα τὴν στερεότητα αὐτῶν, καθὼς καὶ τὰ εἰς χεῖρας ἡμῶν ἐπίσημα πιστοποιητικὰ διαφόρων χημικῶν βεβαιοῦσι. Προκύπτει δὲ καὶ οἰκονομία κόπου, χρόνου καὶ χρέματος, κατὰ τὰ 2/3, ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παλαιὸν σύστημα τῆς μπουγάδας.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΠΟΘΗΚΗ

Φαρμακεῖον Ἀνδρέου Γ. Θεοδωροπούλου.

Διασταύρωσις Ἀριστοτέλους καὶ Ἡπείρου.—Ἀρ. τηλ. 382

ΜΙΧΑΗΛ Β. ΜΑΝΟΥΣΟΣ

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΙΚΩΝ

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ

ΜΕΓΕΘΥΝΣΕΙΣ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 10. Παρὰ τῇ πλατείᾳ Συντάγματος.

ΛΑΡΥΓΓΟ-ΩΤΟΛΟΓΟΣ ΙΑΤΡΟΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Πλατεία Ἁγίου Γεωργίου 4.

Ἀκριβὲς ἐμπροσθεν τοῦ Συλλόγου Παρνασσού.

Ὡραὶ ἐπισκέψεως 10—12 π. μ. 3—5 μ. μ.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣΗΣ ΤΩ 1886

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΑΧ. 5.000.000

Τμήμα Τραπεζικόν. — Συνάλλαγμα. — Έκδοσις επιταγών (chèque). — Πιστωτικά έγγραφα. — Εισπραξεις. — Δάνεια επί ενεχύρων Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Καταθέσεις. — Φύλαξις τίτλων και τιμαλφών.

Τμήμα Ταμιευνηρίου. — Ταμιευτήριον 4 % — Μηνιαία καταθέσεις ανατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίου. — Αγοραπωλησία χρεωγράφων. — Χρηματιστικά έντολα.

Τμήμα Έμποριον. — Προμήθειαι εμπορευμάτων. — Αντιπροσωπείαι οίκων. — Πληροφορία εμπορικά. — Δέματα κατεργασμένα βυρσοδεψείου Μοσχάτου.

Γενικόν Πρακτορείον εν Ελλάδι του Γαλλικού «Rhenix» ασφαλείας κατά του πυρός και της ζωής.

ΤΟΚΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

3 1/2 %	απόδοσις εις πρώτην ζήτησιν.	4 1/2 %	απόδοσις μετά εν έτος.
4 %	» μετά τρεις μήνας.	5 %	» μετά δύο έτη.
4 1/4 %	» μετά έξι μήνας.	5 1/2 %	» μετά δύο έτη και πλέον.

Διά καταθέσεις εις χρυσόν κατά 1/2 % ολιγώτερον.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ ΜΑΝΤΙΚΑ ΕΝ ΑΜΙΣΩ.

Α. Γ. ΜΑΥΡΟΥΚΑΚΗΣ

ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΣ — ΨΥΧΙΑΤΡΟΣ

71 — Οδός Ακαδημίας — 71

Ο ΙΑΤΡΟΣ Γ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ

επί μακρόν εν Εύρωπῃ σπουδάζας και εν Παρισίοις διευθύνων ιδιωτικήν κλινικήν δέχεται διά τὰ νοσήματα τῶν νεφρῶν, τῆς κύστεως και εν γένει τῶν ἐκ μεταδοτικῶν και δερματικῶν παθήσεων πάσχοντα.

Οδός Αγίου Κωνσταντίνου ἀριθ. 18.

ΜΑΝΩΛΗ ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΓΙΑ ΜΙΑ ΦΩΝΗ ΜΕ ΠΙΑΝΟ (ΕΚΔΟΣΙΣ ΛΕΙΨΙΑΣ)

α') Ποίησις Μαλακόση :

Στὴν ἀνέμη καρφωμένα . . . Δρ. 1.—
Τραγουδάκι . . . » 1.—
Στὴ νῆσο πέρα ὁ πύργος τῆς Ἀθώρητης . . . » 1.—

β') Ποίησις Ἀλεξ. Πάλλη :

Μολιβιάτισσα . . . Δρ. 1.—
Μισιριώτισσα . . . » 1.—
Ρουμελιώτισσα . . . » 1.50
Ἀφροδίτη . . . » 1.50
Χάιντε Χοῦρδε . . . » 1.—
Μικρούλα . . . » 1.50

Όλα μαζί ένας τόμος δρ. 5

ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

Η "ΝΕΑ ΑΦΘΟΝΙΑ,"

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Α. Γ. ΣΚΡΕΚΗ

ΟΔΟΣ ΣΟΛΩΝΟΣ 139 (ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΑΝΙΓΓΟΣ)

Γάλα άγνόν άγελαδινόν και πρόβειον ή δικά λεπτά 80.— Βούτυρον τῆς ώρας. — Αύγά φρέσκα εκ του κτηνοτροφείου του Καταστήματος. — Λουκουμάδες έκτακτοι και άφράτοι. — Μέλι Υμηττού γνήσιον και άγνόν.

ΒΟΥΣΤΑΣΙΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΚΑΙ ΚΟΛΟΚΥΘΟΥ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ
ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΚΑΙ ΞΥΛΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΡ. ΠΑΪΟΥ
ΟΔΟΣ ΚΟΛΟΚΥΘΩΝ
ΑΡ. 55 Α
ΑΘΗΝΑΙ

ΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΝ ΤΗ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ 1907
ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΕΝ ΑΝΑΤΟΛΗ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΙ ΤΑΧΕΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΩΤΟΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Ε. ΚΑΖΑΝΗ
ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ ΤΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

ΒΡΑΒΕΥΘΗ
ΕΙΣ ΤΡΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΜΕ ΤΑ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ
ΔΟΣ ΔΕΚΑ — ΣΤΟΑ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΟΝΟΝ
ΤΟ ΤΣΙΓΚΟΓΡΑΦΕΙΟΝ
Ε. ΚΑΖΑΝΗ
ΕΒΡΑΒΕΥΘΗ ΕΝ ΤΗ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ ΒΟΡΩ

ΜΕΓΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιού Α' τάξεως τῆς ἀνωτάτης Φαρμακευτικῆς
Σχολῆς τῶν Παρισίων

Ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν
ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ ἐπι-
στημόνων φαρμακοποιῶν. — Γαλλικαὶ καὶ
Ἀγγλικαὶ εἰδικότητες (Spécialités). —
Πρόσφατα μεταλλικὰ ὕδατα. — Ἀπολυμάνσεις
καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειοτάτων συσκευῶν
καὶ κλιβάνων. — Τεχνητὸς ὁρρός.

Όλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων. —
Ἀναλύσεις ὕδατων μετὰ μικροβιολογικῆς
ἐρεῦνης. — Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον
τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ

Όλα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη εἰς τιμὰς ἀκαταγνώστους

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ

Ἀθῆναι. — Οδὸς Ἐρμού

Πλούτος γραφικῆς ὕλης. — Ἐν-
τυπα καὶ ἐπισκεπτήρια καλλι-
τεχνικά. — Ἐργοστάσιον φανέλ-
λων τέλειον. — Χάρτης τυπογρα-
φικὸς λευκὸς καὶ ἑξαφύλλον
παντὸς εἴδους καὶ ποιότητος.

Εὐθηνία, ταχύτης, ἀκρίβεια.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΤΟ ΦΑΛΗΡΟΝ

ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΝΤΣΙΔΕΛΟΥ

Παράρτημα ἐν Ἀθῆναις

Οδὸς Χαλκοκονδύλη 34α.

ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ

ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ

πρὸς 80 λεπτά ή δικά

ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ

ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΕΔΩΔΙΜΑ ΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΚΑ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΜΑΝΤΗ

ΑΘΗΝΑΙ — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 21' — ΑΘΗΝΑΙ

Τηλέφωνον ἀριθ. 137

Όλα τὰ εἶδη τῶν ἐδωδύμων νωπότατα
ἀπὸ τὰ καλλίτερα ἐργοστάσια καὶ ὡς ἐκ
τῆς μεγάλης καταναλώσεως ἀνακαινιζόμενα
καθ' ἐκάστην.

ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΑΡΓΥΡΟΥΝ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΒΟΡΩ

ΔΙΑ ΜΕΔΙ ΚΑΙ ΕΛΗΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ THOMSON HOUSTON. — ΕΔΡΑ : ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΜΕΤΟΧΑΣ : ΔΡΑΧ. 10.000.000. * ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΕΙΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΣ : ΦΡ. ΧΡ. 10.000.000

Κεντρικὸν Ἐργοστάσιον ἐν Νέῳ Φαλήρῳ. Σταθμοί : Ἐν Ἀθῆναις, Πειραιῇ, Νέῳ Φαλήρῳ
καὶ Κηφισίᾳ. — Ἠλεκτρικὴ κίνησις τοῦ ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ Σιδηροδρόμου καὶ τῶν
Τροχιοδρόμων Ἀθηνῶν, Πειραιῶς καὶ Περιχώρων. — Προνόμιον φωτισμοῦ δι' ἠλεκτρισμοῦ καὶ
ἀερίου τῶν πόλεων Πειραιῶς, Πατρῶν, Σύρου, Καλαμῶν, Ἀργοστολίου καὶ Χαλκίδος. — Ἠλε-
κτρικὸς Τροχιοδρόμος Πατρῶν.

Ἡ Ἐταιρία ἀναλαμβάνει ἐγκαταστάσεις φωτισμοῦ καὶ κινήσεως δυνάμεως καὶ ἐν γένει πᾶσαν
ἐργασίαν σχετιζομένην μετὰ τὸν ἠλεκτρισμὸν ὑπὸ πᾶσας αὐτοῦ τὰς μορφάς. — Προμηθεύει παντὸς
εἴδους ὕλικά ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἰδία ὄργανα καὶ μηχανὰς THOMSON HOUSTON τῶν ὁποίων εἶναι

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΣΤΕΑΤΟΚΗΡΟΠΟΙΕΙΟΝ Ο "ΦΟΙΒΟΣ",

ΕΤΑΙΡΙΑ ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1893

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 500.000

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

Βραβεύθεντα διά χρυσών βραβείων εν τη Παγκοσμίω
Εκθέσει των Παρισίων, τη Διεθνεί Έκθεσει
της Κρήτης και τη Διεθνεί Έκθεσει των Ολυμπίων.

Στεατοκῆρια (Σπερματσέτα) ἀρίστης καὶ
πρώτης ποιότητος, χρωματιστά καὶ ἐκκλησιῶν,
κατασκευαζόμενα διὰ νεωτάτης χημικῆς μεθόδου,
δίδουσιν ἄπλετον φῶς, τήκονται ἄνευ σταγόνων
καὶ σβύνουσιν ἄνευ ὀσμῆς. **Στεανίνη, Παραφ-
φίνη, Κηριζίνη, Γλυκερίνη καὶ Ἐλαιίνη.**

Γραφεῖον Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σοφοκλέους ἀρ. 2.

ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΥΡΙΤΙΔΟΠΟΙΕΙΟΥ

ΧΗΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1882

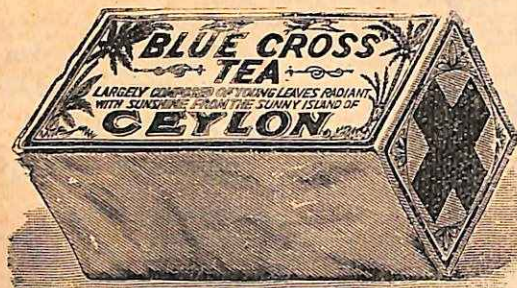
ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡ. 3.000.000

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΝΤΑ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΔΙΑ ΧΡΥΣΟΥ ΒΡΑΒΕΙΟΥ

Πυρίτις ἀκαπνος πολέμου καὶ κυνηγίου. Πυ-
ρίτις μαύρη καὶ Δυναμίτις ὅλων τῶν εἰδῶν.
Φυσίγγια ἀκάπνου καὶ μαύρης πυρίτιδος παντός
ὄπλου. Κάλυκες Μάνλιχερ, Γκράβ και περιστροφῶν.
Θεικὸν ὀξύ, Νιτρικὸν ὀξύ, Ὑδροχλωρικὸν ὀξύ,
Θεικὸς χαλκός, Θεικὸς σίδηρος, Ἀντιπερονοσπο-
ρίνη, Στουπέτσι, Μολυβδοσωλήνες, Σκάγια.

Τιμαὶ ἀνεπίδεκτοι συναγωνισμοῦ.

ΤΕΪΑ ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἀρίστα τῶν Τεϊῶν, συσκευάζονται εἰς πακέτα
καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν ἀνωτέρων
ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖται ἐπὶ ἐκά-
στου πακέτου ἢ κυτίου τὸν **ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥΡΟΝ**.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρώτης τάξεως Ἐδωδιμο-
πωλεῖα Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βό-
λου, Πατρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου, Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ.—Ἐν Πειραιεῖ (Στοὰ Ριζάρη).

HOBBES, HART & CO LD

ΜΟΝΟΚΟΜΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ

ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

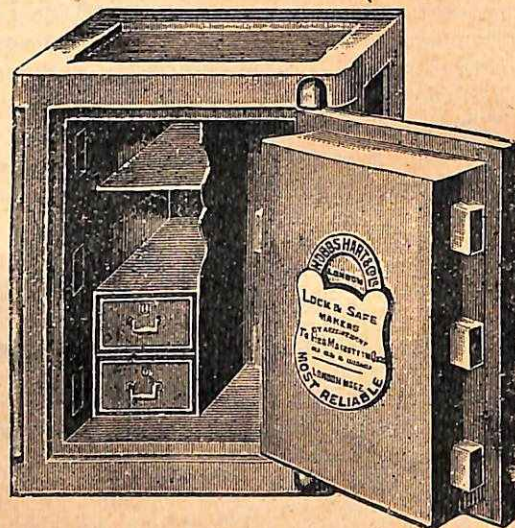
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ

ΤΩΝ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΤΤΑΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.

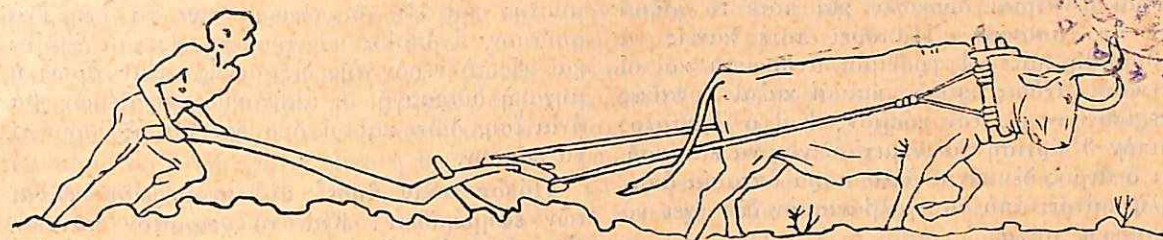
ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Aalington Street, Islington, N.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΥΛΗ ΚΕΦΑΛΗΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ
ΥΠΟ ΡΟΥΜΠΕΝΣ — ΛΟΥΒΡΟΝ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ Θ' 15-31
ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1909

ΑΠΟ ΤΑ ΔΟΚΙΜΙΑ ΤΟΥ ΕΜΕΡΣΟΝ — ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Αὐτὸς ὁ σημερινὸς μας αἰὼν εἶναι ὁ αἰὼν τῶν ἐργαλείων. Φυτρώνουν μέσα ἀπὸ τὴν ζωὴν μας. Κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη, ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μέτρον παντὸς πράγματος καὶ ὁ νοῦς εἶναι ὁ τύπος πάσης μορφῆς. Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶναι ἡ ἀποθήκη τῶν ἐφευρέσεων, εἶναι τὸ ὑπουργεῖον τὸ ὁποῖον ἐκδίδει διπλώματα εὐρεσιτεχνίας, εἰς αὐτὸ δὲ εὐρίσκονται κατατεθειμένα τὰ πρότυπα, τὰ ὁποῖα ἔδωκαν κάθε νύξιν. Ὅλα τὰ ἐργαλεῖα καὶ αἱ μηχαναὶ τῆς γῆς δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ μόνον αἱ περαιτέρω ἐπεκτάσεις τῶν μελῶν καὶ τῶν αἰσθήσεων τοῦ ἀνθρώπινου σώματος. Κάποιος εἶχε χαρακτηρίσει ποτὲ τὸν ἄνθρωπον ὡς «πνεῦμα ἐξυπηρετούμενον ὑπὸ ὀργάνων». Ἀλλὰ τὰς ἀόπλους τοῦ αἰσθήσεως αἱ μηχαναὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ τὰς ἀντικαταστήσουν, ἠμποροῦν μοναχὰ νὰ τὰς βοηθήσουν. Τὸ σῶμα εἶναι ἐργαλεῖον καταμετρήσεως. Ὁ ὀφθαλμὸς μόνος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑπολογίσῃ τὰς διαφορὰς, καθὼς καὶ καμία τέχνη δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰς καθορίσῃ. Ὁ παραγυῖος δὲν ἠμπορεῖ νὰ καμῇ χωρὶς τὸν πῆχυν, ὁ γυμνασμένος δὲν ἠμπορεῖ νὰ μετρήσῃ ἐξ ἴσου ἀκριβῶς καὶ μὲ τὸν δάκτυλον καὶ μὲ τὸν βραχίονα, καὶ ὁ καλὸς χωρομέτρης θὰ καταμετρήσῃ μὲ τὰ βήματά του τὰς ἀποστάσεις πολὺ καλλίτερα ἀπὸ ἕνα ἄλλον ὁποῖος θὰ τὰς κατεμέτρα μὲ τὴν μετροπῆν ταινίαν. Ἡ ἀξιοθαύμαστος εὐστοχία τοῦ βλέμματος καὶ τῆς χειρὸς μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰνδὸς ἐπιτυχάνει τὸν σκοπὸν μὲ τὴν πέτραν καὶ μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ξυλουργὸς ἢ ὁ ὑλοτόμος καταφέρει τὸν πέλκευν ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς μίαν λεπτοτάτην γραμμὴν τοῦ ξυλίνου κορμοῦ, εἶναι πρόχειρα παραδείγματα καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλως τε καμία αἰσθήσις, κανὲν ὄργανον τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἦναι ἐπιδεκτικὸν τοιαύτης ὑπερφανοῦς σχεδὸν τελειοποιήσεως. Ὁ θαυμασμὸς καὶ ἡ ἀπορία καὶ αἱ ἐρωτήσεις τῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ

σπόρος τῶν γνώσεών μας καὶ τῆς τέχνης μας καὶ εἶναι τόσο δυνατὴ ἡ μηχανικὴ ῥοπὴ τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς καὶ εἶναι τόσο νωπαὶ καὶ πρόσφατοι αἱ καλλίτερά μας ἐφευρέσεις, ὥστε ἡ ἐφαρμογὴ τῶν δὲν ἐπρόφθασεν ἀκόμη νὰ ἐλαττώσῃ τὴν χαρὰν μας, οὐδὲ νὰ μετριάσῃ τὸ αἶσθημα τῆς ὑπερηφανείας μας καὶ δι' αὐτὸ οἰκτεῖρομεν ἀκόμη τοὺς γονεῖς μας, οἱ ὁποῖοι ἀπέθαναν πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ αἵμοῦ καὶ τοῦ γαλβανισμοῦ, πρὸ τοῦ χλωροφορμίου καὶ τοῦ ὑπερωκεανείου τηλεγράφου, πρὸ τῆς φωτογραφίας καὶ τοῦ τηλεφώνου, ὥσάν νὰ τοὺς ἀφηρέθησαν τρόπον τινὰ δι' ἀπάτης τὰ ἡμίση τῶν ἀνθρώπινων τῶν δικαιωμάτων. Αὐταὶ αἱ τέχναι διανοίγουν εὐρείας ἐκτάσεις εἰς τὸ μέλλον καὶ ὑπόσχονται νὰ διαμορφώσουν τὸν κόσμον καὶ τέλος τὴν ἀνθρωπίνην ζωὴν ἀπὸ τὴν δουλικὴν καὶ χαμαιζηλὸν τῆς κατὰστασιν νὰ τὴν μεταρσιώσουν εἰς ἰσόθεον ἐλευθερίαν καὶ δύναμιν...

Εἰς τοὺς παλαιούς χρόνους οἱ ἄνθρωποι εἶχαν ἕνα Τάνταλον, ὁ ὁποῖος μάτην ἠγωνίζετο νὰ σβέσῃ τὴν δίψαν του, διότι, ἂν καὶ εὐρίσκετο κοντὰ εἰς τρεχάμενον νερόν, πάντοτε τοῦ διέφευγεν, ὥσάν τις τὸ ἐπλησίαζε μὲ τὰ διψῶντα χεῖλη. Τὸν εἶδαμεν καὶ πάλιν πρὸ ὀλίγου αὐτὸν τὸν Τάνταλον. Τὸν εἶδαμεν εἰς τοὺς Παρισίους, εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην καὶ εἰς τὸ Λονδίνον. Τώρα ἀνέλαβε πάλιν θάρος. Ἐλπίζει ὅτι ἐπὶ τέλους θὰ ἠμπορέσῃ νὰ φθάσῃ τὸ νερόν καὶ νομίζει ὅτι θὰ κατορθώσῃ νὰ τὸ βάλῃ καὶ εἰς φιάλας. Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν φαίνεται νὰ ἦναι καὶ τόσο ἐύκολον. Ἡ ἀποψὶς τῶν πραγμάτων ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ ἦναι κακὴ. Ὅσοι αἰῶνες πολιτισμοῦ καὶ ἂν παρήλθον, ὁ ἄνθρωπος πάντοτε ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένῃ ἀκόμη εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου, εἰς ἕν σημεῖον κρῖσιμον, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ποῖαν ὁδὸν ὀφείλει νὰ τραπῇ. Ἢμπορεῖ ποτὲ κανεὶς νὰ ἐνθυμηθῇ πότε οἱ

καιροὶ δὲν ἦσαν δύσκολοι καὶ πότε τὸ χρῆμα δὲν ἦτο σπάνιον; Ἦμπορεῖ ποτὲ κανεῖς νὰ ἐνθυμηθῇ πότε οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι καὶ οἱ γενναῖοι ἄνδρες καθὼς καὶ αἱ καλαὶ γυναῖκες ἐπερίσσευαν εἰς τὸν κόσμον; Καὶ ὁ Τάνταλος λοιπὸν θ' ἀρχίσῃ πάλιν μετ' ὀλίγον νὰ κατανοῇ, ὅτι ὁ ἀτμὸς δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὀπτασία ἀπατηλὴ καὶ ὅτι ἀπὸ τὸν γαλβανισμόν δὲν ἔχει νὰ περιμένῃ πολλά.

Ὑπάρχουν πολλὰ πράγματα τὰ ὁποῖα συνέρχονται ἐπὶ τὸ αὐτὸ διὰ τὰς μᾶς ἀποδείξουν ὅτι τὴν σωτηρίαν μας πρέπει νὰ τὴν ἐπιζητήσωμεν ὄχι εἰς τὸν ἀτμὸν καὶ εἰς τὰ φωτογραφικὰ ἐργαλεῖα, ὄχι εἰς τὰ ἀεροπλάνα καὶ εἰς τὰ ἀστρονομικὰ ὄργανα, ἀλλὰ πολὺ βαθυτέρον. Αὐτὰ τὰ ἐργαλεῖα ἔχουν μερικὰς ιδιότητες ἀμφιβόλους καὶ ἐπικινδύνους· εἶναι ἀντιδραστήρια. Αἱ μηχαναὶ ἔχουν τάσεις ἐπιθετικάς. Ὁ ὕφαντής π. χ. καταντᾷ καὶ ὁ ἴδιος ὕφασμα καὶ ὁ μηχανουργὸς μεταβάλλεται καὶ ὁ ἴδιος εἰς μηχανήν. Ἐὰν δὲν μεταχειρισθῇς τὸ ὄργανον, θὰ σὲ μεταχειρισθῇ ἐκεῖνο. Κάθε ἐργαλεῖον πρέπει νὰ τὸ φαντασθῇς ὅτι ἔχει καὶ μίαν ὀξεῖαν αἰχμὴν καὶ εἶνε ἐπικίνδυνον. Ἐνας ἄνθρωπος ἀποφασίζει καὶ κτίζει μίαν ὠραίαν οἰκίαν ἀπὸ ἐκείνην λοιπὸν τὴν στιγμὴν ἀπέκτησε πλέον καὶ ἕνα κύριον καὶ μίαν φροντίδα διὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του· χρεωστῇ τοῦ λοιποῦ νὰ τὴν στολίσῃ, νὰ τὴν ἐπιβλέπῃ, νὰ τὴν ἐπιδεικνύῃ καὶ νὰ τὴν διατηρῇ εἰς καλὴν κατάστασιν. Ἐνας ἄλλος ἄνθρωπος ἀποκτᾷ φήμην καὶ δόξαν καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης παύει πλέον νὰ ἦναι ἐλεύθερος καὶ χρεωστῇ νὰ συμμορφώνεται μετὰ τὴν φήμην του. Ἐνας ἄλλος ἔκαμε μίαν εἰκόνα ἢ ἐν βιβλίον καὶ ἔαν εἶχεν ἐπιτυχίαν, τόσῳ τὸ χειρότερον δι' αὐτόν. Εἶδα ποτὶ ὀλίγον κάποιον ἀγαθὸν ἄνθρωπον, τέως ἐλεύθερον καὶ ἀνεξάρτητον ὅπως ὁ ἱέραξ καὶ ἡ ἀλώπηξ εἰς τὴν ἐρημίαν, ὁ ὁποῖος κατεγίνετο νὰ κατασκευάσῃ μίαν προθήκην μετὰ πολλὰ συρτάρια καὶ χωρίσματα διὰ μαλακόστρακα, ὠάρια, ὀρυκτὰ καὶ ταριχευμένα πτηνὰ καὶ εἶπα ὅτι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἐκοπίαζε νὰ κατασκευάσῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν του μίαν ὠραίαν ἄλυσον.

Δι' αὐτὸ καὶ ἡ πολιτικὴ οἰκονομία ἀμφιβάλλει ἂν ὅλαι αἱ μηχανικαὶ ἐφευρέσεις, αἱ ὁποῖαι ἔγιναν ἕως τώρα, κατ' ὀρθὴν νὰ ἐλαφρύνουν κατὰ τί τὸν κόπον τῆς καθημερινῆς ἐργασίας ἔστω καὶ εἰς ἕνα καὶ μόνον ἄνθρωπον. Ἡ μηχανὴ ἀφαιρῇ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀνθρωπισμόν του. Ὅσον τελειότερα ἡ μηχανή, τόσον ὀλιγωτέρα ἡ ὄντοτης τοῦ μηχανικοῦ. Μετὰ κάθε προόδον εἰς τὸν μηχανισμόν τῆς, θὰ περιορίζεται πάντοτε καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ μηχανικοῦ καὶ θ' ἀποβαίνει ὁλοκλήρως πτωχότερος καὶ εἰς γνώσεις καὶ εἰς δύναμιν. Ἀλλοτε εἶχαμεν χρεῖαν Ἀρχιμηδών, τώρα ἀρκεῖ μόνον νὰ ἦναι κανεῖς θερ-

μαστὴς καὶ εἰς τὸ πλευρόν του νὰ ἔχῃ ἕνα μοῦτσον, ὁ ὁποῖος νὰ προσέχῃ εἰς τὸν λέβητα καὶ εἰς τὸ νερὸν τῆς δεξαμενῆς. Ἐὰν ὅμως ἡ μηχανὴ διαρραγῇ, ἡ ἀμυχανία ἀμφοτέρων θὰ ἦναι ἴση, διότι καὶ οἱ δύο δὲν θὰ ἡξεύρουν τί νὰ κάμουν.

Πόσον πάλιν ἀηδεῖς αἱ λεπτομέρειαι ἐκεῖναι τῶν ἐφημερίδων! Καὶ τὸ χειρίστον πάντων εἶναι ὅτι τώρα ἔχομεν καὶ τὰς μεγαλοσχήμους ἐφημερίδας τῶν πρωτευουσῶν μας, αἱ ὁποῖαι φιλοτιμοῦνται ποῖα νὰ ὑπερβῇ τὴν ἄλλην εἰς τὴν σιχαμερὴν περιγραφὴν νέων καὶ φρικαλέων ἐγκλημάτων. Εἰς καμίαν ἄλλην ἐποχὴν ἡ πολιτικὴ δὲν ὑπῆρξεν ὅσον σήμερον διεφθαρμένη καὶ ἀπάνθρωπος· καὶ τὸ ἐμπόριον τὸ καύχημα αὐτὸ τοῦ γένους μας καὶ ὁ παιδαγωγὸς — παρ' ὅσα καὶ ἂν λέγουν — τῶν ἐθνῶν, κατήντησε πλέον ἀπάτη, φενάκη, ναυάγιον καὶ καταστροφὴ παντοῦ εἰς τὸν κόσμον.

Φυσικὰ λοιπὸν μετὰ τὴν ἀπαρίθμησην τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐφευρέσεων προσπαθοῦμεν τώρα νὰ εὐρωμεν μίαν ἀπόδειξιν περὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλ' ὅταν καὶ μετὰ ὅλας τῶν τὰς τέχνας ἐξακολουθῇ πάντοτε νὰ μένῃ φαῦλος, δὲν εἶναι δυνατόν τὰς εὐφρεῖς μηχανὰς καὶ τὰ χημικὰ προϊόντα νὰ τὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὡς μέτρον τῆς ἀξίας του. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ζητήσωμεν ἄλλο μέτρον.

Τί ἐπετέλεσαν αὐταὶ αἱ τέχναι διὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ διὰ τὴν ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀνθρώπου; Μήπως ἔγιναν οἱ ἄνθρωποι καλλίτεροι; Πολλὰ καὶ ἐτέθη τὸ ζήτημα μὴ ἡ ἠθικὴ ἐξέπεσε περισσότερο μετὰ τὴν πρόοδον αὐτὴν τῶν τεχνῶν. Τώρα ἔχομεν μεγάλας τέχνας καὶ μικροὺς ἀνθρώπους. Ἐδῶ φαίνεται ὅτι παρήχθη μεγαλεῖον ἀπὸ μικρότητα. Τοὺς θριάμβους τοῦ πολιτισμοῦ δὲν ἡμποροῦμεν νὰ τοὺς ἀποδώσωμεν εἰς τοιοῦτους εὐεργέτας, ὅσον καὶ ἂν τὸ θέλωμεν. Ὁ μεγαλειότερος ἀνορθωτὴς τοῦ κόσμου θὰ ἦτο τὸ ἰδιοτελὲς διεξαγόμενον ἐμπόριον, ἐνῶ κάθε νίκη κατὰ τῆς ὕλης ἔπρεπε νὰ γεμίξῃ μετὰ τὸν ἄνθρωπον ἐν συναισθήσει τῆς εὐγενείας τῆς φύσεώς του. Τώρα ὅμως διατελοῦμεν εἰς ἀπορίαν μὴ γνωρίζοντες ποῖος ἔκαμεν ὅλον αὐτὸ τὸ καλόν. Ἀλλὰ ὅψις τὸ βλέμμα σου μίαν φορὰν εἰς τοὺς ἐφευρέτας. Ὁ καθεὶς ἀπὸ αὐτοὺς ἔχει καὶ κάποιον ἰδιαιτέρον τέχνασμα· ἔχει ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν μεγαλοφυᾶ ἰδιότητα, ἡ ὁποία προβάλλει εἰς τὸ μέσον ὅτε μὲν δυνατατώτερα, ὅτε δὲ ἀσθενέστερα. Δὲν εὐρίσκεις ὅμως τὸν μέγαν καὶ ἀρμονικὸν νοῦν, τὸν τρεφόμενον ἀπὸ μίαν μεγάλην καρδίαν. Ὁ καθεὶς ἔχει περισσότερα νὰ κρύψῃ παρ' ὅσα ἔχει νὰ δείξῃ, ἢ παραλύεται ἀπ' αὐτὴν του τὴν ἰδίαν ὑπεροχὴν. Φανερόν εἶναι ὅτι ἡ ἠθικὴ πρόοδος δὲν προήχθη παραλήλως μετὰ τὴν ὑλικὴν εὐρωστίαν καὶ βλέπομεν πλέον ὅτι τὰ κεφάλαιά μας δὲν τὰ ἐτοποιετή-

σαμεν φρονίμως. Μᾶς προσεφέρθησαν ἔργα καὶ ἡμέραι καὶ ἡμεῖς ἐπροτιμήσαμεν τὰ ἔργα.

Ἀπὸ τὴν νεωτέραν σανσκριτικὴν ἔρευναν μανθάνομεν ὅτι ἡ ἀρχὴ ὅλων τῶν παλαιῶν ὀνομάτων τοῦ Θεοῦ ἀναφέρεται εἰς τὸν ἥλιον, τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι ἡ ἡμέρα εἶναι ἡ θεία δύναμις καὶ ἀποκάλυψις καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι τῶν παλαιῶν καιρῶν εἰς τὸν ἥλιον ἀπέδιδον τὴν ὑπάτην δύναμιν τοῦ σύμπαντος.

Ὁ Ἡσίοδος ἔγραψεν ἐν ποίημα, τὸ ὁποῖον ὠνόμασεν «Ἔργα καὶ Ἡμέρας» καὶ ὅπου παρακολουθεῖ τὰς ὥρας τοῦ ἑλληνικοῦ ἔτους καὶ διδάσκει τὸν γεωργὸν πότε πρέπει νὰ σπείρῃ, πότε νὰ θερίσῃ, πότε πρέπει νὰ συλλέγῃ ξύλα, πότε ὁ ναύτης ἡμπορεῖ νὰ ἐκπλεύσῃ χωρὶς νὰ διατρέχῃ τὸν κίνδυνον τρικυμίας καὶ εἰς ποῖα σημεία τῶν ἀστρῶν πρέπει νὰ δίδῃ ὅλην τὴν προσοχήν. Τὸ ποίημα αὐτὸ εἶναι γεμᾶτον ἀπὸ πρακτικὰς συμβουλὰς διὰ τὸν ἑλληνικὸν βίον, ὑποδεικνύει τὴν ὁρτὴν καὶ κατάλληλον ἡλικίαν διὰ τὸν γάμον καὶ διδάσκει τοὺς ὄρους τῆς καλῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας καὶ τῆς φιλοξενίας. Πρόκειται εἰς ἡμᾶς τὸ ἔπος αὐτὸ ὡς λαμπρὸν μαρτύριον εὐσεβείας καὶ βιωτικῆς σοφίας, χρησίμον δι' ὅλους τοὺς τόπους, διότι περιέχει τὴν ἠθικὴν τῶν ἔργων καὶ τῶν ἡμερῶν. Ἀλλὰ ὁ ποιητὴς τὰς μελέτας του περὶ τῶν ἡμερῶν δὲν τὰς παρηκολούθησε καὶ μέχρι τῶν ζητημάτων ἐκείνων καὶ τῶν ἐρευνῶν, πρὸς τὰς ὁποίας αἱ ἡμέραι μᾶς προσκαλοῦν.

Κάποιος γαιοκτήμων ἔλεγεν ὅτι «Θὰ ἤρχετο νὰ ἔχῃ ὅλας τὰς γαίας αἱ ὁποῖαι συνορεύουν μετὰ τὸ κτῆμα του», ὁ δὲ Ναπολέων, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν ἰδίαν ὄρεξιν, ἐπροσπάθει νὰ κάμῃ γαλικὴν λίμνην τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἐνῶ ὁ Τσάρος προέβη ἔτι περαιτέρω καὶ ἤθελε ν' ἀποκαλῇ ἰδικόν του τὸν Εἰρηνικὸν Ὀκεανόν, ἕως ὅτου οἱ Ἰάπωνες ἠναγκάσθησαν ν' ἀντισταθῶν καὶ νὰ ματαιώσουν τὴν ἀπόπειράν του, ὅπως καταστήσῃ τὸν Ὀκεανὸν ἰδικόν του κτῆμα. Ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν ὁλόκληρον ἔαν εἶχεν ἰδικόν του λειβάδι καὶ τὴν θάλασσαν ὡς λίμνην μέσα εἰς τὸ κτῆμα του, πάλιν θὰ ἔμενε πτωχὸς ἄνθρωπος. Πλούσιος εἶναι μόνον ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι κύριος τῆς ἡμέρας. Τοιαύτην δύναμιν δὲν θὰ εἶχεν οὔτε βασιλεὺς, οὔτε πλούσιος, οὔτε νεράιδα, οὔτε δαίμων. Αἱ ἡμέραι εἶναι πάντοτε θεϊκαί, ὅπως ἦσαν καὶ εἰς τοὺς πρώτους Ἀρίους. Δὲν ἔχουν καμίαν ἀπολύτως ἀξίωσιν καὶ ὅμως ἔχουν τὴν μεγαλειέταν ζωὴν μετὰ ὅλων ὅσα ζοῦν καὶ ὑπάρχουν. Ἐρχονται καὶ φεύγουν ὡς μορφαὶ μετημφισμέναι καὶ πεπλοσκεπεῖς, σταλμέναι ἀπὸ ξένην φιλικὴν χώραν, ἀλλὰ δὲν λέγουν τίποτε καὶ ἔαν δὲν χρησιμοποιώμεν τὰ δῶρα τὰ ὁποῖα μᾶς κομίζουν, τὰ παίρνουν πάλιν μαζί των χωρὶς νὰ λύσουν τὴν σιωπὴν.

Πῶς ἡ ἡμέρα ἡξεύρει νὰ συμμορφώνεται μετὰ

τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς μας καὶ πῶς τὴν σκεπάζει μετὰ ἐν λαμπρόν καὶ ἀραχνούφαντον φόρεμα καὶ ἐνδύει μετὰ ὅλας μας τὰς δειροπολήσεις! Κάθε εορτάσιμος ἡμέρα χύνει ἐπάνω μας τὸ ἰδιαιτέρον τῆς χρῶμα! Ἡ ψυχὴ μας φορεῖ τὴν κοκάρδα τῆς καὶ τὴν ταινίαν τῆς. Ἐνθυμήσου μόνον τί συλλογίζονται τὰ παῖδιά τὸ πρῶτ' ἡς Πρωτοχρονιάς, ἢ τῆς Λαμπρῆς, ἢ τῆς πρώτης Μαΐου. Καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀστρά ἄλλην λάμψιν προσλαμβάνουν εἰς τὸ στερέωμα καὶ σπινθηροβολοῦν ὡς νὰ ἐλάμβανον καὶ αὐτὰ μέρος εἰς τὴν χαρὰν τῶν μικρῶν. Καὶ ἡ ἀνάμνησις δὲν σοῦ φέρει ἀκόμη καὶ τώρα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς σου τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο κτίριον τοῦ σχολείου μετὰ τὴν γωνίαν ἐκείνην τῆς αὐλῆς του, ὅπου ἔπαιζες μετὰ τοὺς συνηλικιώτας σου καὶ δὲν ἐνθυμῆσαι πῶς ἦσαν ἐκεῖνα τότε αἱ στιγμαί, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν ὁλόκληρον τὸ ἔτος, πῶς ὅλη ἡ ζωὴ συνεκτεροῦτο εἰς τὴν λάμψιν ὀλίγων ἐξαισίων ὥρων, ἀκριβῶς ὅπως καὶ τὴν σήμερον; Εἰς τοὺς χρόνους τῶν σπουδῶν καὶ ἀργότερα, ὅταν φθάσῃ ἡ ἡμέρα τῆς ἀναγορεύσεως εἰς διδάκτορα, ὁ νεαρὸς σπουδαστής, ὅτι δῆποτε καὶ ἂν ὑποστῇ ἐν τῷ μεταξύ, θὰ ἴδῃ πάλιν ἐν εορτάσιμον φῶς καὶ θ' ἀκούσῃ τὴν ἀσθενῆ ἀπήχησιν τῆς ἀκαδημαϊκῆς ἐπιδοκιμασίας. Εἰς τὴν μοναξίαν καὶ εἰς τὴν ἐξοχὴν ποῖα πάλιν ἀξιοπρέπεια καταναλίσκει τὴν ἱερὰν ἡμέραν! Τὸ παλαιὸν Σάββατον, ἡ ἐβδόμη ἡμέρα, τὴν ὁποίαν καθιέρωσεν ἡ εὐσέβεια ἀγνώστων χιλιετηρίδων, ὅταν ἡ καθηγιασμένη αὐτὴ ὥρα ἀρχίσῃ νὰ ὑποφώσῃ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ χάους — ὡς μία λευκὴ σελὶς ἐφ' ἧς οἱ μὲν σοφοὶ χαράτουν τὴν ἀλήθειαν, οἱ δὲ ἄγριοι τὴν μουντζουρόνουν μετὰ τὴν λατρείαν τῶν εἰδώλων των — φέρει μέχρις ἡμῶν τὴν ἀπήχησιν τῆς ἀρχαιοπρεποῦς μουσικῆς τῆς ἱστορίας, ὡς ἕνα ψαλμὸν μέσα εἰς τὴν μοναξίαν μας.

Ὅλοι ὅσοι ἐργάζονται μετὰ τὸν νοῦν παρετήρησαν ἐν γένει, ὅτι ὁ καιρὸς ἐπηρεάζει τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς των. Ὁ ἀστατος ἀνεμὸς τονίζει ἀπείρους ἤχους καὶ στροβιλίζει ἐνώπιόν μας μυριάς εἰκόνας ἀπὸ τὰς ὁποίας ἡ καθεμία μᾶς μεταφέρει καὶ εἰς μίαν διατετέραν κατάστασιν. Ἀλλοτε ἐφρόντιζα μετὰ κάποιαν προσοχήν νὰ ἐκλέγῃ τὸν καιρὸν διὰ κάθε προσφιλὲς μου βιβλίον. Ὁ ἕνας συγγραφεὺς εἶναι καλὸς διὰ τὸν χειμῶνα, ὁ ἄλλος πάλιν εἶναι κατάλληλος διὰ τὰ κυνικὰ καύματα. Πολλὴν σκέψιν πρέπει νὰ καταβάλλῃ ὁ λόγιος προτοῦ νὰ ἐκλέξῃ τὴν κατάλληλον ὥραν διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Τιμαίου τοῦ Πλάτωνος. Ἐπὶ τέλους ἀνατέλλει ἡ ἐκλεγεῖσα αὐγὴ, τὸ πρωῒνον λυκόφως, — μερικά φῶτα εἶναι ἀκόμη ὁρατὰ εἰς τὸ στερέωμα ὡς ἂν ἀνῆκουν εἰς ἕνα κόσμον μόλις τώρα δημιουργημένον καὶ εὐρισκόμενον εἰς τὸ γίγνεσθαι, — καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς σχολῆς, ἡ ὁποία κεῖται ἀναπεπτα-

μένει πρὸ ἡμῶν, τολμῶμεν καὶ ἀνοίγομεν τὸ βιβλίον.

Υπάρχουν ἡμέραι κατὰ τὰς ὁποίας οἱ μεγάλοι εἶναι πλησίον μας, ὅτε καμία ἔντις δὲν αὐλακόνει τὸ μέτωπόν των καὶ με προσήνειαν μᾶς λαμβάνουν ἀπὸ τὴν χεῖρα καὶ ἐμβαίνομεν καὶ ἡμεῖς εἰς τοὺς στοχασμούς των. Υπάρχουν πάλιν ἡμέραι αἱ ὁποῖαι εἶναι αἱ ἀποκρέω τοῦ ἔτους. Οἱ ἄγγελοι ἐνσαρκοῦνται καὶ γίνονται ὁρατοί. Ἡ φαντασία τῶν Θεῶν εἶναι εἰς ἐξέγερσιν καὶ πανταχόθεν ἐκχειρίζεται εἰς μορφάς. Χθὲς δὲν ἠκούετο κανὲν πτηνόν, ὁ κόσμος ἦτον ἔρημος, θολὸς καὶ μελαγχολικός· ἀπροσδοκῆτως σήμερον ἔγινεν ἐκτάκτως ζωηρός· ὅλη ἡ πλάσις εἶναι γεμίτη ἀπὸ βομβοῦσαν καὶ σφριγῶσαν ζωὴν.

Αἱ ἡμέραι ὑφαίνονται εἰς ἐργαλειόν, ὅπου μῖτος καὶ ὑφάδι εἶναι ὁ παρελθὼν καὶ ὁ μέλλον χρόνος. Τὸ φόρεμά των εἶναι τόσον λαμπρόν, ὥστε νὰ νομίσῃς ὅτι κάθε θεὸς θὰ συνεισέφερε καὶ ἀπὸ ἓν νῆμα διὰ τὸ οὐράνιον αὐτὸ ὕφασμα. Πόσον πτωχικὰ καὶ ἄθλια φαίνονται τὰ πράγματα ἐκεῖνα μετὰ τὰ ὁποῖα νομίζομεν ὅτι εἰμεθα πτωχοὶ ἢ πλούσιοι, — τὰ νομίσματα, τὰ φορέματα καὶ οἱ τάπητες, μερικοὶ λίθοι ὀλιγώτεροι ἢ περισσότεροι ἢ ὕψηλα ἢ χρώματα, ὁ συρμός τοῦ ἐπανωφορίου ἢ τοῦ καπέλου. Δὲν βλέπω ἐγὼ ἐδῶ καμίαν διαφορὰν ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν τῶν γυναικῶν ἀγρίων, ἐξ ὧν ὁ μὲν καυχᾶται διὰ τὴν κατοχὴν μερικῶν ψευδῶν μαργαριτῶν ἢ ἐρυθρῶν πετρῶν, οἱ δὲ ἄλλοι εἶναι δυστυχεῖς ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τοιαῦτα. Οἱ θησαυροὶ ὅμως τοὺς ὁποίους μετὰ τόσους κόπους ἐπεσώρευσε ἡ φύσις — ἡ αἰωνία, ἡ λεπτοφυὴς καὶ τεχνικὴ κατασκευὴ τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ὁποίαν νὰ διαπλάσουν κατὰ γίνονται ὅλα τὰ στρώματα τῆς γῆς, τὴν ὁποίαν νὰ τελειοποιήσουν ἔζησαν ὅλα τὰ προηγούμενα γένη ἀπὸ τῶν ἐγγυματικῶν καὶ τῶν σαιροειδῶν, — ἡ γῆ ἡ τροφοδότις, ὁ ἀῆρ ὁ τόσον μυστηριωδῶς ἐπενεργῶν ἐπὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ μας, ἡ διάλασσα ἡ ὁποία μᾶς μαγεύει καὶ μᾶς ἐλκύει, ὁ ἀχανής, ὁ ἀπέραντος καὶ κοσμοσπαρτος οὐρανὸς καὶ ὁ ἐγκέφαλός μας καὶ τὸ αἰσθανόμενον σῶμα μας, τὸ ὁποῖον ἀνταποκρίνεται εἰς ὅλα ταῦτα, ὁ ὀφθαλμὸς ὁ ἀτενίζων τὰ βάθη τὰ ὁποῖα πάλιν ἀντικρῶν τὸν ὀφθαλμόν, ἄβυσσος πρὸς ἄβυσσον, — ὅλα ταῦτα δὲν εἶναι ψευδεῖς μαργαρίται, οὐδὲ νομίσματα τρεχούσης ἀξίας, οὐδὲ τάπητες, καὶ ὅμως αὐτοὶ οἱ θησαυροὶ εἶναι μοιρασμένοι εἰς ὅλους μετὰ ἀφθονίαν.

Τὸ θαῦμα αὐτὸ δίδεται εἰς τὴν παλάμην καθενὸς ἐπαίτου. Ὁ γλαυκὸς οὐρανὸς στεγάζει καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τὰ Χερουβείμ καὶ Σεραφεῖμ. Ὁ οὐρανὸς εἶναι τὸ βερνίκι καὶ ἡ στίλβη μετὰ τὴν ὁποίαν ὁ καλλιτέχνης ἐπέχρισεν ὅλον τὸ ἔργον — εἶναι τὸ σύνορον μετὰ τὴν ὕλην καὶ πνεύματος. Δὲν ἦτο δυνατόν εἰς τὴν φύσιν νὰ προβῇ περαιτέρω. Ἐὰν θὰ ἦτο ποτὲ δυνατόν τὸ ὠραιό-

τερον ὄνειρόν μας νὰ μεταβληθῇ εἰς ψηλαφητὴν πραγματικότητα, — ἔὰν μία ὑπερφυῆς δύναμις θὰ ἠδύνατο ποτὲ ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς μας, ὥστε νὰ βλέπωμεν ἐπὶ τῆς γῆς περιπατοῦντα ἑκατομμύρια πνευμάτων, — πιστεύω ὅτι καὶ τότε ἡ γῆ ἐφ' ἧς θὰ περιεπάτουσαν αὐτὰ τὰ πνεύματα, θὰ ἐστεγάζετο πάλιν ἀπὸ τὸ ἴδιον ὕφασμα τοῦ κυανοῦ χάους, τὸ ὁποῖον τώρα ἐξαπλοῦται ἐπ' αὐτῆς, ἀνωθεν τῆς κεφαλῆς μου ἐνῶ περιπατῶ εἰς τὸν δρόμον μεταβαίνων εἰς τὰς ὑποθέσεις μου.

Εἶναι ἄξιον ἀπορίας ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ πλουσία ἀγγλικὴ γλῶσσα δὲν ἔχει καμίαν λέξιν διὰ νὰ χαρακτηρίσῃ τὴν ὕψιν τοῦ κόσμου. Kindred ἦτον ἡ παλαιὰ ἀγγλικὴ λέξις, ἡ ὁποία ὅμως περιλαμβάνει μόνον τὸ ἥμισυ ἐκεῖνου τοῦ ὁποῖον ἐκφράζει ἡ ὠραία λατινικὴ λέξις εἰς τὸν μέλλοντα — natura, τὸ μέλλον νὰ γεννηθῇ, ἢ ἐκεῖνου τοῦ ὁποῖον λέγει ἡ γερμανικὴ φιλοσοφία διὰ τῆς λέξεως werden = γίνεσθαι. Ἀλλὰ καμία ἀπὸ αὐτὰς δὲν ἐκφράζει τὴν δύναμιν ἐκείνην ἡ ὁποία φαίνεται νὰ ἐνεργῇ μόνον χάριν τοῦ κάλλους. Ἡ ἑλληνικὴ λέξις Κόσμος τὸ ἔκαμε, καὶ δι' αὐτὸ δικαίως καὶ ὁ Οὐμβόλδος Κόσμον ἐπωνόμασε τὸ βιβλίον του ὅπου συνέλεξε τὰ πορίσματα τῆς ἐπιστήμης τῆς φύσεως.

Τοιαῦτα εἶναι αἱ ἡμέραι· ἡ γῆ εἶναι τὸ κύπελλον καὶ ὁ οὐρανὸς εἶναι τὸ στέγασμα ὧν τῶν ἀπείρων καὶ πλουσίων δώρων τῆς φύσεως, τὰ ὁποῖα μᾶς προσφέρονται ὡς καθημερινὴ τροφή. Ἀλλὰ ὁποία δύναμις τῆς ἀταπότης ἐμβραίνει εἰς τὴν ζωὴν μαζί μετὰ ἡμᾶς καὶ μᾶς συνοδεύει μέχρι τέλους! Ἀπὸ τὸ πρῶτον ἕως τὸ βράδι, ἀπὸ τὸ βρεφικὸν λίκνον μέχρι τοῦ νεκρικοῦ φερέτρου μᾶς θωπεύει, μᾶς νανουρίζει μετὰ ἀταπότης ἐλπίδας καὶ εἰς τὸ τέλος μᾶς ξεγελά! Καὶ ποῦ νὰ ἦναι ἄρα γε ὁ ἔμπειρος ἐκεῖνος ὀφθαλμὸς διὰ νὰ διαγνώσῃ ποτὲ αὐτὴν τὴν ἀπάτην; Οἱ Ἰνδοὶ φαντάζονται τὴν Μάϊαν, τὴν φανταστικὴν δύναμιν τοῦ Βισνοῦ, ὡς τὴν κυριωτέραν του ιδιότητα. Εἰς τὴν τρικυμίαν αὐτὴν τῶν ἀντιμαχομένων στοιχείων, τὴν ὁποίαν καλοῦμεν Ζωὴν, θὰ ἦναι, φαίνεται, ἀναγκαῖον νὰ προσδένωνται αἱ ψυχαὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ὑπαρξίν ἀπαράλλακτα ὅπως καὶ οἱ ναυτικοί, ἐν καιρῷ καταιγίδος, δένονται εἰς τὰ κατάρτια τοῦ πλοίου, καὶ ὡς σχοινία καὶ λουριά μεταχειρίζεται τότε ἡ φύσις μερικὰ ξεγελάσματα, — ἐν κρόταλον, μίαν κοῦκλαν, ἐν μῆλον διὰ τὰ μικρὰ παιδιά, μίαν βάρκαν, ἐν ποδήλατον, ἐν ἄλλογον, ἓνα τουφέκι διὰ τὸν ἔφηβον καὶ δὲν θέλω πλεον ν' ἀπαριθμήσω τὰς ὀνειροπολήσεις τοῦ νέου καὶ τοῦ ἐνήλικος, διότι εἶναι ἀναριθμητοί. Σπανίως μόνον καὶ ἀργὰ αἶρεται ἡ προσωπὶς καὶ μόλις τότε ἐπιτρέπεται εἰς τὸν μαθητὴν νὰ ἰδῇ ὅτι τὰ πάντα εἶναι μία ὕλη. Ὁ Hume ἐδίδασκεν ὅτι μόνον αἱ περιστάσεις μεταβάλλονται, ὅχι ὅμως

καὶ τὸ ποσὸν τῆς εὐτυχίας, ὅτι ὁ ζητιάνος ὁ ὁποῖος ἐξηπλωμένος εἰς τὴν σκιὰν μιᾶς φραγῆς συλλέγει καὶ τσακίζει τοὺς ψύλλους του καὶ ὁ δοῦξ ὁ ὁποῖος διέρχεται ὑπερηφάνως ἐποχούμενος, ἡ κόρη ἡ ὁποία προετοιμάζεται διὰ τὸν πρῶτον τῆς χορὸν καὶ ὁ δῆτωρ ὁ ὁποῖος ἐν θριάμβῳ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν αἴθουσαν τοῦ Κοινοβουλίου, ὅλοι αὐτοὶ εἶχον διάφορα μόνον μέσα, πάντοτε ὅμως ἴσον ποσὸν φαιδρᾶς συγκινήσεως. Αὐτὸ τὸ στοιχεῖον τῆς ἀταπότης εἰς τοῦτο μόνον συντελεῖ, εἰς τὸ ν' ἀποκρύψῃ δηλαδὴ τὴν ἀξίαν τοῦ παρόντος καιροῦ. Ποῦ εἶναι ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν καταγίνεται πάντοτε μετὰ πλοῖαν ὑποδεεστέραν ὑπόθεσιν, ἐνῶ ἄλλο εἶναι τὸ καλλίτερον ἔργον του; — «Τί κάμνεις;» — «ὦ, τίποτε· ἔκαμα αὐτὸ, θὰ κάμω ἐκεῖνο, ἀλλὰ τώρα εἶμαι μόνον.» — «Ἀχ, ἄθλιε καὶ ἀστόχαστε ἀνθρώπε, δὲν θὰ κατορθώσῃς λοιπὸν νὰ διαφύγῃς ποτὲ τὰ δίκτυα αὐτῆς τῆς ἀπάτης, — δὲν θὰ ἐννοήσῃς ποτὲ ὅτι, εὐθύς ὡς τ' ἀμεταγύριστα χρόνια ἐξυφάνουν μετὰ τὸ σήμερον καὶ ἡμῶν τὸν κυανοῦ τῶν ἀτμῶν, αἱ ὥραι αὐταί, αἱ ὁποῖαι περνοῦν, λάμπουν καὶ μᾶς ἐλκύουν ὡς μία ἀγρία ῥομαντικὴ δύναμις, ὡς αἱ ἐστίαι τοῦ κάλλους καὶ τῆς ποιήσεως; Δι' αὐτὸ καὶ εἶναι τόσον δύσκολον νὰ τὰς ἐπωφεληθῇ τις καὶ συγχρόνως νὰ μὴν ἀσάλειτος καὶ εὐσταθής! Τὰ συμβάντα τὰ ὁποῖα αἱ ὥραι μᾶς φέρουν, τὸ ἐμπόριόν των, ἡ συγκοινωνία, ἡ φιλανθρωπία, ἡ βιαστικὴ ἐργασία, ὅλα ταῦτα μᾶς ὀλίπουν ἄμμιον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς καὶ παρασύρουν τὴν προσοχήν μας. Ἰσχυρὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἀνθρώπος ὁ ὁποῖος ἠμπορεῖ νὰ τὰς ἀτενίσῃ, καὶ διττὴν τὴν ἀπάτην, νὰ διαισθανθῇ τὴν ἐσωτερικὴν των συμφωνίαν καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἰδικήν του, ὁ ὁποῖος ἠξεύρει καλὰ ὅτι μέχρι συντελείας τοῦ κόσμου ὁ εἰς θὰ ὁμοιάζῃ μετὰ τὸν ἄλλον καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ ὥστε ἔρως ἢ θάνατος ἢ πολιτικὴ ἢ χρημὰ ἢ πόλεμος καὶ ἀπόλαυσις νὰ ἐπιτύχῃ νὰ τὸν ἀποστρέψῃ ἀπὸ τὸ ἔργον του.

Ὁ κόσμος μένει πάντοτε ὁ ἴδιος καὶ κάθε ἀνθρώπος εἰς τὰς στιγμὰς βαθιτέρας σκέψεως θὰ κατανοήσῃ ὅτι καὶ αὐτὸς δὲν κάμνει ἄλλο παρὰ νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὴν πείραν τὴν ὁποίαν ἔκαμαν ποτὲ οἱ ἀνθρώποι εἰς τοὺς δρόμους τῆς Μέμφιδος καὶ τοῦ Βυζαντίου. Εἰς τὴν φύσιν βασιλεύει ἐν διαρκὲς καὶ αἰώνιον ΤΩΡΑ καὶ αὐτὸ κάμνει ν' ἀνθοῦν εἰς τοὺς ἀγρούς μας πάντοτε τὰ ἴδια ῥόδα, τὰ ὁποῖα ἐμάγευσαν τοὺς ὀφθαλμούς τῶν Ρωμαίων καὶ τῶν Βαβυλωνίων εἰς τοὺς κρεμαστοὺς κήπους των. «Πρὸς τί λοιπόν, ἐρωτᾷ ἐκεῖνος, χρειάζεται νὰ σπουδάσω γλώσσας καὶ νὰ περιγηθῶ τόπους, διὰ νὰ μάθω μόνον ἐπὶ τέλους τόσον ἀπλᾶς ἀληθείας;»

Ἱστορία τῆς ἀρχαίας τέχνης, ἀνεσκαμμένα πόλεις, βιβλία καὶ ἐπιγραφαί, — μάλιστα, ὠραία

ἦσαν τὰ ἔργα ταῦτα καὶ ἡ ἱστορία εἶναι ἀξία μελέτης — καὶ αἱ Ἀκαδημαῖαι συνέρονται διὰ νὰ καθορίσουν τὰς ἀξιώσεις τῶν παλαιῶν σχολῶν. Πόσα ταξίδια καὶ πόσαι καταμετρήσεις — ἀπὸ τὸν Νείμπορ, τὸν Μύλλερ καὶ τὸν Λαυάρδον — ἔγιναν διὰ ν' ἀποδειχθῇ ἡ ταυτότης τοῦ πεδίου τῆς Τροίας καὶ τῆς πόλεως τοῦ Νειρωδ. Κιὰ διὰ νὰ μεταβῇ εἰς προσκύνῃσιν τοῦ Δάντη ἀπαιτεῖται βέβαια νὰ ἐπιχειρήσῃ μακρυνὸν ταξίδιον καὶ διὰ ν' ἀποδειχθῇ ποῖοι ἀνεκάλυψαν τὴν Ἀμερικὴν χρειάζεται τόση περιήγησις ὥσιν ἔκαμαν καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀνεκάλυψαν αὐτήν. Τί ἀνόητος ποῦ εἶσαι! Ὁ εὐπλαστός ἐκεῖνος πηλὸς μετὰ τὸν ὁποῖον οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι ἀδελφοὶ μᾶς ἔπλασαν τὰ ἀξιοθαύμαστα τῶν εἰδώλων δὲν ἦτο περσικός, δὲν ἦτον αἰγυπτιακὸς ἢ τετονικός πηλός, οὐδὲ ἦτο κἂν πηλὸς τοπικῆς φύσεως, ἀλλὰ ἦτον ἄσβεστος συνήθως καὶ ἀργίλος καὶ νερόν καὶ φῶς ἡλίου, ἦτον ἡ θέρη τοῦ ἀνθρωπίνου αἵματος καὶ τὸ σήκωμα καὶ τὸ κατέβασμα τοῦ ἀναπνέοντος στήθους ἦτον ὁ πηλὸς ποῦ ἐκρατοῦσε πρὸ ὀλίγου εἰς τ' ἀστόχαστά σου χέρια καὶ τὸν ἔρριψε διὰ νὰ φύγῃς καὶ διὰ νὰ μεταβῇ εἰς κρύπτας καὶ νὰ κάμῃς ἐρεῖνας εἰς μόνιμους καὶ εἰς παλαιὰς βιβλιοθήκας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀγγλίας. Ἦτο τὸ βαθὺ ἐκεῖνο σήμερον τὸ ὁποῖον περιφρονοῦν ὅλοι οἱ ἀνθρώποι, ἡ πλουσία ἐνδεῖα τὴν ὁποίαν μισοῦν οἱ ἀνθρώποι, ἡ πλήρης ζωῆς καὶ ἀγίας μοναξιά, τὴν ὁποίαν οἱ ἀνθρώποι ἐγκαταλείπουν χάριν τῆς ἀδολεσχίας τῶν πόλεων. Ἐκεῖνος παραμονεύει, ἐκεῖνος κρύπτεται, — ἐκεῖνος ποῦ εἶναι ἐπιτυχία, πραγματικότης, χαρὰ καὶ δύναμις. Μία ἀπὸ τὰς ἀπάτας εἰς τὰς ὁποίας περιπίπτομεν εἶναι καὶ τὸ νὰ νομίζωμεν ὅτι ἡ παρούσα ὥρα δὲν εἶναι ἡ κρίσιμος καὶ ἀποφασιστικὴ ὥρα. Γράψε μέσα εἰς τὴν καρδιά σου ὅτι κάθε ἡμέρα εἶναι ἡ καλλίτερα ἡμέρα τοῦ ἔτους. Γνώριζε ὅτι κἀνείς ἀνθρώπος δὲν ἔμαθε τίποτε σωστὸν εἰς τὴν ζωὴν του ἕως τὴν στιγμήν ὅπου μάθῃ ὅτι κάθε ἡμέρα εἶναι ἡμέρα Κρίσεως. Αὐτὴν τὴν σημασίαν θὰ εἶχε τὸ παλαιὸν μυστήριον τῶν θεῶν νὰ παρουσιάζονται εἰς τὸν κόσμον μετὰ ποταπὴν μορφήν. Μόνον οἱ ἀρχοντοχωριάται περιφέρονται στολισμένοι μετὰ χρυσὸν καὶ μετὰ κοσμήματα, ἐνῶ οἱ γνήσιοι βασιλεῖς κρύπτουν τὰ στέμματα των εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον καὶ παρουσιάζονται μετὰ ἀπλότητα καὶ μετὰ ἀφέλειαν. Κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν βορείων λαῶν ὁ Ὀδίνος κατοικεῖ εἰς μίαν καλύβην ψαράδων καὶ διορθώνει ἓνα καράβι. Εἰς τὰς Ἰνδικὰς παραδόσεις λέγεται ὅτι ὁ Χάρις ζῇ ὡς χωρικός μετὰ τῶν χωρικῶν. Κατὰ τοὺς μύθους τῶν Ἑλλήνων ὁ Ἀπόλλων προσέρχεται εἰς τοὺς ποιμένας τοῦ Ἀδμήτου καὶ ὁ Ζεὺς ἀρέσκειται εἰς τὴν ζωὴν τῶν πτωχῶν Αἰθιόπων. Καὶ εἰς τὴν ἱστορίαν βλέπομεν ἐπίσης τὸν

Ἰησοῦν νὰ γεννᾶται ἐντὸς φάτνης καὶ νὰ προσλαμβάνη ὡς συντρόφους τοῦ δώδεκα ἁλιεῖς. Θεμελιώδης ἄλλως τε νόμος τῆς φύσεως εἶναι νὰ φανερώνηται ἐναργέστερον εἰς τὰ ἐλάχιστα πράγματα, ὁπόθεν ἀπέρρευσε καὶ τὸ ὑπέρτατον δόγμα τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Λουκρητίου, εἰς δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους τοῦ Σβέδεμποργ καὶ τοῦ Χάνεμαν. Κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς μεταβολῆς τοῦ αὐγοῦ καθορίζεται καὶ ἡ ἡλικία τῶν ἀπολιθωμένων στρωμάτων. Δι' αὐτὸ καὶ οἱ ποιηταὶ μας εἰς τοὺς μύθους τῶν λέγουν ὅτι αἱ νύμφαι (νεράιδες) ποὺ ἔχουν τὴν μεγαλειτέραν δύναμιν, ἔχουν καὶ τὸ μικρότερον ἀνάστημα. Μεταξὺ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἡ ὑψίστη ὡς ἐκπροσωποῦσα τὴν Παναγίαν, εἰς δὲ τὴν καθημερινὴν ζωὴν αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη καὶ χαρακτηριστικὴ ἀρετὴ τῶν σοφῶν. Τὸ γινώρισμα δὲ τοῦ ἀληθινοῦ τεχνίτου εἶναι ὅτι πάντοτε μεταχειρίζεται τὸ ὑλικόν τὸ ὁποῖον ἔχει πρόχειρον καὶ δὲν προσφεύγει εἰς ἄλλο περιφημότερον χρησιμοποιηθὲν ἀπὸ ἄλλους. «Ὁ καλὸς στρατηγός, ἔλεγεν ὁ Ναπολέων, πάντοτε ἔχει ἀρκετὸν στρατὸν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἡξεύρη νὰ μεταχειρίζεται ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον ἔχει.» Νὰ μὴν ἀποφεύγῃς τὴν ἐργασίαν ποὺ σοῦ παρουσιάζει ἡ παροῦσα ὥρα φιλοδοξῶν ἄλλην ἀνωτέραν, διότι ὁ ἀχανὴς οὐρανὸς τῆς σοφίας ἀπέχει ἕξ ἴσου ἀπὸ ὅλα τὰ σημεῖα καί, ἐὰν ἡμπορῇς νὰ φθάσῃς εἰς αὐτόν, πρέπει πάντοτε νὰ μεταχειρισθῇς μίαν μέθοδον καθολοκληρίαν ἰδικήν σου.

Οἱ ζωολόγοι δικαιοῦνται νὰ μὴ παραδέχωνται ὅτι αἱ τρίγες τοῦ ἀλόγου μέσα εἰς τὸ νερὸν μεταβάλλονται εἰς σκώληκας, ἐγὼ ὁμῶς πιστεύω ὅτι πᾶν ὅ,τι εἶναι παλαιὸν σήπεται καὶ ὅτι τὰ παρελθόντα μεταβάλλονται εἰς ὄφεις. Ἡ εὐλάβεια πρὸ τῶν πράξεων τῶν προγόνων μας εἶναι αἰσθημα ἀπατηλόν. Ἡ ἀξία τῶν δὲν συνίστατο εἰς τὸ ὅτι ἠύλαβοντο ἐκεῖνοι τὸ παρελθόν, ἀλλὰ εἰς τὸ ὅτι ἐγνώριζαν νὰ ἐκτιμῶν τὴν παροῦσαν τότε στιγμὴν, ἡμεῖς δὲ σφάλλοντες τοὺς μεταχειριζόμεθα ὡς προφάσεις καὶ ὡς δικαιολογίας ἀκριβῶς δι' ἐκείνην τὴν συνήθειαν, τὴν ὁποῖαν ἐκεῖνοι ἀπεστρέφοντο καὶ περιεφρόνουν.

Μία ἄλλη πάλιν ἀπάτη ἔγκειται εἰς τὴν ιδέαν μας ὅτι δὲν ἔχομεν ἀρκετὸν καιρὸν διὰ τὴν ἐργασίαν μας. Καὶ ὁμῶς πρέπει νὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι ὅσον πολλὰ πλάσματα καὶ ἄν τρώγουν ἀπὸ μίαν τράπεζαν, ὑπάρχουν πάντοτε διὰ τὸ καθέν, ἀναλόγως μὲ τὴν κρᾶσιν του, ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα τοῦ ἀρμόζουν, εἴτε καιρὸς, εἴτε χώρος, εἴτε φῶς, εἴτε νερὸν καὶ τροφή. Ὁ ὄφιν μεταβάλλει εἰς ὄφιν ἀδιάφορον τί τοῦ προσφέρει ὡς λείαν τὸ λειβάδι, ἡ ἀλώπηξ εἰς ἀλώπεκα καὶ ὁ Πέτρος καὶ Παῦλος θὰ μεταβάλλουν εἰς Πέτρον καὶ εἰς Παῦλον πᾶν

τὸ προσφερόμενον ὑπὸ τῆς φύσεως. Εἰς γυμνὸς ἀρχηγὸς ἀγρίων ἔδωκε ποτὲ εἰς κάποιον, παρὰ-πονούμενον ὅτι δὲν εἶχε καιρὸν, μίαν ἀπάντησιν καλλιτέραν τῆς ὁποίας δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ δώσῃ καὶ πλέον βαθὺς φιλόσοφος. «Αἱ λοιπόν, τοῦ λέγει ὁ ἐρυθρόδερμος, καὶ δὲν παίρνεις αὐτὸν ποὺ ἔχεις ἐμπροσθέν σου;»

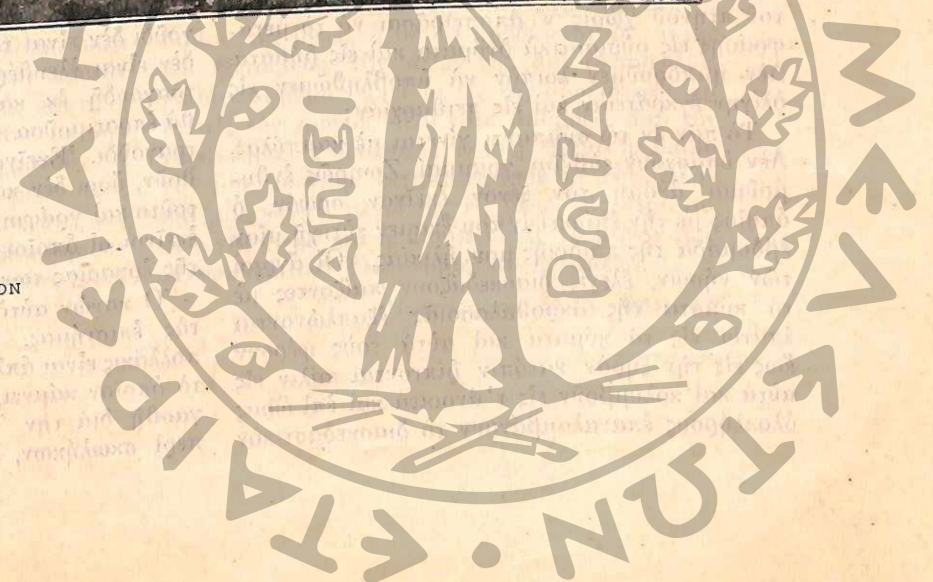
Καὶ μία ἄλλη ἀπατηλὴ ιδέα μᾶς παρακολοῦθει, τὸ νὰ νομίζωμεν δηλαδὴ ὅτι ἀξίαν ἔχει μία μακρὰ χρονικὴ περίοδος, καθὼς π. χ. ἐν ἔτος, μία δεκαετής, εἰς αἰών. Ἀλλὰ κάποιον ἀρχαῖον γαλλικὸν ῥητὸν λέγει ὅτι «ὁ Θεὸς ἐργάζεται εἰς στιγμὰς» — En peu d'heure Dieu lablure. — Πόθος μας εἶναι νὰ ἔχωμεν βίον μακρόν, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν βίον βαθὺν ἢ μεγάλας στιγμὰς. Φρόντισε νὰ ἔχῃς τὸ μέτρον τοῦ χρόνου πνευματικόν καὶ ὄχι μηχανικόν. Ἡ ζωὴ μας εἶναι ὑπὲρ τὸ δέον μακρά. Αἱ στιγμαὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἐποποιίας, αἱ ὁβραὶ προσωπικαὶ σχέσεις, ἐν μειδίᾳ, ἐν βλέμμα, — αὐτὰ εἶναι τὰ δάνειά μας ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα! Συμφωνῶ μὲ τὴν γνώμην τοῦ ποιητοῦ Οὐορδσουνῶρθ, ὅτι εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν δὲν ὑπάρχει καμία πραγματικὴ εὐτυχία παρὰ μόνον εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ πνεύματος καὶ εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀρετῆς καὶ συμφωνῶ προσέτι μὲ τὴν γνώμην τοῦ Πλινίου ὅτι «ἐφ' ὅσον ἀναλογίζομεθα αὐτὰ τὰ πράγματα, ἐπὶ τοσοῦτον προσθέτομεν μῆκος εἰς τὴν ζωὴν μας» καὶ συμφωνῶ ἐπίσης μὲ τὴν γνώμην τοῦ Γλαύκωνος ὁ ὁποῖος ἔλεγε: «Τὸ μέτρον τῆς ζωῆς διὰ τὸν σοφόν, ὦ Σώκρατες, εἶναι ν' ἀκούῃ τοιούτους διαλόγους ὡς τὸν ἰδικόν σου καὶ νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς αὐτούς».

Ἐκεῖνος μόνον ἡμπορεῖ νὰ μὲ πλουτίσῃ, ὁ ὁποῖος θὰ μὲ διδάξῃ πῶς νὰ ἐκτιμῶ περισσότερον τὸ διάστημα τοῦ χρόνου ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Τὸ μέτρον τοῦ ἀνθρώπου αὐτὸ εἶναι, — εἶναι ἡ ιδέα τὴν ὁποῖαν ἔχει περὶ τῆς μιᾶς ἡμέρας. Τοὺς στίχους τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου ποὺ εἶναι μόνον ποιητὴς δὲν τοὺς ἀκούομεν μὲ τὸ ὑψιστόν μας ἐνδιαφέρον, οὐδὲ τὰ προβλήματα του, ἐὰν εἶναι μόνον μαθηματικός, ἀλλ' ἐὰν ἕνας ἄνθρωπος μαζί μὲ τὴν γεωμετρικὴν ὑπόστασιν τῶν πραγμάτων γνωρίζῃ καὶ τὴν ἐορτάσιμον λαμπρότητά των, τότε αἱ ποιήσεις του θὰ συμφωνοῦν μὲ τὴν πραγματικότητα καὶ οἱ ἀριθμοὶ του θὰ ἔχουν ἁρμονίαν. Καὶ θεωρῶ ἐγὼ ὡς τὸν μεγαλειέτερον σοφὸν ὃχι ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος γνωρίζει νὰ ἐκθάπῃ τὰς θαμμένας βασιλικὰς οικογενεῖας τοῦ Σεσώστριος καὶ τοῦ Πτολεμαίου, τὴν χρονολογίαν τῶν Αἰγυπτίων καὶ τὰς Ὀλυμπιάδας, ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δύναται νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὰ διδάγματα τῆς ἰδιατέρας αὐτῆς ἡμέρας. Ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τοὺς κρυφίους δεσμοὺς οἱ ὁποῖοι, ὁρατοὶ μόνον εἰς τὴν εὐσεβῇ εὐλάβειαν, προσηλόνουν εἰς τὴν πρώτην αἰτίαν τοὺς ἀναι-

ΛΑΪΟΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΣΑΤΥΡΟΙ — MONAXON
ΥΠΟ ΡΟΥΜΠΕΝΕ

σθήτους ανθρώπους και τὰ πράγματα τὰ ὁποῖα γνωρίζομεν; Τὸ ταχύτερον αὐτὸ τέταρτον τῆς ὥρας εἶναι κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων χρόνος και ὄχι αἰωνιότης, εἶναι κατὰ κατώτερον και ἀνάξιον λόγου, εἶναι μόνον μία ἐλπίς ἢ ἀνάμνησις, εἶναι δηλαδή ὁ δρόμος πρὸς τὴν εὐτυχίαν ἢ ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ εὐτυχία. Ἡμπορεῖ νὰ μᾶς δείξῃ πῶς και αὐτὴ συνδέεται; Ὅστις ἡμπορεῖ νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ και τοῦτο, θὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν δουλικὴν και ὑποτελῆ ὑπαρξίν και θὰ ἐξευγενίσῃ τὸν τόπον ὁποῦδήποτε και ἂν εἶναι. Ἡ πάμπαντος αὐτὴ Ἀμερικὴ, ἡ ὁποία στρέφει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀνήσυχτα βλέμματα περιεργείας, ἡ αἰωνίως ταξιδεύουσα, ἡ μιμητικὴ, ἡ μανιώδης διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ρώμην, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Γαλλίαν, ὅ ἀφαιρέσῃ πλέον τὰ κονιορτώδη τῆς ὑποδήματα και τὸν περιηγητικὸν σάκκον και γεμάτη χαρὰν και εὐφροσύνην θὰ περιορισθῇ εἰς τὸ σπῆτι τῆς. Εἰς τὸν ἀπέραντον κόσμον δὲν εὐρίσκεται κανὲν ἄλλο τοιοῦτο τοπίον, οἱ αἰῶνες τῆς ἱστορίας δὲν παρέχουν καμίαν τοιαύτην ὥραν και τὸ μέλλον δὲν παρουσιάζει καμίαν τοιαύτην δευτέραν εὐκαιρίαν. Ἀς ἀρχίσουν λοιπὸν ἀπὸ τώρα νὰ ψάλλουν οἱ ποιηταί! Καὶ ἂς ἀρχίσουν αἱ τέχναι ν' ἀναπτύσσονται!

Ἐναπομένει ὅμως και μία ἀκόμη ἀπορία. Ἡ ζωὴ εἶναι καλὴ μόνον ἐὰν διατηρῇ ὅλα τῆς τὰ θέλητρα και τὴν εὐφωρίαν, ἐὰν ὅλα συμβαίνουν ἀπὸ ἀδιαίρετους καρδίας εἰς τὴν ὥραν των και ἐὰν ἡμεῖς δὲν τὴν κατατέμνωμεν και δὲν τὴν καταξοχίζωμεν. Τὰς ἡμέρας πρέπει νὰ τὰς μεταχειρίζομεθα μὲ εὐλάβειαν, πρέπει και σὺ νὰ εἶσαι μία ἡμέρα και νὰ μὴ θέλῃς νὰ τὴν ἐξετάζῃς κάθε στιγμὴν ὥς ὁ διδάσκαλος τὸν μαθητὴν του. Ὁ κόσμος εἶναι γεμάτος ἀπὸ μυστήρια — ὅλα ὅσα λέγομεν και ἡξεύρομεν και κάμνομεν — και εἶναι ἀνάγκη νὰ τ' ἀντιλαμβανώμεθα ὄχι κατὰ τὸ γράμμα, ἀλλὰ ὥς κατὰ ζωντανὸν και ἐμψυχον. Ὁφείλομεν νὰ ἡμεθα εἰς τὸ ὕψος τῆς ὀντότητός μας διὰ νὰ κατονοήσωμεν τι ὀρθῶς. Χρεωστέες ν' ἀκροάζεσθαι τὸ κελᾶδημα τοῦ πτηνοῦ χωρὶς ν' ἀποπειράσθαι νὰ τὸ μεταφράσῃς εἰς οὐσιαστικά ὀνόματα και εἰς ὀρήματα. Δὲν ἡμποροῦμεν λοιπὸν νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς ὀλίγην ἐγκράτειαν και εἰς πειθαρχίαν;

Τὸ πᾶν ἐν τῷ σύμπαντι γίνεται μὲ καμπύλας. Δὲν ὑπάρχουν εὐθεῖαι γραμμαί. Ζωηρῶς ἐνθυμούμαι ἀκόμη τὸν ξένον ἐκείνον σοφόν, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν ἐπίσκεψίν του ἔκαμεν εὐτυχὴ μίαν ἐβδομάδα τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας. «Οἱ ἄγριοι τῶν νήσων, ἔλεγε, διασκεδάζουν παίζοντες μὲ τὰ κύματα τῆς ἀκροθαλασσίας· ἐξαπλώνονται ἐπάνω εἰς τὰ κύματα και αὐτὰ τοὺς φέρουν ἕως εἰς τὴν ξερὰν κατόπιν ῥίπονται πάλιν εἰς αὐτὰ και κολυμβοῦν εἰς τ' ἀνοικτὰ και ἐπὶ ὥρας ὀλοκλήρους ἐπαναλαμβάνουν τὸ διασκεδαστικὸν

αὐτὸ παιγνίδιον. Ἔτσι και ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐδῶ και ἐκεῖ συνίσταται. Μεγαλεῖον χωρὶς ἀφοσίωσιν δὲν ἡμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ. Ἐδῶ ὅμως και ἡ ἀστρονομία σας κατήντησε μία κατασκοπεῖα. Δὲν τολμῶ νὰ ἐξέλθω και νὰ παρατηρήσω τὴν σελήνην και τοὺς ἀστέρας, αὐτοὶ ὅμως φαίνονται σὰν νὰ καταμετροῦν τὴν ἡμερικὴν μου ἐργασίαν και σὰν νὰ μ' ἐρωτοῦν πόσας γραμμὰς ἢ σελίδας ἐτελείωσα ἀφ' ὅτου τοὺς εἶδα τὴν τελευταίαν φορὰν. Μόνον τὸ γέμισμα τῆς ὥρας — εἶνε εὐτυχία. Γεμίσατε λοιπὸν, ὦ θεοί, τὴν ὥραν μου εἰς τρόπον ὥστε ὅταν θὰ ἔχω κάμει τοῦτο ἢ ἐκεῖνο νὰ μὴ λέγω: «Νὰ πάλιν ἐπέρασε μία ὥρα τῆς ζωῆς μου!» ἀλλὰ νὰ λέγω «ἔζησα μίαν ὥραν».

Δὲν χρειαζόμεθα ἀνθρώπους τεχνητούς, οἱ ὁποῖοι νὰ κατέχουν μίαν ὁποιαδήποτε πολυμαθὴ ἢ εἰδικὴν ἐπιτηδειότητα, νὰ γράφουν στίχους ἢ ν' ἀναλαμβάνουν νομικὰς ὑποθέσεις ἢ νὰ διεξάγουν ἄλλα ζητήματα ἀντὶ χρήματος, ἢ οἱ ὁποῖοι μὲ ἰσχυρὰν θέλησιν νὰ μεταχειρίζονται τὴν ἱκανότητα πρὸς μίαν ἰδιαίτην διεύθυνσιν, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὴν ἔμφυτον κλίσιν των. Ὅχι, πᾶν ὅτι καλλίτερον ἔχει γίνεῖ εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον, — τὰ ἔργα τῆς μεγαλοφυΐας δὲν ἐκόστισαν τίποτε. Εἰς αὐτὰ δὲν ἀπαιτεῖται καμία κοπιώδης ἐργασία, ἀλλὰ ἡ ἐλευθέρᾳ ῥοῇ τῆς σκέψεως. Ὁ Σαίξπηρ ἔπλασε τὸν Ἀμλέτον του ὅπως και τὸ πτηνὸν κτίζει τὴν φωλεάν του. Τὰ ποιήματα ἐγράψαν μεταξὺ ὕπνου και ἐρηγόρσεως χωρὶς σχεδὸν νὰ γνωρίζουν πῶς.

Οἱ καλλιτέχναι ἐξωγράφισαν ἀπὸ ἐσωτερικὴν ἔφρεσιν αἰσθανόμενοι εὐχαρίστησιν διὰ τοῦτο και δὲν ἤξευραν ὅτι ἀπὸ μέσα των ἐξήρχετο κάποια δύναμις. Δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ζωγραφίσουν τοιαῦτα πράγματα μὲ κρὺν αἷμα. Ἔτσι ἔγραψαν τὰ ποιήματά των και οἱ διδάσκαλοι τῆς λυρικῆς ποιήσεως. Ἦτο μία ἀβρὰ ἐξωτερικεὺς ἀβρῶν δυνάμεων (ὅπως λέγεται και περὶ τῶν ἐπιστολῶν τῆς Γαλάτιδος — «ἡ ὥραία σύμπτωσις τῆς ὥραίας τῆς ὑπάρξεως»). Καὶ τὸ ἔσσημα αὐτὸ δὲν ἐξαντλεῖ ποτὲ τὸν ποιητὴν. Τὸ τραγοῦδι δὲν εἶναι τραγοῦδι, ἐὰν ἡ ἐξωτερικὴ θέσις δὲν εἶναι ἐλευθέρᾳ και εὐγενῆς. Ἐὰν ὁ αἰδὸς τραγοῦδι ἐκ καθήκοντος ἢ ἀπὸ ὑποχρέωσιν, θὰ ἐπρωτιμοῦσα καλλίτερα νὰ μὴν ἀκούσω κανὲν τραγοῦδι. Ἐκεῖνοι μόνον ἡμποροῦν νὰ κοιμητοῦν, ὅσοι δὲν καταβάλλουν κανένα κόπον πρὸς τοῦτο και γράφουν και ὀμιλοῦν καλλίτερα μόνον ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι δὲν ὑπερτιμοῦν τὸ εἶδος αὐτὸ τῆς ἐργασίας των.

Ὁ κανὼν αὐτὸς ἔχει τὸ ἴδιον κύρος και διὰ τὰς ἐπιστήμας. Ὁ ἀνθρώπος τῆς ἐπιστήμης πολλάκις εἶναι ἀπλοῦς μόνον ἐρασιτέχνης. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κάμνει, συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐπεξεργασθῇ διὰ τὴν Ἀκαδημίαν μίαν πραγματείαν περὶ σκολήκων, περὶ δειρρύγων ἢ περὶ τῶν

σκελῶν τῆς ἀράχνης, κάμνει δὲ και αὐτὸς τὰς παρατηρήσεις του ὅπως τὰς κάμνουν και οἱ ἄλλοι Ἀκαδημαῖκοί· χειρίζεται τὸ μικροσκοπίον και ὅταν ἀποπερατώσῃ τὴν πραγματείαν του, τὴν ἀναγνώσῃ και τὴν τυπώσῃ, ἀποσύρεται πάλιν εἰς τὴν συνήθη του ὑπαρξίν, ἡ ὁποία εἶναι ἐντελὲς διάφορος και ξένη ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν του. Διὰ τὸν Νεύτωνα ὅμως ἡ ἐπιστήμη ἦτο κατὰ τόσον εὐκόλον και φυσικὸν καθὼς και ἡ ἀναπνοὴ του — διὰ νὰ μετρήσῃ τὴν σελήνην μετεχειρίσθη τὴν ἰδίαν κρίσιν τὴν ὁποίαν μετεχειρίζετο και διὰ νὰ κουμβώσῃ τὰ ὑποδήματά του και ὅλην τὴν ἡ ζωὴ ἦτον ἀπλὴ, σοφὴ και ἔσοχος. Τοιοῦτος ἦτο και ὁ Ἀρχιμήδης, — πάντοτε ὁ ἴδιος ὥς τὸ στερῶμα. Εἰς τὸν Λινναῖον, εἰς τὸν Φραγκλῖνον εὐρίσκομεν τὴν ἰδίαν γλυκύτητα και γαλήνην, — δὲν τοὺς βλέπομεν νὰ περιπατοῦν μὲ ξυλοπόδαρα ἢ νὰ πατοῦν μόνον εἰς τὰς πτέρνας και δι' αὐτὸ αἱ ἐπιτυχίαι των εἶναι ὕγιειναι και ἀξιωματικαὶ δι' ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἐὰν ξεγυμνώσωμεν τὸν χρόνον ἀπὸ τὰς αὐταπάτας του, ἐὰν προσπαθήσωμεν νὰ εὐρώμεν τί ἀποτελεῖ τὴν καρδίαν τῆς ἡμέρας, θὰ καταλήξωμεν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἀξίαν τῆς στιγμῆς και θ' ἀφίσωμεν κατὰ μέρος τὴν διάρκειαν. Τὸ βάθος λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ ζῶμεν και ὄχι ἡ ἔκτασις εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Δι' ἐκεῖνου βαίνομεν πρὸς τὴν αἰωνιότητα, τῆς ὁποίας ὁ χρόνος εἶναι ἡ περαστικὴ ἐξωτερικὴ ὄψις· και πραγματικῶς ἡ παραμικρὰ ἐπιτάχυνσις τῆς σκέψεως και ἡ ἐλαχίστη ἔντασις αὐτῆς κάμνει τὴν ζωὴν νὰ φαίνεται και νὰ ἦναι ἀμετρήτου διαρκείας.

Ὑπάρχουν ἀνθρώποι οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην πολλῶν πειραμάτων, οἱ ὁποῖοι κατόπιν πολυετοῦς ἐργασίας και δράσεως λέγουν: «αὐτὰ ὅλα ἡμεῖς τὰ ἡξεύραμεν ἀπὸ πρῶτα», οἱ ὁποῖοι εὐθὺς μὲ τὸ πρῶτον βλέμμα ἀγαποῦν και μὲ τὸ πρῶτον βλέμμα μισοῦν, οἱ ὁποῖοι διακρίνουν ἀμέσως τί εἶναι συγγενὲς και τί εἶναι ξένον, οἱ ὁποῖοι δὲν χάνουν τὸν καιρὸν των νὰ ἐξετάζουν τὸν τόπον και τὰς περιστάσεις ὅπως ἄλλοι, διότι αὐτοὶ πάντοτε μίαν βάσιν ἔχουν, τὸν ἐαυτὸν των, οἱ ὁποῖοι πάντοτε δίδουν διαταγὰς και ποτὲ δὲν λαμβάνουν ἀπὸ ἄλλους, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν συναίσθησιν τῆς εὐδοκίμησης περιφρονοῦν νὰ μεταχειρίζονται πάντοτε τὰ συνήθη μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ των, οἱ ὁποῖοι διάγουν ζωὴν ἀνεξάρτητον και ἡμποροῦν νὰ βοηθήσουν τὸν ἐαυτὸν των, εἰς τοὺς ὁποίους ἐπιτρέπεται νὰ

εἶναι εἰς τὴν κοινωνίαν αὐτοὶ και ὄχι ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν ἰδιοφυΐας ἢ δὲν τοὺς μέλει δι' αὐτὰς — διότι αὐτοὶ εἶναι κατὰ πᾶν πρὸς τῆς ἰδιοφυΐας και θὰ εἶναι μετ' αὐτὴν και τὸ ὁποῖον μεταχειρίζεται τὴν ἰδιοφυΐαν ὥς ὄργανον, ὁ χαρακτήρ δηλαδή, τὸ ὑψιστον ὄνομα εἰς τὸ ὁποῖον ἐφθασεν ἡ φιλοσοφία.

Δὲν ἔχει σημασίαν πῶς ὁ ἦρωας κάμνει τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, σημασίαν ὅμως ἔχει τὸ τί εἶναι ὁ ἦρωας. Τὸ τί εἶναι θὰ φανῇ εἰς κάθε νεῦμα του, εἰς κάθε κίνημά του και εἰς κάθε του συλλαβήν. Καὶ ὥς πρὸς τοῦτο ὁ χαρακτήρ και ἡ στιγμή γίνονται και ἀποτελοῦν ἐν και τὸ αὐτό.

Τὴν ὑπεροχὴν τοῦ χαρακτῆρος ἐπὶ τῆς ἰδιοφυΐας μᾶς ἀπεικονίζει θανμασίως ἡ ἑλληνικὴ μυθικὴ παράδοσις περὶ τοῦ ἀγῶνος μεταξὺ Διὸς και Φοῖβου. Ὁ Φοῖβος εἶχε προσκαλέσει τοὺς θεοὺς εἰς ἀγῶνα τόξου. Ὁ Ζεὺς ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν και ὁ Ἄρης ἀνέλαβε νὰ ῥίπῃ τοὺς κύβους. Ὁ πρῶτος ἔλαχεν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, ὁ ὁποῖος ἐτάνυσεν τὸ τόξον του και ἔρριψε τὸ βέλος μέχρι τῶν ἐσχατιῶν τῆς Δύσεως. Τότε ἐσηκώθη και ὁ Ζεὺς και μὲ ἐν βῆμᾳ διεσκέλισεν τὴν ὅλην ἀπόστασιν και εἶπε: «Ποῦ τώρα νὰ τοξεύσω; Δὲν ὑπάρχει πλέον χώρος!» Καὶ ἔτσι τὸ γέρας ἀπενεμήθη εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος οὔτε καν ἤγγισε τὸ τόξον.

Και αὐτὴ βεβαίως εἶναι ἡ πρόοδος καθενὸς ποῦ ἔχει σοβαρὸν φρόνημα, νὰ βαίνει δηλαδή ἀπὸ τῶν ἔργων τοῦ ἀνθρώπου και ἀπὸ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν του πρὸς τὴν ἡδονὴν διὰ τὰς ἱκανότητας αἱ ὁποῖαι τὰ δεσπόζουν, ἀπὸ τῆς ἐκτιμήσεως τῶν ἔργων πρὸς ἕνα ἔμφρονα θαυμασμόν διὰ τὸ μυστηριώδες αὐτὸ στοιχεῖον τοῦ χρόνου, ἐντὸς τοῦ ὁποῖου και αὐτὸς εὐρίσκεται, ἀπὸ τῶν ἰδιαίτερων ἐπιτηδειότητων και ἀπὸ τοῦ οἰκοκυριοῦ αἰσθήματος τὸ ὁποῖον λογαριάζει τὸ ποσὸν τῆς παραγωγῆς μὲ τὴν ὥραν, πρὸς ἐν ὑπέρτερον φρόνημα, τὸ ὁποῖον ἐκτιμᾷ τὴν ἀξίαν ἐκείνου τὸ ὁποῖον ἐπετελέσθη και σέβεται τὸ δικαίωμα τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἐπὶ τῆς ἐργασίας μας. Τότε δὲ τείνομεν τὴν προσοχήν μας εἰς τὸ βάθος τῆς ιδέας, ἡ ὁποία προδίδεται δι' αὐτῆς και ἐξετάζομεν τὴν ἀξίαν τῆς διὰ τὸ σύνολον, καθότι αἱ ὀφθαλμοὶ τῆς εἶναι εἰς τὴν αἰωνιότητα και ὄχι εἰς τὸν χρόνον. Καὶ τότε ἀπορρέει ἀπὸ τὸν χαρακτήρα, ἡ ὑπέρροχος ἐκείνη ὑγεία ἡ ὁποία τὴν μίαν στιγμὴν ἐκτιμᾷ ἐξ ἴσου μὲ τὴν ἄλλην και μᾶς κάμνει μεγάλους εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις τῆς ζωῆς και ἡ ὁποία εἶναι τὸ μόνον ποῦ ἡξεύρομεν περὶ ἐλευθερίας και δυνάμεως.

Μεταφραστὴς Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

ΤΑ ΗΝΝΙΑΔΕΡΦΑ¹

— Τραγουδι καθιστό και του δρόμου —

Γοργά και δυνατά

(Παραλλαγή Α') [Ἀχ! μω - ρέ] Τά - τέσ - σε - ρα - τὰ - πέν - τε -
[Ἀχ! μω - ρέ] τὰ - δι - κου - χτώ - ξα - δέρ - φια -

Σιγαλά

[τζά - νεμ' - Κώ - στα -] τὰ - (νά) - ἦν - νιά -
[τζά - νεμ' - Κώ - στα -] τὰ - (νά) - λι - γούη -

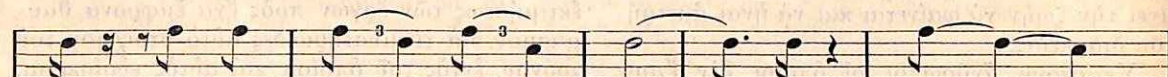

δερ - φα -
με - ρα -

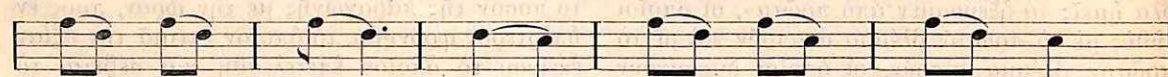
Λίγο αργά και σιγαλά

(Παραλλαγή Β') Τά - τέσ - σε - ρα - τὰ - πέν -

τε τὰ - ἦν - νιά - δερ - φα - τὰ -

δι - κου - χτώ - ξα - δέρ - φια - [τζά - νεμ' -

Κώ - στα] - τὰ - λι - γούη - με - ρα -

¹ Παραλλαγές του τραγουδιού τα «ήννιαδερφα» έχουν δημοσιεύσει α) Arn. Passow. Τραγουδι Ρωμαϊκά (populatia carmina) Lipsiae 1860 σελ. 400 «ή Μάγισσα» Χάλκη στίχοι 17. β) Μιχ. Σ. Δελέκος Δημ. Ἀνθολογία 1868 Ἀθήναι σελ. 41 ἀριθ. 28. «Οἱ ἐννέα ἀδελφοὶ καὶ οἱ δεκαοκτὼ ἐξάδελφοι στίχ. 23. Ὁ συλλέκτης παρεμβάλλει καὶ 8 στίχους 6—14 τοῦ τραγουδιού τῆς Δειβαδίας: Σαράντα παλληκάρια νάπ τῇ Δειβαδίᾳ... τὸ ὅποιον ἔχει τὸν ἦχό τῆς Γ' παραλλαγῆς τοῦ τραγουδιού τα «ήννιαδερφα». γ) Παναγ. Ἀραβαντινὸς Συλλογὴ Δημῶδων Ἀσμάτων τῆς Ἡπείρου Ἀθήναι 1880 σελ. 6 ἀριθ. 4 οἱ «Σπαχίδες» στίχ. 23. Τὰ λόγια καὶ τὸν ἦχό τοῦ τραγουδιού τα «ήννιαδερφα» ἔγραψα τὸ 1903 στὴν Ἡπείρο. Στὴ Γλοῦστα τραγουδοῦν τὴν Α' παραλλαγή, στὴ Χειμάρρα, Ἀργυροκάστρο τὴ Β' καὶ στὴν Πρέβεζα τὴν Γ'. Δὲν εἶνε σὺλους τοὺς τόπους τῆς Ἡπείρου γνωστό. Ἀγνωστο δὲ στὸ Μωριά τῇ Στ. Ἑλλάδα καὶ Θεσσαλία. Στὴ Μακεδονία τραγουδιέται, καὶ μάλιστα γύρω στὴν Καστοριά. Ὁ Διδάκτωρ τῆς φιλολογίας I. Ζερβὸς ἀπὸ τὴν Κάλυμνο μοῦ τραγούδησε μιὰ παραλλαγή τοῦ τραγουδιού τα «ήννιαδερφα» τοῦ τόπου του.

Λίγο γοργά και δυνατά

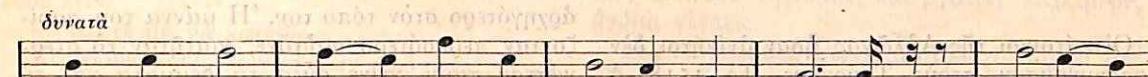
(Παραλλαγή Γ') Τά - τέσ - σε - ρα - τὰ - πέν - τε -

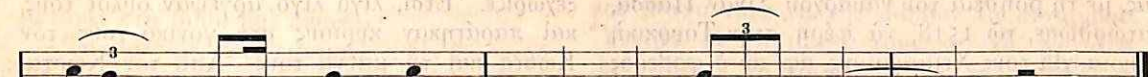
τὰ - ἦν - νιά - [τζά - νεμ' - Κώ - στα - τὰ ἦν -

νιά - ἦν - νιά - δερ - φα - Ἀχ! τὰ -

δι - κου - χτώ - ξα - δέρ - φια - [τζά - νεμ' - Κώ - στα] τὰ - λι -

γούη - με - ρα -

Τὰ τέσσερα τὰ πέντε τὰ (νά)¹ ἡννιαδερφα, τὰ δικονχτὼ ξαδέρφια τὰ (νά) λιγούημερα². Τὸ μῆνυμα³ τίς ἦρθε νάπὸ τὸ βασιλεῖα, νὰ πᾶν νὰ πολεμήσουν χρὸ (νό) νους δώδεκα.
5 — Μὲ τὴν εὐκὴ σου, μάννα, νὰ (νὰ) κινήσουμε, στὸ μπόλεμο νὰ πᾶμε, χρὸ (νό) νους δώδεκα.
— Μὲ τὴν εὐκὴ μου, γυοὶ μου, νὰ (νὰ) κινήσετε, στὸ μπόλεμο νὰ πᾶτε, χρὸ (νό) νους δώδεκα.
Ἡννια πηδιά νὰ πᾶτε κι' ὁ (νο) χτὼ νᾶρθετε, τὸ μικροῦ-Κωσταντίνου, νὰ (νὰ) μὴ φέρετε. Σελώνουν γκαλλιβόνουν⁴, τρέ (νέ) μ' ἡ μαύρη γῆ, τροχάγουν τὰ σπαθιά τους, λά (νά) μπ' ἡ θάλασσα, Ἀδειάζουν⁵ τὰν τουφέκια, σείν (νέν) ται τὰ βουνά. Νέκνησαν καὶ πάσαν, με (νε) στὸ μπόλεμο.
10 — Μὰ πόλεμο δὲ βρήκαν, πὶ (νῆ) σω γύρναγαν Πῆραν δίπλα τοὺς κάμπους τὴν (η) καρακαμπιά. Τίς φάγανε (ν) ἡ δίψες, καὶ (νε) τὰ κάμματα⁶. Σαράντα μέρες τρέχουν, σὼ (νό) νουν τὸ ψωμί, καὶ στές σαράντα πέντε, σὼ (νό) νουν τὸ νερό.
15 — Φτά (νά) νουν σὲ μιὰ νῆρμο, σὲ μιὰ κακορήμια. Βοίσκουν(ε) νὰ πηγᾶδι, νὰ ξεροπήγαδο. Χίλιες οὐργιές τὸ βάθος, καὶ (νε) κατὸ πλατὺ. Κάθονται σένα νίσκιο καὶ (νε) λαχνίζου⁷, τίνους θὰ πέση νάμπη, στὸ (νό) χιλιόρικο⁸.

¹ Τὲς περισσὲς συλλαβὲς ποὺ κλείνω σὲ ἀγκύλες, τὲς μεταχειρίζεται ὁ λαὸς, μόνον εἰς τὴν Α' παραλλαγή διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸ μέλος. Τοῦτο τὸ κάμνει σὲ πολλὰ τραγουδιὰ. ² Λέγουσιν καὶ: κοψόημερα. ³ καί: τίς ἦρθε νὰ φερῇ. ⁴ στὴ Μακεδονία: νὰ πᾶμ' νὰ πολεμήσουμε, στὴ γκαρκαμπιά, καί: ... Ἀλαμπανιά. ⁵ στὴ Μακεδονία: νὰ πᾶτε στὸ σεφῆρι καὶ στὸμ πόλεμο. ⁶ καλλιγώνουν, πεταλώνουν. ⁷ καὶ ῥίχνουν. ⁸ ζέστες, τὸ λοπῆρι. ⁹ στὴ Χειμάρρα: σκληρίζουν ξεσκληρίζουν τὸ ποῖος θὰ κατεβῇ. ¹⁰ εἶχε βάθος χίλιες οὐνές.

25 — λίγιο νερό νὰ βγάλλη, νὰ (να) δροσίσει. Λαχνίζου ξαλαχνίζου, δε (νε) κουχτὼ φορές, κιούλο τοῦ Κώστα πέφτει τοῦ (νου) μικρότερου. — Γιά ξαρματώσου Κώστα, καὶ (νε) κατέβαινε, κρύο νερό νὰ πάρης, νὰ (να) δροσίσει. 30 — Μᾶν θάμπω, μᾶρ' ἀδέρφια, πὶ (νη) σω δὲ θὰ βγῶ. Εἶνε βαθὺ τὸ ἔρμιο καὶ (νε) σκοταδερό. — Γιά ἔμπα, Κώστα, ἔμπα, καὶ (νε) σὲ βγάνομε. — Γιά δέστε με, μπράδερφια, καὶ (να) πολάτεμε, κρύο νερό νὰ βγάλω, νὰ (να) δροσίσετε. 35 — Νάπὸ τῇ μέσ' κιὰπάγου, οὐ (νου) λο τραγουδάει, κιὰπὸ τῇ μέσ' καὶ κάτου, οὐ (νου) λο νέκλαιε. — Τραβάτε με, μπράδερφια, δὲ βοῇ (νη) κα νερό! — Ἐδῶ νερό δὲ νείνε, οὐ (νου) λο γαῖματα! — Εἶν' οὐλο μαύρα φεῖδια, κῆ (νε) νὰς δροσκοντα, καὶ τρῶνε τοὺς ἀνθρώπους, με (νε) σα ποῖροχουνται. 40 — Γιωμάτῳ πὸ κουφάρια, οὐ (νου) λο νεῖων κορμιά! — Τὰ τρῶνε τὰ σκουλίκια, καὶ (νε) τὰ ἔρμενα¹. — Μὰ μεις τραβάμε Κώστα, οὐ (νυ) δὲ νερχεσαι. — Γιά βάλτε καὶ τὸ Γρίβαμ² νὰ (να) τραβαίει καὶ αὐτός.

¹ Ἐρπετά. ² Γρίβα καὶ Γρίβο ἡ Καρα λέγουσιν τὸ ἄλογο ποὺ ἔχει μαῦρο χρώμα, παρὶ τὸ ἔχον λευκὸ, σιδερόφαρο, τὸ ἔχον σιδερόλευκο χρώμα, ντορὶ τὸ κόκκινο, βλάγγο τὸ ὑποκόκκινο, ξανθὸ, χαλκόχρονον: ἕνας βλάγγος χίλια γρόσια, χίλιοι βλάγγοι χίλια γρόσια. μάλιο τὸ μαῦρο με λευκὸ στίγμα, μάλια, στὸ μέτωπο καὶ ἂν φέρῃ φοράδα (φορβάς) τοῦτο λέγεται ἀστέρω, φεγγάρω. Τοιαύτην ἀναφέρει ἡ παράδοσις τὴν φοράδα τοῦ ἥρωος Διάκου. Μοῦρτζινο, τὸ ἔχον σιδερόχρον χρώμα, ἰδίως εἰς τὸ πρόσωπο: μπάριμα μὴν εἶδες ἄλογα, τρεῖς μούρτζινες φοράδες... παρδαλὸ ἡ λιόρο, τὸ ἔχον χρώμα μαῦρο με στίγματα, μπαλῶματα, βούλες, λευκὰ ποδολὸ ἡ ρυχάιο, τὸ μαῦρο ἡ κόκκινο με λευκοὺς τοὺς πόδας ἀπὸ τοὺς ἀστράγαλους καὶ κάτου.

- 45 — Κι αὐτός, Κώστα, τραβάει, μ' σὺ δὲ σκόνεσαι.
— Δὲ γκλαίγω τὴ ζωὴ μου, καὶ (νε) τὰ νειάτα μου, μὲν κλαίγω τὴ γκαλή μου, τὴ (νη) γυναῖκα μου! Ποιὸς θὲ νὰ τὴ φιλήσῃ, τὰ (να) μεσάνυχτα, ποιὸς θὰν τὴν γκαλιάσῃ τὰ (να) χαράματα!...
- 50 — Ἐγὼ θὰν τὴ φιλήσω τὰ (να) μεσάνυχτα.
— Ἐγὼ θὰν τὴ γκαλιάσω, τὰ (να) χαράματα.
— Ἀφήστε με, μπράδέρφια, σὺ (νυ) ρτε στὸ καλὸ!
Κι ἂν σὰς ρωτήσῃ ἡ μάννα, ποῦ (νου) γ' ὁ Κω-
[σταντῆς, πέστε τῆς πὼς πινί(ι)κα, στὸ (νο) χιλιόριζο.
- 55 — Κι ἂν σὰς ῥωτήσῃ ἡ καλή μου τὸ (νο) τί γίνηκα, τῆς λέτε πὼς παντρέφτικα, στὸ (νο) χιλιόριζο!... Ἀφίκανε τὸν Κώστα, στὸ (νο) χιλιόριζο, καὶ πήρανε τὴ στράτα, πὶ (νυ) σω γύρναγαν. Κι ὁ Κώστας ἀπὸ φτούνους, πὰ (να) εἰ πὶδ [μπροστά.
- 60 — Πάει καὶ χαιρετάει, τὴ (νη) μαννούλα του.
— Καλημερά σου μάνναμ', — γειά(να)σον γινόκα μου!
— Νέμεις χαϊμένον σέειχαμ', τὴ(νω)ρα βρέθηκες!...

Οἱ κάτοικοι τῆς Αὐλῶνας, ἦσαν ἀνίκητοι, δὲν προσκυνοῦσαν στοὺς Τούρκους. Τὸ 1518, ὁ ἀρνητὴς τοῦ Χριστοῦ, Λιάς Πασσᾶς, ἀπὸ τὴν Παλιάσσα τοῦ Χειμαῖρας, διοικητῆς τῆς Αὐλῶνας, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ ναύαρχου Σινὰν Πασσᾶ, κατώρθωσε, τῷ 1518, νὰ φέρῃ στὴν Τουρκικὴ Κυριαρχία τοὺς Χειμαῖρους, ἀφ' οὗ ὁ φοβερός Σουλτάνος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Σελίμ, τοὺς χορήγησε πολλὰ καὶ σημαντικὰ προνόμια. Ἐνα ἀπὸ τὰ περισσότερα σημαντικὰ προνόμια ποὺ πῆραν, ἦταν, καὶ ἡ στρατολογία τους. Ὅταν οἱ Σουλτάνοι ἤθελαν νὰ πολεμήσουν, ὄχι κατὰ τὸν Ἑλλήνων, καλοῦσαν σὲ βοήθειαν καὶ τοὺς ἀνδρείους Χειμαῖρους. Αὐτοὶ συνάζονταν στὰ Γιάννενα, καὶ κίναγαν, μὲ ἀνοιχτὴ τὴ δική τους σημαία, ποῦχε τὸν Ἀγίωργη κεντημένον ἀπάνου, ὡς τὸν Πίνδο. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα διπλωναν τὴ δική τους, κιᾶπλωνον τὴν Τούρκικη. Ἐτσι, πῆγαιναν κέσμιγαν τοὺς Τούρκικους στρατοὺς.

Τὴν ἀρχηγία καὶ συντήρησι, τὴν εἶχαν οἱ ὀνομαστότεροι τοῦ τόπου. Αὐτοὶ σὺναζαν τοὺς φόρους καὶ συντήραγαν τοὺς στρατολογούμενους, κλπ. Ὡνόμαζαν δὲ τοὺς ἀρχηγούς, Σπαχήδες ἢ Σπαῖδες¹. Οἱ πατέρες ἄφηναν τὸ ἀξίωμα στὰ παιδιὰ τους κλπ. Καὶ διατηροῦντο ἔτσι, ὡς ὅτου ὁ Σουλτάνος Ἀμουράτ ὁ Δ' (τὸ 1635) τοὺς ξανάγκασε νὰ τουρκέψουν κ.λ.π.

Ὁ Π. Ἀραβαντινὸς² γράφει πὼς τὸ ἀόριστο

¹ Σπαχὴς ἢ Σπαῖς, Τούρκικα, καὶ μάλιστα Πέρσικα, θὰ πῇ ἱππεύς, καββαλάρης. Καὶ ἴσως, γιατί γυροῦσαν ὅλο καββάλα, ὅταν σὺναζαν τοὺς φόρους, νὰ πῆσαν τὸνομα Σπαχὴς ἢ Σπαῖς. Διὰ τοὺς Σπαχίδες γράφουν οἱ: Νεκτάριος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων «Ἐπιτομὴ Ἱεροκοσμικῆς Ἱστορίας» σελ. 399 — 404. — Ἰωάν. Φιλήμων «Δοκίμιον Ἱστορικὸν περὶ Φιλικῆς Ἐταιρείας», Ναύπλιον 1834 σελ. 18 — 19. — Π. Ἀραβαντινὸς «Χρονογραφία τῆς Ἡπείρου» τόμ. Α' σελ. 225 — 226. Ἀθῆναι 1856.

² Π. Ἀραβαντινοῦ, «Συλλογὴ Δημοφθῶν Ἀσμάτων τῆς Ἡπείρου». Ἀθῆναι 1880 σελ. 6 ἀριθ. 4 οἱ Σπαχίδες, σημ.

αὐτὸ τραγοῦδι θάναφύρεται στοὺς Σπαχίδες. Καὶ δὲν εἶνε παράδοξο ὁ λαὸς νὰ τραγοῦδῃ μὲ τὸ τραγοῦδι τὰ *ἡνριάδερφα*, κάποιον περιστατικὸ τῶν ἀντρειωμένων ἀδερφοξადέρφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ Χαράλαμπος Μαλάμος, — ἀπὸ τῆς Γλίστα τῆς Ἡπείρου, — ἔρχεται νὰ βοηθήσῃ τὴ γνώμη τοῦ Ἀραβαντινοῦ, ἡ ὁποία εἶνε καὶ γνώμη δική μας, μὲ τὴν ἐξῆς ἱστορία, ἡ ὁποία ἐξηγεῖ καὶ συμπληρῶνει πολλὰ τοῦ τραγοῦδι, καὶ τὴν ὁποία ἀκούσαμε τὸ 1903 στὴν Ἀρτα καθὼς καὶ τὸ τραγοῦδι ἀπὸ τὸν πολύξερο Γλουστέο θεριστὴ Χ. Μαλάμο.

«... Ὁ μικρο-Κωσταντῆς ἦταν ἕνας ξακουστός παλλήκαρος κιάντρειότερος πὸ τὰδερφοξადέρφια του. Γιὰ ταῦτο κιὸ Βασιλεῖας τὸν διαλάλησε τὸν ἀρχηγότερο στὸν τόπο του. Ἡ μάννα του χαρίζονταν περισσότερο σαυτόνε, γιατίταν τὸ στερνότερο παιδί, κείχε οὐλα τὰ δέμματα καὶ τὰ φρικὰ τοῦ πατέρα του. Τὰδέρφια του τὸν ζήλεβαν γιὰ ταῦτο, κίενας ἕνας παντρέβονταν καὶ ξεχώριζε. Ἐτσι, λίγο λίγο ἄργεψαν οὐλοί τους, καὶ παρατήκαν κύριους στὸ γονικό τους τὸν Κώστα καὶ τὴ μάννα τους. Ἀπὸ τὸν Κώστα, ξέχνασαν καὶ τὴ μάννα τους. Ἡ νυφάδες τῆς δὲν τῆς γύρναγαν μάτι.

Ἐτσι ζήγγαν μάννα καὶ παιδιὰ ξεχωρὰ κιὰμίλητα.

Ὁ μικρο-Κωσταντῆς, ζήλεψε μιὰ ὄμορφη καὶ μικρὴ τοῦ τόπου¹. Ἡ μάννα του δὲν τὴν ἤθελε, κείνος τὴν ἤθελε, κέτσι, τὴν πῆρε δίχως τὴ θέλῃσι καὶ τὴν εὐκὴ τῆς, κέξηγε ξεχωρὰ πὸ τὴ μάννα του. Ἡ μάννα του τὸν καταράστη: ἄει στὸ μὴ γύρι² τοῦπε, τὸν ξέγραψε, κέκαμε τῶνατῆς μὲ τὰλλα τῆς παιδιὰ νὰ τὸν ξεκάμουν. Ἐπεσε γλέπεις δαιμονικὸ μέσα...

Καίμια φορὰ ἦρθε κάλεσμα τοῦ Βασιλεῖα γιὰ τὸν πόλεμο. Τὰλλα παιδιὰ πῆγαν καὶ πῆραν τὴν εὐκὴ τῆς μάννας. Ὁ μικρο-Κωσταντῆς, περὶφανος, δὲν πῆγε. Κίνησαν ἀντάμα τὰδερφοξადέρφια καὶ φτάξαν στὸν πόλεμο, μὰ δὲν βαρέθηκαν³ μὲ τοὺς ὀχτρούς. Δώκαν τὰ χέρια⁴. Ἐτσι πῆραν τὸ πιάχναρο⁵.

Στὴ στράτα ποὺ γύρναγαν, γιὰ τὸν τόπο τους, σῶσαν τὸ ψωμί καὶ τὸ νερό. Κεῖ ποὺ πέραγαν σὲ μιὰ ρημιά, βρῆκαν ἕνα πηγάδι. Τηρᾶν κάτου δὲν ἔφτανε τὸ μάτι, δὲ λάμπιζε νερό. Ρίχτουν νὰ λιθάρι δὲν κούγονταν βρόντος νεροῦ.

¹ Ἦταν φτωχὴ καὶ ἀπὸ μικρὴ σειριὰ, γενιά.

² Νὰ μὴ γυρῇσῃ.

³ Δὲν ἐπολέμησαν.

⁴ Συμφιλώθηκαν, ἀγάπησαν.

⁵ Ἐπέστρεψον.

Αὐγατένουν¹ δυὸ τριχιές καὶ ῥίχτουν τὸ γουβὰ Τραβᾶν, νερό δὲν ἔφερνε.

— Θᾶνε ξερικό, λέει ὁ Κωσταντῆς. Νά, δὲ γλέπετε;... χνάρια δὲ φαίνονται, τριχιὰ δὲν ἔχει κομμένα τὰ χεῖλια του...

— Ὅχι! δὲν εἶνε ξερικό. Θᾶνε πλατιὸ κάτου, καὶ τὸ νερό ἀπόμερα, κέτσι δὲν τὸ βρῆσκει ὁ γουβᾶς. Πρέπει ἕνας πὸ τὰ μᾶς νὰ κατέβῃ νὰ ψάξῃ. Στρέγετε;

— Στρέγουμε, λένε οὐλοί τους.

Ρίχτουν τοὺς λαχνούς ποιὸς θὰ κατεβῇ. Μιά, δυὸ, τρεῖς, οὐλο τοῦ Κώστα τύχαινε. Τᾶφκια-χναν γλέπεις οὐλοί τους. Ἦθελαν νὰ τὸν ξεμεσιᾶσουν. Εἶδε κιὰπόειδε πιά κι ὁ Κώστας, καὶ τοὺς λέει.

— Δέστε με νὰ κατέβω.

Στρίβουν τρεῖς τριχιές τῶν ἀλόγων, γιὰ νὰ μὴν κοποῦν τάχα, τῆς αὐγατένουν κόμπο, τὸν δένουν σφιχτὰ πὸ τῆς μασκάλης καὶ συρτὰ συρτὰ τὸν κρεμᾶν κάτου.

Φτάνει στὸ βυθὸ καὶ σκουίζει:

— Τραβᾶτε με, ἀδέρφια μου!... δὲν ἔχει νερό. Εἶνε γιωμάτο ξέρικα αἵματα, ἀνθρώπινα κουφάρια, ὄρματα ματωμένα, καὶ διάφορα στολίδια καὶ φυλαχτὰ πεταμένα δῶ κέκεϊ!... Φεῖδια λογίων λογίων μπαίνουν στῆς τρύπες! Ἦταν κένας δράκοντας καὶ τὸν ἔκοιρα. Ἀπόστασα πὰ νὰ κόβω! τραβᾶτε με ἀδέρφια μου!...

Κεῖνοι κάταν πὼς τραβᾶν, μὰ δὲν ντρέπεται!... Τὸν ἀναγέλαγαν² κιόλα.

— Σὲ τραβᾶμε Κώστα, μὰ δὲν ἔρχεσαι!...

Τότες κατᾶλαβε καὶ κείνος τὴ βανιά³ καὶ τὸ μαγέρεμμα!...

¹ Ἐνώνουν. ² Περιέπαιζαν. ³ Πλεκτάνη.

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΦΙΛΙΚΟΥ ΣΤΑΜΑΤΗ ΚΟΥΜΠΑΡΗ¹

«... Τὸν Φεβρουάριον μῆναν τῷ 1821 ἔτος, τὸ πρῶτον Σάββατον τῆς ἀγίας μεγάλης τεσσαρακοστῆς τοῦ ἀγίου Θεοδώρου, λαμβάνω ἐπιστολὴν ἀπὸ Κισνόβιν παρὰ τοῦ Ἀλ. Ὑψηλάντη, ὁ ὁποῖος μοὶ ἔγραψεν οὕτως: «Ἀδελφε Σταμάτη Κουμπάρη! εἶναι καιρὸς ἤλθεν ἡ ὥρα, ὅπου θὰ ἀποφασισθῇ ἡ τύχη τῆς πατρίδος μας καὶ τῶν ἀδελφῶν μας: ἐγὼ μὲ τοὺς ἀδελφούς μου καὶ μὲ τὸν κνιάζ (=πρίγκηπα) Κατακουζηνὸν ἀφίνομεν τὴν γῆν τῆς Ρωσσίας καὶ ἀπερ-

¹ Ἀπὸ τὸ βιβλίον «Φιλικὴ Ἐταιρεία» τοῦ κ. Σακελλαρίου Ι. Σακελλαρίου, τὸ ὁποῖον ἔχομεν ἀναγγεῖλει εἰς τὸ τελευταῖον τεῦχος.

— Γιὰ βάλτε, τοὺς λέει, νὰ τραβήξῃ κι ὁ Γρίβας μου!...

Ἐδесαν κέκεινοι τὴν ἄκρη τῆς τριχιᾶς πὸ τὸ λαιμὸ τᾶλόγου του, καὶ τοῦλεγαν μὲ γέλοια.

— Νά! Κώστα! τραβάει κι ὁ Γρίβας σου, καὶ δὲ σκόνεσαι.

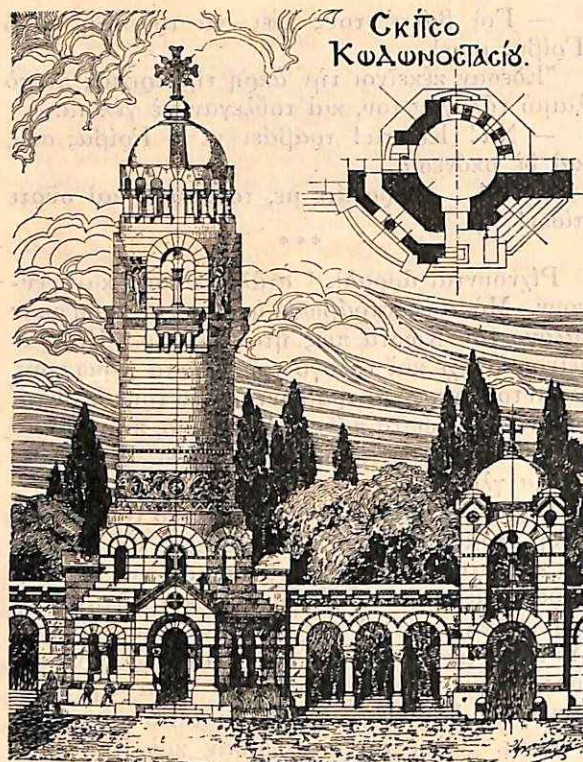
— Ἐ!... παρατάτε με, τοὺς λέει, καὶ σῦρτε πίσω!...

Ρίχνονται ἀρραδὶς¹ στάλογά τους καὶ φεύγουν. Μὰ τοὺς στράβωσε ἡ ἁμαρτία, κιᾶφηναν τᾶλογο τοῦ Κώστα πὼς ἦταν δεμένο. Ἐτρεχαν κείνοι, ἔτρεχε καὶ τᾶλογο τοῦ Κώστα πίσω τους, χλημυτρῖζοντας καὶ τραβῶντας τὴν τριχιὰ. Ἐτσι ἔσυρνε τὸν Κώστα πᾶνου. Λίγο, λίγο, πιάνεται πὸ τὰ χεῖλια τοῦ πηγαδιοῦ, καὶ βγαίνει. Εἶχε μέρες ἀκόμα γλέπεις.

Δὲ χασοιμεράει. Ρίχνεται στάλογό του, κι ἂπ' ἄλλη στράτα φτάνει προτινότερα στὸ χωριό, καὶ κρύβεται στὸ ρογὸ² τοῦ σπιτιοῦ του. Καίμια φορὰ φτάξαν καὶ τὰδέρφια του, καὶ πῆγαν ἴσια στὴ μάννα τους νὰ τῆς πάρουν τὰ συχαρήκια. Ὑστερα, μὲ τὴ μάννα τους καὶ τῆς γυναῖκες τους, πῆγαν νὰ παρηγορήσουν τάχα τὴν Κώστενα, καὶ ξερόκλαιγαν. Παρουσιάζεται τότε κι ὁ Κώστας. Ὅλοι τὸν ἀγκάλιασαν καὶ τὸν φίληγαν. Τοὺς συμπάθησε κι ὁ Κώστας κέζηγαν πιά ἀδερφωμένα...

ΘΕΟΔ. Δ. ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΣ
(ΒΑΛΤΕΤΣΙΩΤΗΣ)

¹ Ἀμέσως. ² Σὲ μιὰ γωνιά ἢ πλευρὰ τοῦ σπιτιοῦ, χιτῶν λεπτὸ τοῖχο μὲ κεραμιῖδια, ἀλειμμένο μέσα κι ὅσω μὲ λάσπη, ὡς ἕνα μέτρο τὸ ὕψος καὶ δύο τὸ μᾶκρος, σὲ σχῆμα λεβητοῦ ἢ κασσέλας χωρὶς γωνιές. Τὸ κατασκευασμα αὐτὸ τὸ λέγουν ρογὸ καὶ ἀποθηκεύουν μέσα τὰ γεννήματα, σιτάρι, κριθάρι, ἢ ἄρα ποσῖτι: ἔχει ὁ Θεός, μὰ δὲν ἔχει ὁ ρογός. Σὲ πολλοὺς τόπους κατασκευάζουν τὸ ρογὸ ἀπὸ σανίδια καὶ τὸ λέγουν ἀμπάρι. Ρογὶ λέγουν καὶ τὸ πῆλινον ἢ μεταλλινὸ δοχεῖο, κοινῶς λαδικό, ποὺ θέτουν τὸ λάδι.

ΚΥΨΙΣΣΙΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΟΣ Α. ΖΑΧΟΥ

ἐμπόδισαν, καὶ ἔγραψαν τὸν Ἄλ. Ὑψηλάντην οὕτως· «Ὁ Σταμάτης Κουμπάρης μᾶς εἶναι ἐδῶ ἀναγκαῖος, καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐμποδίζομεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἔλθῃ αὐτοῦ».

«Ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὅπου ἔλαβα τὴν ἄνω ἐπιστολὴν τοῦ Ὑψηλάντη, Σάββατον ὄν, ἔφευγε καὶ πόστα διὰ τὸ Ταϊγάνιν. Γράφω εἰς Ταϊγάνιν μίαν ἐπιστολὴν κοινῶς πρὸς τοὺς ἐκεῖ Γραικοὺς, ὡς ἀκολουθῶς· «Φίλοι καὶ ἀδελφοὶ Ἕλληνες πατριῶται! Ἀβρίον εἰς Ἰάσιον ὑψώνεται ἡ Σημαία τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος μας παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντη. Νέοι τρέξατε, πλούσιοι βοηθήσετε, Γέροντες παρακινήσετε. Ἡ Ἑλλάς, ἡ δυστυχημένη Πατρίς μας, μᾶς κράζει νὰ τὴν ἐλευθερώσωμεν ἀπὸ τὸν σκληρὸν καὶ αἱμοβόρον τύραννον». Τὴν ὑπόγραφα αὐτὴν τὴν σύντομον ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἐπανόγραφα εἰς ὄνομα τοῦ Νικολάου Πλέσσον. Λαμβάνοντας ὁ Πλέσσος αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν, καὶ ἀναγινώσκοντάς τιν, εὐθὺς ἔτρεξεν εἰς τὸν καφενέν, ὅπου εἰσινάζοντον οἱ Ἕλληνες, τοὺς διαβάζει τὴν ἐπιστολὴν, τὴν πέρνουν ὅλοι οἱ Ἕλληνες καὶ τὴν πηγαίνουν εἰς τὸν Γέρον Βαρβάκιν. Καθὼς ἐδιάβασεν αὐτὸς τὴν ἐπιστολὴν μου, εὐθὺς μὲ τὸν γραμματικὸν του στέλλει ἐδῶ εἰς τὴν ἐφορίαν ἑκατὸν χιλιάδες δούμπλια εἰς ἀσυχνάζιαις, τὰ ὅποια τὰ παρέλαβεν ὁ κασσέρης (ταμίας) τῆς ἐφορίας, ὅπου ἦτον ὁ Ἰωάννης

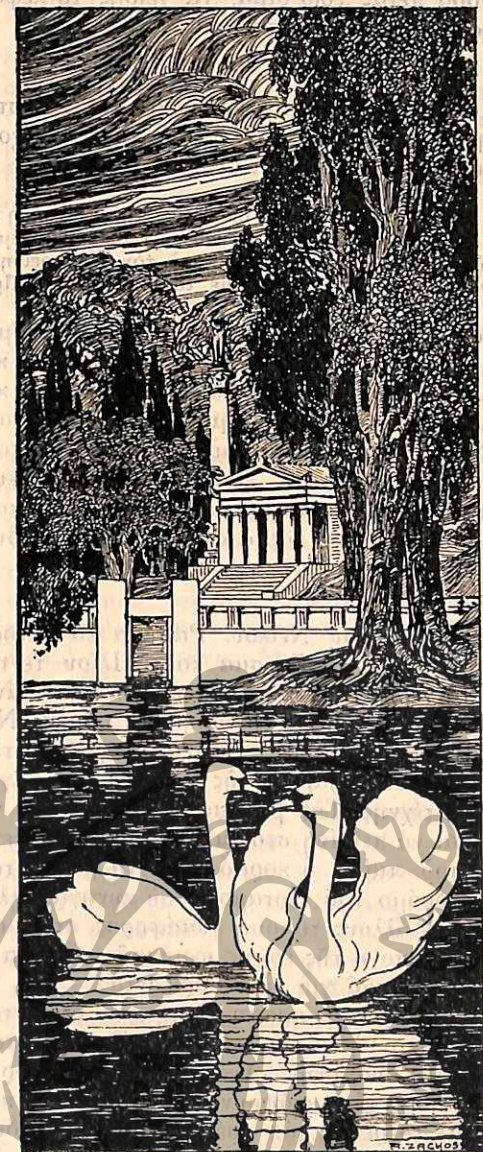
Ἀμβρόσιος. Οἱ λοιποὶ βοῦθησαν μὲ χρήματα καὶ ὀπλίσαν τοὺς νέους καὶ τοὺς στείλαν εἰς τὸν Ὑψηλάντην.

«Ἀντικρὺς εἰς τὸ νότιον μέρος, εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ, ὀνομαζόμενος Νίστρος κεῖται μία πόλις, ὀνόματι Ἀκκερμάνι, κατοικημένη μὲ ἀρκετοὺς Ἕλληνας, φυγάδας κατὰ καιροὺς ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῶν βαρβάρων Ὀθωμανῶν. Ἐνῶ ὁ Ὑψηλάντης πλέον εἰς Ἰάσιον στρατολογεῖ, ἤξευρα ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶχαν καμμίαν ἰδέαν περὶ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, καὶ ὅτι πλέον ὁ Ὑψηλάντης ἐκίνησε τὰ ὄπλα κατὰ τῶν τυράνων. Στέλλω εἰς αὐτοὺς τὸν Χατζὴ Φαρμακάκη, τοὺς γράφω καὶ αὐτοὺς μίαν ἐπιστολὴν, λέγοντάς τους οὕτως· «Εἰς ὅσα σὰς εἶπῃ ὁ ἐπιφέρων τὸ παρόν μου, δώσετε πίστιν εἰς τοὺς λόγους του»· ἐπιστρέφει αὐτὸς Φαρμακάκης καὶ μοι λέγει οὕτως· «Μοὶ εἶπαν ὅς ἐλθῇ ὁ Σταμάτης Κουμπάρης. Τῇ ἰδίᾳ ὥρᾳ (ἦτον πρὸς τὸ ἐσπέρας), πέρων ἄλογα τῆς πόστας, φθάνω τὴν νύκτα εἰς τὴν Ὀβιδιόπολιν· τὸ πρῶτ' ἐπάνω τοῦ πάγου ἀπερνῶ τὸν ποταμὸν καὶ πηγένω ἄντικρὺς εἰς τὸ Ἀκκερμάνιν. Εὐρίσκω τοὺς Ἕλληνας ἐκεῖ εἰς δύο κόμματα καὶ κατατρέχοντον διὰ τὰ πολιτικά, τοὺς ἐσύναξα εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κωνσταντῆ Μπάλας, τοὺς ἀγάπισα, τοὺς ὅρκωσα τὸν μέγαν ὅρκον, ἔπειτα τοὺς ἔβαλα καὶ ἀσπασθῆκαν ἀλλήλους των (εἶδα τοὺς περισσοτέρους νὰ δακρύνουν οἱ ὀφθαλμοὶ τους, ἐδιόρισα ἐγγράφως δύο ἐφόρους, ἕναν ἐκ τοῦ ἑνὸς κόματος καὶ ἕναν ἐκ τοῦ ἄλλου (εἶχα ἐγγράφως τοιοῦτη πληρεξουσιότητα), αὐτοὶ ἐσύναξαν τὰς συνεισφορὰς τῶν ἄλλων. Εὐθὺς ἐκεῖ ἔκαμαν κατάλογον καὶ ἔκαταγράψαν ὁ καθεὶς τὴν συνεισφορὰν του, οἱ δὲ ἔφοροι τὰ ἐσυνάξαν, καὶ ὀπλίσαν τοὺς νέους καὶ τοὺς ἐστεῖλαν εἰς τὸν Ὑψηλάντην. Ὁ πάγος τοῦ Νίστρον ποταμοῦ ἐπάγωσε περισσότερον καὶ ἔως νὰ βάλω εἰς ἀρμονίαν καλὴν τοὺς ἀκκερμανλίδαις, ἔχάλασεν καὶ δὲν ἠμπορούσα νὰ ἀπεράσω ἄντικρὺς, οὔτε περιπατόντας, οὔτε μὲ πλοιάριον. Ἐκάθισα ἐκεῖ δύο ἡμέρας ἀργός. Ἐπειτα βλέποντας, ὅτι ὀγλήγορα δὲν θὰ ἠμπορέσω νὰ ἀπεράσω, ἐπῆρα ἄλογα τῆς πόστας, καὶ ἔτρεξα γύρου εἰς τὸ Μαγιακήν, ἔφθασα ἐκεῖ μὲ τὸ σκότος. Εὐθὺς ἐνοικίασα μίαν μπρίτσκαν (μικρὸν ὄχημα) καὶ τὸ μεσονύκτιον ἔφθασα εἰς τὴν Ὀβιδιόπολιν, ἐκεῖ εἶχα ἀφίστη τὸ ὄχημά μας, ἐστάθην δύο ἡμέρας ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἄλογα εἰς τὴν πόσταν διὰ νὰ μοι δώσουν, ἐλίοναν τὰ πολλὰ χιόνια, καὶ ἦσαν μεγάλαις λάσπαις καὶ νερά, διὰ τοῦτο δὲν εὗρισκα νὰ νοικιάσω ἄλλα ἄλογα διὰ νὰ μοι ὑπάγωσιν εἰς τὴν Ὀδησσόν. Ἐπειτα μοι δώσαν τέσσαρα ἄλογα ἀπὸ τὴν πόσταν καὶ τὸ πρῶτ' ἐκίνησα διὰ τὴν Ὀδησσόν. Λάσπαις μεγαλόταταις, ἤρραμεν ἐν ποταμῶν (ῥίακαν) καὶ ἐξ αἰτίας, ὅπου λόναν τὰ χιόνια, ἔκατέβασεν τόσον ὀρμητικὸν νερόν, ὅπου ἦτον

ἀπέραστος. Φθάνοντας ἐκεῖ ἀπὸ τὸ ἐν μέρος καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τοῦ ῥίακα, καθόνταν πλῆθος ἄνθρωποι χωρικοί, ὅπου ἤθελον νὰ ἀπεράσουν τὸν ῥίακα καὶ δὲν ἠμπορούσαν, φοβούμενοι μὴν πνιγούν. Ἐγὼ φθάνοντας εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ῥίακα, λέγω τὸν γεμτζίκιον (ὁ ἄνθρωπος ὅπου διώκει τὰ ἄλογα) νὰ ἀπεράσωμεν. Αὐτὸς δὲν θέλει λέγει, θὰ πνιγούμεν· εἶναι βαθὺ καὶ ὀρμητικόν τέλος τὸν ῥίακα καὶ ἐκίνησεν. Οἱ χωρικοὶ ἄνθρωποι, ὅπου ἐκαθόνταν εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ῥίακα ἀπὸ τὸ ἐν καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἐφώναξαν· θὰ χαθῇτε! ἐγὼ εὐγάλα τὴν γούναν μου καὶ τὸ σουρτούκο, ἂν χρεῖας τυχούσης, νὰ ἠμπορέσω νὰ πλεύσω ἐναντίον εἰς τὰ ὀρμητικὰ ὕδατα· τὸ ὄχημα (καλιάσκα) ἐγέμισε νερόν· ἐγὼ ἐσηκώθην ὀρθός, ἔπειτα μὴν φθάνοντας τὰ πόδια τῶν ἀλόγων εἰς τὴν γῆν, ἄρρισαν νὰ πλέουν. Ἐπειτα ἄρρισε νὰ πλῆ καὶ τὸ ὄχημα· τὸ ρεῦμα τῶν ὑδάτων μᾶς ἐπῆρεν καὶ μᾶς ἐπῆγεν εἰς τὴν διάκρισιν τῆς ὀρμῆς του.

«Ὁ ἄνθρωπος ἐχτυποῦσε τὰ ἄλογα καὶ μοι ἔκαταράτο, ὅπου ἔγεινα αἷτιος νὰ χαθῇ καὶ ἐκεῖνος μαζί μου, ὅσον μὲ ἐπήγαινε τὸ ρεῦμα κάτω, ἔρχονται καὶ οἱ ἄνθρωποι, ὅπου εὐρέθησαν ἐκεῖ, ἂν εἰμπορέσουν νὰ μᾶς δώσωσι βοήθειαν· ἐγὼ ἔλεγα· Σταμάτη! μὴ φοβεῖσαι! ἡ εὐχὴ τῶν ὁμογενῶν σου θὰ σὲ σώσῃ! τέλος ἐπεράσαμεν ἄντικρὺς εἰς τὸ χεῖλος ὅπου μᾶς ἐπῆγε τὸ ρεῦμα ἔτυχε, ὅπου νὰ εἶναι ἡ ξηρὰ ὑψηλὴ καὶ δὲν εἰμποροῦσαν τὰ ἄλογα νὰ ἐβγάλουν τὸ ὄχημα, ἐγὼ ἐρρίχθηκα εἰς τὴν ξηράν, οἱ ἄνθρωποι ἐβοήθησαν καὶ ἐβγάλαν τὰ ἄλογα καὶ τὴν καλιάσκαν (ἄμαξιδιον)· τόση λάσπη ἦτο, ὅπου τὰ τέσσαρα ἄλογα τῆς πόστας ἀπὸ τὸ πρῶτ' καὶ μόλις τὸ μεσονύκτιον ἔφθασα εἰς τὴν Ζαστάβαν, βρεμμένος, καταπαγωμένος καὶ πεινασμένος ἐμβῆκα εἰς τὸν γέρον Παλατῖνον καὶ μοι ἔδωκε τσάι καὶ εὐθὺς ἐκίνησα διὰ τὴν Ὀδησσόν. Φθάνοντας εἰς τὴν οἰκίαν μου, ὅλοι ἐκοιμούνταν. Τὸ πρῶτ' μοι δίδει ὁ Ἀλέξανδρος (ἀδελφὸς τοῦ Σταμάτη) ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν Κυριακὸν (ἕτερον ἀδελφόν του ὁμοίως) πρὸς ἐμέ, ὁ ὅποιος μοι ἔγραφε νὰ ὑπάγω εἰς Κωνσταντινούπολιν νὰ πάρω τὴν φαμελιὰν καὶ νὰ τὴν φέρω εἰς Ὀδησσόν, ὅπου νὰ εἶναι αὐτὸς ἐλεύθερος, ὅποτε τὸν βιάσῃ ὁ κίνδυνος νὰ εἰμπορέσῃ νὰ φύγῃ. Εὐθὺς στέλλω καὶ ἐβγάλω τὸ διαβατήριόν μου διὰ Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Ἀλέξανδρος μοι λέγει οὕτως· «Καὶ ἀποφασίζεις νὰ ὑπάγῃς νὰ κινδυνεύῃς;» τοῦ εἶπα· «Ναί!

εἶναι καιρὸς ὅπου πρέπει τινὰς νὰ κινδυνεύῃ! μοι λέγει· «δὲν βλέπεις ὅπου καθημερινῶς ἔρχονται ἀπὸ Κωνσταντινούπολιν τὰ πλοῖα φορτωμένα ἀπὸ φυγάδας γραικοὺς, γυναικόπαιδα, ὅπου καταφεύγουν ἐδῶ διὰ νὰ σώσουν τὴν ζωὴν των, ἀφίνοντες τὸ ὑστερινόν των καὶ πολλοὶ τὰ παιδιὰ των καὶ φεύγουσιν;» ἐγὼ δὲν ἤκουσα».

ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ ΕΙΚΟΝ ΥΠΟ Α. ΖΑΧΟΥ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΙΕΣ ΤΡΕΙΔΙΩΤΟΥ

Στὸ πέλαγος. Ἀνοιχτὴ ἀπὸ παντοῦ καὶ ἀτέλειωτὴ ἡ θάλασσα. Κλείνω τὰ μάτια σὰν νὰ μὲ τρομάξῃ τὸ ἄπειρον. Γλυκεῖα μορφὴ, ποὺ τώρα δὲν σὲ φοβίξει τῶν ξένων ἢ ματιὰ καὶ γλῆγορα πετᾶς ἐδῶ σιμά, νὰ γείρῃς τὸ κεφάλι στὸ στήθος ποὺ σὲ ἀποζητεῖ.

*

Ποιὰ δύναμις ἐμάγεψε τὰ κύματα καὶ σταμάτησαν μονομιᾶς τὸν δρόμο τους; Ἐχουν τὴν ἀγάπῃ τους καὶ αὐτά.

Ἀπ' τὸ γαλάζιο πέλαγος σὲ ξαγναντεύω, Κρήτη! Τοῦ δειλινοῦ τὰ σύννεφα χρυσοῦ σὺ πλέκουν στέμμα. Κι' ὁ ἥλιος, βασιλεύοντας κατὰ τὸν Ψηλορείτη, Σμίγει τὸ αἷμα τ' οὐρανοῦ μὲ τὸ δικό σου τὸ αἷμα.

Νά, ποὺ τρέχουν πάλι μανιασμένα, καὶ μᾶς κυνηγοῦν, καὶ μᾶς φθάνουν, ἔπειτα ἄλλα καὶ ἄλλα. Πολεμοῦν νὰ καταβάλουν τὸ καρᾶβι καὶ ἄθελα ζεύονται στὸ ἄρμα μας καὶ τοῦ ἀνοίγουν τὸν δρόμο. Μὰ εἶναι στιγμιές ποὺ μοιάζουμε τοὺς ναῦτες τοῦ χάρτινου καρᾶβιου ποὺ σώζεται ἀκόμα ἀπὸ τὰ πρωτοχρονιάτικα δῶρα τοῦ παιδιοῦ μου καὶ ποὺ καμιά φορὰ παίζουμε οἱ δύο, πατέρας καὶ γιὸς.

*

Στὴ χώρα τοῦ Νείλου. Ράθυμα τὰ δένδρα ἀπ' τὸ θερμὸ ἀγκάλιασμα τοῦ ἥλιου τεντώνουν τὰ χέρια τους καὶ βλέπεις χυμινὴ ἀπάνω τους τὴν κούραση καὶ τὴ νάρκη τῆς ἡδονῆς. Νά, ἡ φοινικιά ψηλὴ καὶ ἀλύγιστη, γράφει τὴν ἴδια μονότονη γραμμὴ τῆς πρωτογενοῦς αἰγυπιακῆς τέχνης. Τὴν βλέπεις καταδικασμένη νὰ ζήσει καὶ νὰ πεθάνῃ στὸν μικροῦτσικο καὶ στενὸ τόπο ποὺ πιάει ὁ κορμός της, νὰ βλέπῃ τὸν αἰώνιο δρόμο τοῦ Ποταμοῦ ποὺ κυνηγᾷ ἄλλες ἀγάπες σὲ ἄλλους τόπους, ἀδιάφορος στὸ σιωπηλὸ παράπονο τῆς ἔρμης φοινικιάς, ἀπληστος γιὰ νέα ζωὴ καὶ γιὰ νέους ὀρίζοντας.

Τέτοια ἦτον ἡ πρώτη ὁρμὴ τοῦ τρέχοντος ἀπὸ τῆ μακρινῆς καὶ ἄγνωστη πατρίδα του, ὅπου ἐχώρισε σὲ δύο, στὴν Ἀνω Αἴγυπτο, τὰ ὅρια ποὺ θέλησαν ν' ἀνακόψουν τὸν δρόμο του, καὶ ἀπὸ τότε τὸ ρεῦμα τοῦ τρέχει ἀνάμεσα σὲ δύο σειρὲς ἀπόκοιμων βουνῶν, ποὺ στέκουν παραμερισμένα νὰ καμαρώσουν τὸν Τιτᾶνα ποὺ περνᾷ.

*

Σταματῶ στὸν πρῶτο καὶ μεγάλου σταθμὸ τῆς Αἰγύπτου, τὴν Ἀλεξάνδρεια, ὅπου γίγαντες μὲ χέρια στιβαρὰ καὶ τίμια σὰν τὸν Μπενάκη, τὸν Ζερβουδάκη, τὸν Χωρέμη, τὸν Συναδινό, τὸν Σαλβάγο καὶ τόσους ἄλλους κινοῦν τὸν μεγάλο μοχλὸ τοῦ ἐμπορίου, καὶ μαζὶ μὲ χίλιους

μικρότερους ἐργάτες χαλκεύουν. ἔξω τοῦ Βασιλείου τὴν δύναμιν τοῦ ἔθνους. Σχολεῖα, ιδρύματα, τράπεζαι, χίλια κέντρα ἑλληνικὰ ἐργασίας καὶ φιλανθρωπίας στολίζουν τὴν πόλιν καὶ χαρίζουν τὴν εὐημερίαν ποὺ παρέχει εὐκολὰ ὁ πλοῦτος. Τώρα τελευταῖα μιὰ ζωὴ πνευματικὴ δείχνει ἰδιαίτεράν κίνησιν. Νά, ἡ «Νέα Ζωὴ» μὲ τὸ δμώνυμον περιοδικόν της ποὺ συγκεντρώνει τοὺς ἀνθρώπους τῆς μελέτης καὶ τῆς πένας, ὁ «Σύλλογος Ἐπιστημόνων» ὅπου πολλὴν θέσιν ἔχει ὁ ἀγαπητὸς συνεργάτης τῶν «Παναθηναίων» κ. Παῦλος Γνευτός, καὶ ποὺ εἰμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεὶς, χωρὶς νὰ θιγῇ τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἄλλων μελῶν τὰ ὅποια τιμοῦν τὴν ἑλληνικὴ παροικία, ὅτι εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ νέου σωματείου.

*

Ἄκρον ἄκρον κατεργαρίαν ἀράπικης: νὰ τρυπᾷ τὸ πορτοκάλι, νὰ ρουφᾷ ἀρκετὸν χυμὸ καὶ νὰ τὸ πουλῇ ἔπειτα στοὺς ἔξυπνους εὐρωπαίους, στοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς.

*

Τί ἔμορφα σώματα, γερά, καλὰ πλασμένα. Τί δέσιμο τέλειο κεφαλῆς καὶ κορμοῦ. Συχνὰ μοῦ θυμίζουσιν ἀρχαῖα ἀγάλματα. Καὶ μὲ τί χάρις κάποτε φορεῖ ὁ Ἀράπης τὴ γκελεμπία, μὲ τί ἐλαφρὰς πτυχώσεις σκεπάζει τὸ ἀθλητικὸν σῶμα του.

*

Οἱ λέξεις βγαίνουν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τὸν λάρυγγα χωρὶς νὰ ἐγγίξουν τὸ κοῖλον τοῦ στόματος.

*

Καθετὶ ἀνθρώπους καὶ πράγματα, τὰ βλέπω πρῶτα-πρῶτα ζωγραφικῶς. Τὸ σχῆμα, ἡ γραμμὴ, τὸ χρῶμα μιλοῦν βαθυτέρα ἀπ' ὅ,τι τὰ προσέχομε. Κ' ἔτσι, ἀπὸ τὴν ζωγραφικὴ ἐντύπωσιν γεννιέται σιγὰ-σιγὰ καὶ φανερόνεται ἡ σκέψις ποὺ ἐργάσθηκε, ἡ καὶ αὕτη ἡ αὐτόματος δύναμις ποὺ πρωτοστάτησε σὲ μιὰν ὁποιοδήποτε δημιουργίαν, μικρὴν ἢ μεγάλη, δυνατὴν ἢ ἀσήμαντη. Καὶ τὴ σκέψιν ποὺ γεννήθηκε μέσα μου μ' ἀρέσει νὰ τὴν ἐκδηλώνω πολλὰς φορὲς μὲ μιὰ εἰκόνα πάλι, μὲ σχῆμα, μὲ γραμμὴν καὶ μὲ χρῶμα δικό της.

*

Τόσες-τόσες, ψηλὲς ὅσο τὸ ἀνάστημα τοῦ ἀνθρώπου, ἀπλόνονται, μιὰ μάζα ὅλες μαζὶ, οἱ κατοικίαι τῶν Φελάχων. Δὲν τολμῶ νὰ τις ὀνομάσω οὔτε καλύβες. Χέρι ἀνθρώπου δὲν τις ἄγγισε. Σὰν νὰ πετάχθηκαν ἔτσι ἑτοιμῆς ἀπὸ τὰ σπλάχνα τῆς Γῆς μὲ μιὰ δυνατὴ ἀνάσα της, νὰ στεγασθοῦν ὅπως-ὅπως τὰ πρωτογενῆ παιδιὰ της

μὲ τὰ πρωτογενῆ αὐτὰ ἄντρα. Ἀκόμα καὶ στὴ λέξι ἄντρον ἐχρησιάσθηκε νὰ προσθέσω τὸ ἐπίθετον αὐτὸ γιὰ νὰ εἶναι πιστὴ ἡ ζωγραφία.

*

Βαρὺς ποὺ θὰ ἦταν ἐπὶ τόσους αἰῶνας ὁ ὕπνος τῶν Φαραῶ κάτω ἀπὸ τοὺς τετράγωνους αὐτοὺς κώνους, ποὺ ἐνθυμίζουν μέσα στὴν ἔρημο τῆς Ἀφρικῆς τὰ ἐρείπια τῶν κυκλωπείων πυραμίδων τῆς Ἀργολίδος καὶ τὴν καταγωγὴν των ἀπὸ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Τοποθετημένοι τώρα μέσα στὶς γυάλινες θῆκες τους τοῦ Μουσείου τοῦ Καίρου ὁ Ραμσῆς Β' μὲ τὴ γαμψή μύτη καὶ τὴν ἔξυπνη φυσιογνωμία του, ὁ Σέθως Α' μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια ἐπάνω στὸ στήθος, ἄκαμπτος, ἀλύγιστος καὶ ἄλλοι παραπέρα βασιλεῖς, δυναστεῖαι δλόκληροι, ποῖος ξεῦρει ἂν δὲν προτιμοῦσαν τὴ σκοτεινὴ καὶ ἀπόμνη μέσα στὴν ἔρημο κατοικία τους ἀπὸ τὴν ἀνευλαβὴ αὐτὴν ἐπίδειξι σὲ κάθε ξένον, ξαπλωμένοι μὲ τοὺς ἐπιδέσμους καὶ τὰ τόσον ὀλίγον ἡγεμονικά ῥάκη των, σὰν μέσα εἰς αἶθουσαν ἀπέραντου νοσοκομείου. Ἀλήθεια, τί στυγνὴ ἡ βασιλικὴ αὕτη παράταξι, στὴν νεκρόπολιν αὕτη τοῦ Καίρου.

Ὅλγα βήματα παρακάτω, δημοκρατικώτατα, μὲ τίς ἴδιες προφυλάξεις μέσα σὲ γυάλινες θῆκες, οἱ προσωπογραφίαι τοῦ Φαγιούμ, ἅλποὶ ἄστοι ποὺ οὔτε ὀνειρεύθηκαν ποτὲ πὼς θὰ ἐφθάνει ἡμέρα ὅπου θὰ τοὺς ἐτιμοῦσε ἡ ἐπιστῆμη καὶ ἡ τέχνη ὅσο καὶ τοὺς ἰσχυροὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας των. Καὶ σταματῶ περισσότερον ἐμπρὸς στὶς ἀπλὲς αὐτὲς εἰκόνες, ζωγραφισμένες ἀπὸ ἓνα πρόχειρον τεχνίτη ἐπάνω σὲ μιὰ σανίδα, ὅπου μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς δείχνουν ζωὴν ἀφελῆ, καὶ ἐλεύθερην πινελίαν, καὶ ὅπου πολὺ πιστεύω νὰ ὑπῆρξαν, ὅπως κάποιος νομίζω τὸ ἔγραψε, τὰ πρῶτα ὑποδείγματα τῆς βυζαντινῆς τέχνης.

Σὲ μιὰν αἶθουσαν κοσμημάτων εἶνε φυλαγμένο διάδημα τῆς περιγυρισμένης Κνουμνί, μὲ ἀγρολολούδα ἀπὸ λεπτότατα πετράδια τεχνικώτατα δεμένα, καὶ ἓνα ἄλλο ἀπὸ ἀνεμώνες. Νομίζεις νὰ βγῇκαν χθὲς ἀκόμη ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ τεχνίτου, ἀληθινὸ κομμοτέχνημα, καὶ τὸ ἀκούμπησε ἐκεῖ, ἐπάνω στὸ βελούδο ἡ περιγυρισμένη, γιὰ νὰ τὸ φορέσῃ σὲ καμιὰν ἐπίσημην ὑποδοχή.

*

Τί κυνῆγι μᾶς κάνουν οἱ ἀράπιδες μὲ τίς καμῆλες τους γιὰ νὰ πᾶμε στὶς Πυραμίδες καὶ τὴν Σφίγγα. Τρεῖς χειρότεροι ἀπὸ τοὺς δικούς μας βαρκάρηδες μερικῶν πόλεων. Τὸ μικρὸ μας καρᾶβάνι—ἡ κυρία Φλωρὰ Καραβία ἡ ἐκλεκτὴ καλλιτέχνης καὶ συνεργάτις τῶν «Παναθηναίων», ὁ φίλος ἀρχισυντάκτης τοῦ «Καίρου» κ. Ν. Κα-

ραβίας καὶ ἐγὼ—εἴχαμε αποφασίσει νὰ πᾶμε πεζοί. Σμῆνος καμηλιέρηδων μᾶς ἀκολουθοῦσαν κατὰ πόδας. Ἐπιτέλους ὑποκύψαμε. Πρέπει κανεὶς νὰ δοκιμάξῃ ὅλα τὰ παράδοξα ἐνὸς τόπου. Ἐπειτα, ἦταν τόσο προκλητικὴ μιὰ νεωτάτη καμῆλα μὲ τὸ ὄνομα τῆς Σάρας Μπερνάρ. Εἶχε ταξιδέψῃ ἐπάνω της ἡ παρισινὴ τραγῳδός, καὶ ὁ ἔξυπνος ἀράπης ἐσκέφθη νὰ βαφτίσῃ τὸ ὑποζύγιόν του μὲ τὸ ὄνομα τῆς καλλιτέχνιδος.

Ἐπειτα ἀπὸ ἀρκετὰ κουραστικὸν λίκνισμα ἐφθάσαμε ἐμπρὸς στὴ Σφίγγα. Ἐκάθησα ἐπάνω στὴν ἄμμον ἀπέναντί της, εἰς ἀπόστασιν, καὶ τὴν ἐκύτταξα, τὴν ἐκύτταξα. Τίποτε δὲν ἐκινήθη μέσα μου. Εἶδα μόνον μιὰ πελώρια μορφὴ ἥρεμη καὶ ἀπαθὴ νὰ προσπαθῇ ν' ἀκούσῃ τὴ σιωπὴ τῆς ἐρήμου.

*

Τὸ Κάϊρον, ἡ καρδιὰ τῆς ἀραπιάς. Καὶ ὅμως παντοῦ, ὅπου σταθῶ, ὅπου ρωτήσω: ἀμαξᾶς, καταστηματαρχῆς, διαβάτης, ὅλοι ἑλληνικὰ μοῦ ἀπαντοῦν.

*

Νὰ καὶ ὀλίγη Ἑλλὰς εἰς τὸ ἐργαστήρι τῆς κυρίας Φλωρὰ-Καραβία. Τύποι ἑλληνικοί, τοπία ἑλληνικά, ποὺ μὲ αὐτὰ ζῇ, ὅπως μοῦ ἔλεγε, παντοτεινὴ νοσταλγὸς τῶν Ἀθηνῶν. Καὶ ὁ κ. Τσιριγώτης, μὲ τὰς ἀραβικὰς συνθέσεις του, τόσον καλὰ μᾶς δείχνει τὰ θανασιὰ χρώματα τῆς ἐρήμου καὶ μᾶς γνωρίζει μὲ τὸν τόσον τῆς ἐρημικῆς κόσμον τοῦ Παλαιοῦ Καίρου. Καὶ ὁ κ. Θεοφάνης Δημητρίου ποὺ μὲ ἀγάπῃ ζηλευτὴ ἐργάζεται ἐπάνω στὸν πηλὸ νὰ δώσῃ μορφὴν πραγματικὴν εἰς τὰς ὥραιας σκέψεις του.

*

Πλούτος βλαστήσεως καὶ πλούτος ζώων εἰς τὸν Ζωολογικὸν κήπον τοῦ Καίρου. Ὅλοεντες νυμφαῖες, χαριτωμένα παρατάσσονται σὲ μιὰ μικρὴ τεχνητὴ λίμνη, καὶ ἐτοιμάζονται νὰ ὑποχθῶν τὴ λατρευτὴ τους. Μιὰ ροδοδάφνη κάπου χθῶν τὴ λατρευτὴ τους. Μιὰ ροδοδάφνη κάπου χθῶν, σὲ μιὰ παράμερσιν γωνίᾳ, ξηνητεμένη, μὲ ἐκεῖ, σὲ μιὰ παράμερσιν γωνίᾳ, ξηνητεμένη. Κάτι παράπονο γέρνει τὰ ἀνθισμένα της κλωνιά. Κάτι κρυφολέει ἓνα χαιρετισμὸ στὶς εὐτυχισμένες τῆς ἀδελφῆς τῆς Ἀττικῆς.

*

Ἡ μοναχικὴ ροδοδάφνη εἶναι γιὰ μένα μιὰ μικροῦλα εἰκὼν τῶν Ἀθηνῶν. Ποιὰ πόλις θὰ μπόρῃ ποτὲ νὰ σοῦ ἀμφισβητήσῃ τὰ πρῶτα τῆς ἐμορφιάς, ὃ ἀγαπημένη; Καὶ σκέπτομαι σὰν ἐγωιστὴς: νὰ ἐψηφίετο νόμος, νὰ παύσῃ νὰ δεχόμεθα νέους μετανάστες. Νὰ μείνῃ ὅσοι τὴν ἐγνωρίσαμε, ἡ προνομιοῦχος πόλις ἔτσι ὅπως τὴν ἐγνωρίσαμε, ἡ προνομιοῦχος πόλις ποὺ ἐλάτρευσε τὴν Ἀθηναίαν Ἀθηνᾶν καὶ ἐπευφήμησε τὴν Ἀντιγόνην.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ : ΕΠΙΤΟΜΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Από την «Επίτομον Ιστορίαν της Κρήτης» του συνεργάτου μας κ. Στεφάνου Ξανθοῦ διδῇ ἐφόρου ἀρχαιοτήτων ἐν Κρήτῃ, ἀναδημοσιεύομεν μερικὰ πολὺ ἐνδιαφέροντα ἀποσπάσματα :

ΜΙΝΩΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Τὴν νεολιθικὴν ἐποχὴν διαδέχεται κατὰ τὴν τετάρτην π. Χ. χιλιετηρίδα ἡ λεγομένη Μινωϊκὴ ἐποχὴ, ἡ ὁποία φθάνει μέχρι τοῦ τελευταίου μέρους τῆς δευτέρας χιλιετηρίδος κατὰ τὸ 1200 π. Χ., ὅτε τίθενται οἱ ἡρωϊκοὶ χρόνοι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὁ Τρωϊκὸς πόλεμος καὶ ἡ καθόδος τῶν Δωριέων.

Ὁλόκληρον τὴν περίοδον τῶν τριῶν περίπου χιλιετηρίδων κατέχει ἡ Μινωϊκὴ ἐποχὴ ὑποδιαϊρουμένη ὑπὸ τῶν ἀρχαιολόγων εἰς Πρώϊμον, Μεσαίαν καὶ Ὀψιμον Μινωϊκὴν ἐποχὴν.

Ὁ πολιτισμὸς τῆς μακρᾶς αὐτῆς περιόδου εἶχε κέντρον καὶ ἀφετηρίαν τὴν Κρήτην, ἐπειδὴ τὰ ἐνταῦθα εὐρεθέντα λείψανα αὐτῆς εἶναι καὶ ἀρχαιότερα καὶ μεγαλοπρεπέστερα καὶ πλέον πρωτότυπα τῶν ἀλλοῦ εὐρεθέντων. Ἐντεῦθεν ὠνομάσθη καὶ Κρητικὴ ἐποχὴ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μίνως ἐθεωρήθη ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ, ἔλαβε τὸ ὄνομα τῆς Μινωϊκῆς ἐποχῆς.

Αἱ ΤΕΧΝΑΙ : Α'. ΓΡΑΦΙΚΗ

Ὁμιλοῦντες προηγουμένως περὶ τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ ἀνεφέραμεν τὰς τοιχογραφίας, αἱ ὁποῖαι ἐκόσμουσαν τοὺς τοίχους τῶν μεγάρων, τῶν διαδρόμων καὶ τῶν στοῶν. Μολονότι τὰ σωθέντα τεμάχια εἶναι ἐλάχιστον μέρος τῶν ὑπαρχόντων ποτὲ ἐκεῖ, πάλιν εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ καταρτίσωσι πινακοθήκην.

Ὁ τρόπος τοῦ ζωγραφεῖν κατὰ τὴν Μινωϊκὴν ἐποχὴν ἦτο ἡ λεγομένη νομογραφία (fresco), ἐξωγράφον δηλ. ἐπὶ τοῦ ἐξ ἀσβέστου χρίσματος τῶν τοίχων, ὅτε τοῦτο ἦτο ἀκόμη νοπὸν, καὶ οὕτως τὰ χρώματα ἐμποτίζοντα τὸ κονίαμα ἀπετέλουν τὴν γραφὴν ἀνεξίτηλον· τὰ χρώματα, τὰ ὁποῖα μετεχειρίζοντο ἦσαν τὸ λευκόν, τὸ ἐρυθρόν, τὸ κίτρινον, τὸ καστανόχρουν, τὸ κυανόν, τὸ χρυσοειδές, τὸ μέλαν. Τὸ σχέδιον καὶ τὸ περίγραμμα εἶναι ὡς τὰ πολλὰ ἀκριβῆ, λείπει μόνον ἡ προοπτικὴ, οἱ κανόνες τῆς ὁποίας ἦσαν ἀκόμη ἀγνωστοὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν.

Τὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα εἰκόνιζον ἦσαν ποικιλότατα, σκηναὶ τοῦ καθημερινοῦ βίου, θρησκευτικαὶ τελεταί, θυσίαι καὶ σπονδαί, πομπαὶ καὶ πανηγύρεις· ἐπεὶ ταῖα μετὰ δένδρων καὶ θάμνων· αἱ σκηναὶ αὐταὶ ἐποικίλλοντο διαφοροτρόπως διὰ τῆς παρεμβολῆς ἢ πλαισιώσεως πλουσίων καὶ κομψῶν κοσμημάτων. Ἐνίοτε ἡ φυσικότης καὶ ἀκριβεία τῶν εἰκονιζομένων ἀντικειμένων ἐγείρει τὸν θαυμασμόν.

Ὡς κάλλιστα δείγματα τῆς γραφῆς τῆς Μινωϊκῆς ἐποχῆς ἀναφέρομεν τὸν λεγόμενον Ρυτοφόρον νεανίσκον τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ, τὴν πομπὴν τῶν νέων τῶν φερόντων τὰ δῶρα πρὸς τὴν Βασίλισσαν, τὸν πίνακα τῆς ταυρομαχίας ἐκ τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ, καὶ τὴν τοπογραφίαν τοῦ ἀνακτόρου Ἀγίας Τριάδος μετὰ τὸν αἰλουργὸν ἐπιπύπτοντα κατὰ τοῦ πτηνοῦ. Διὰ τὴν σημασίαν δὲ τῶν εἰκονιζομένων θρησκευτικῶν σκηνῶν καὶ τὴν καλὴν διατήρησιν εἶναι ἀξία ἰδίας μνείας ἡ περιήρημος σαρκοφάγος τῆς Ἀγίας Τριάδος, τῆς ὁποίας δημοσιεύομεν μίαν τῶν μακροτέρων πλευρῶν, ἐν ἣ παρίσταται σπονδὴ καὶ προσφορὰ ζώων καὶ πραγμάτων πρὸς τιμὴν τοῦ ἐν τῇ λάρρᾳ τεθαμμένου ἐπισήμου νεκροῦ.

Πλὴν τῶν καθ' αὐτὰ γραφῶν εὐρέθησαν ἐν τῷ ἀνακτόρῳ Κνωσοῦ (καὶ ἐν δείγμα ἐκ Ψείρας) ἀρκετὰ δείγ-

ματα ἀναγλύφου γραφικῆς. Ἡ εἰκὼν κατεσκευάζετο εἰς χαμηλὸν ἀναγλύφον ἐξ ἀσβέστου καὶ ἐκολλᾶτο εἰς τὸν τοῖχον, κατόπιν δὲ ὁ ζωγράφος ἐπεξεργάζετο τὰς λεπτομερείας διὰ χρωμάτων. Λαμπρὸν δῆγμα τοῦ εἶδους τούτου εἶναι ἡ εἰς φυσικὸν μέγεθος ἀλλ' ἀτυχῶς κολοβὴ εἰκὼν Ἡγεμόνος Κνωσοῦ, φέροντος στέμμα ἐξ ἀνθέων κρῖνου καὶ ἄνω περὰ ταῶ. Τοιοῦτον εἶναι καὶ ἡ θαυμασία διὰ τὴν τελειότητα καὶ φυσικότητα κεφαλὴ ταύρου προερχομένη ἐκ μεγάλης ἀναγλύφου ταυρομαχίας τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ.

Β'. ΠΛΑΣΤΙΚΗ

Πολυαριθμότερα καὶ σημαντικώτερα εἶναι τὰ λείψανα τῆς πλαστικῆς, τὰ εὐρεθέντα ἰδίως εἰς τὰ Ἀνάκτορα Κνωσοῦ καὶ Ἀγ. Τριάδος. Ἡ πλαστικὴ τῆς Μινωϊκῆς ἐποχῆς στερεῖται τῶν ἀτελειῶν τῆς γραφικῆς καὶ παρουσιάζει τελειότητα τέχνης καὶ ἱκανότητα συλλήψεως καὶ ἐπεξεργασίας ἀπιστεύτου. Ἀναφέρονται ἐκ πορσελάνης κατασκευασμένα ἱερὰ εἶδωλα Κνωσοῦ, τὸ ἐλεφάντινον ἀγαλματίον Κνωσοῦ τὸ εἰκονίζον κυβιστήρα, καθ' ἣν στιγμὴν ἔχει ἐκτελέσει τὸ ἐπικίνδυνον ἔργον ἐπὶ τοῦ ταύρου ἢ φυσικότης τοῦ μικροῦ αὐτοῦ πλαστικοῦ ἀριστουργήματος, ἡ ἀνατομικὴ ἀκρίβεια τοῦ σώματος εἶναι ὅτι τέλειον δύναται νὰ κατασκευάσῃ χεὶρ ἀριστοτεχνική.

Ὁ γλυπτὴς τῆς Μινωϊκῆς ἐποχῆς μεταχειρίζεται ποικιλοτάτας ὕλας, ἐλέφαντα, χαλκόν, χρυσόν, πηλόν, διάφορα εἶδη λίθων ἀπὸ τοῦ μαλακοῦ ἐγγωρίου στεατίου μέχρι τοῦ σκληροτάτου λιπαρίτου λίθου, τοῦ ὁποίου εὐρέθησαν μεγάλα τεμάχια ἐν τῷ ἀνακτόρῳ Φαιστοῦ ἀκατέργαστα εἰσέτι κομισθέντα ἐκ τῶν λιπαρίων νήσων.

Ἀξία ἰδίας μνείας εἶναι καὶ τὰ τρία ἐκ στεατίτου περίφημα ἀγγεῖα τῆς Ἀγ. Τριάδος. Τὸ ἐν ἔχει ἀνάγλυφον παρὰστασιν πολεμιστῶν ἢ ἐργατῶν λιχνιστῶν, τὸ ἄλλο εἶναι κωνικὸν ποτήριον μετὰ στρατιωτικὴν παράστασιν, καὶ τὸ τρίτον εἶναι μέγα ρυτόν, ἐφ' οὗ κατὰ ζώνας εἰκονίζονται ἀγωνιζόμενοι πυγμάχοι, παλαισταὶ καὶ ταυρομάχοι.

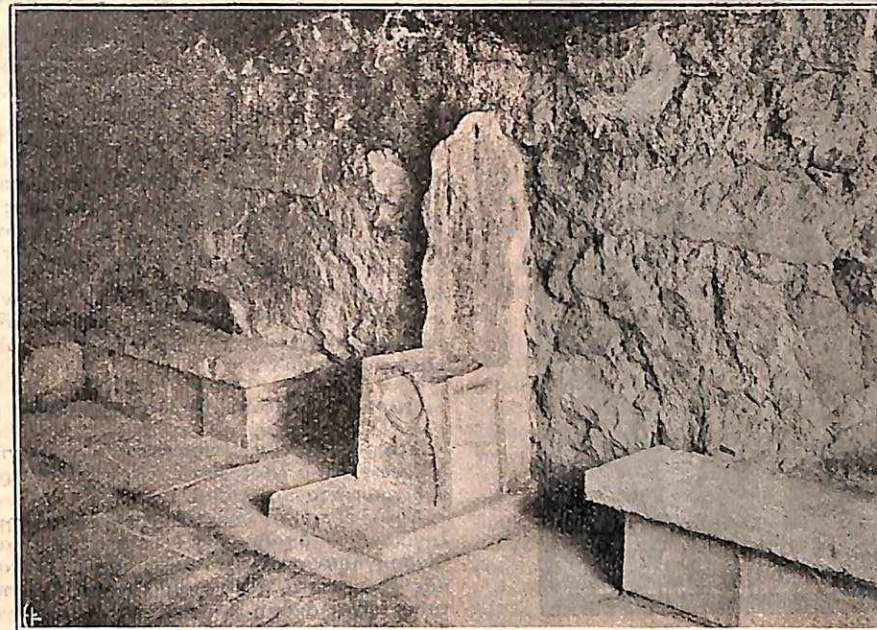
Ἐξοχὸν δῆγμα πλαστικῆς τελειότητος καὶ ἀκριβείας εἶναι καὶ τὸ ἐν σχήματι κεφαλῆς ταύρου ρυτόν τὸ εὐρεθὲν πέρυσιν εἰς τὸ μικρὸν ἀνάκτορον Κνωσοῦ, καὶ τὸ ἄλλο ἐν σχήματι κεφαλῆς λεαίνης ἐκ λευκοῦ μαρμαροῦ.

Ἡ καταργασία τῶν λίθων πρὸς κατασκευὴν ἀγγείων καὶ σκευῶν εἶναι ἤδη ἀκμαία κατὰ τὴν πρώϊμον Μινωϊκὴν ἐποχὴν, ὅπως μᾶς δεικνύει ἡ πλουσία σειρὰ τῶν κομισμάτων ἐκ χρωματιστῶν μαρμάρων σκευῶν τῶν εὐρεθέντων κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος εἰς τὴν νησίδα Μόχλον ἐν Σητεῖᾳ, ἐγνώριζον δὲ καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ τῶρου κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν, ἐν ᾗ δὲν εἶχον εὐρεῖ ἀκόμη τὸν κεραμεϊκὸν τροχόν.

Οἱ γλύπται εἶχον τὰ ἐργαστήρια αὐτῶν καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀνακτόροις. Εἰς ἐν ἐκ τῶν δωματίων τοῦ ἀνακτόρου Κνωσοῦ εὐρέθη μέγα καὶ κομψὸν ἀγγεῖον ἐξ ἀλαβάστρου, παρ' αὐτὸ δὲ ἕτερον ἡμιτελές, ὅπως τὸ ἀφῆκε κατὰ χώραν ὁ τεχνίτης.

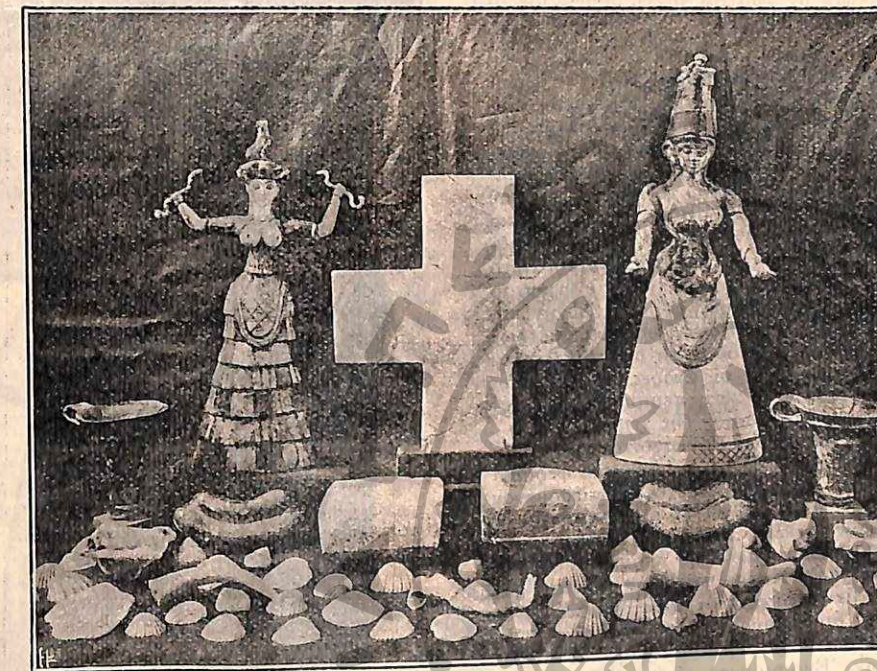
ΟΠΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Ὡς ὅπλα ἐπιθετικὰ μετεχειρίζοντο τὸ ἐγχειρίδιον, τὸ ξίφος, τὸ δόρυ, τὸν διπλοῦν πέλεκυν πάντα χαλκᾶ ὅπως καὶ τὰ βέλη. Τὸ σχῆμα τῶν ἐπιθετικῶν ὄπλων δὲν διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὰ γνωστά τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς. Ἀμυντικὰ ὅπλα εἶχον τὸ μεταλλικὸν κράνος, ὡς βλέπομεν αὐτὸ εἰς τὸ ρυτόν τῆς Ἀγ. Τριάδος μετὰ γενοιαστῆρας καὶ περιανχένιον, ἀσπίδα μεγάλην, θυρεὸν

ΘΡΟΝΟΣ ΜΙΝΩΟΣ Εἰς τὸ ἀνάκτορον Κνωσοῦ

Κλισιὲ Ἑλλ. Ἐκδ. Ἐταιρείας

ΙΕΡΟΝ ΚΝΩΣΟΥ. Ἡ ΘΕΑ ΤΩΝ ΟΦΕΩΝ

Κλισιὲ Ἑλλ. Ἐκδ. Ἐταιρείας

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΚΡΗΤΟΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
Κλισε 'Ελλ. 'Εκδ. 'Εταιρείας

τετράγωνον κοίλον επικεκαλυμμένον διά βορείου δέματος, την μίτραν ἵνα σπελάξη τὰ μαλακὰ μέρη τῆς κοιλίας, καὶ τὸν θώρακα καὶ τοῦτον πιθανῶς μεταλλικόν.

Μεγάλη διαφορά παρατηρεῖται μεταξύ τῆς ἐνδυμασίας τῶν ἀνδρῶν καὶ τῆς τῶν γυναικῶν κατὰ τὴν Μινωικὴν ἐποχὴν. Οἱ ἄνδρες κατὰ μὲν τὰ ἄλλα παρουσιάζονται γυμνοί, φέρουσι δὲ μόνον περὶ τὴν ὀσφύν περιζώμα, τὸ ὅποιον ἢ εἶναι τεμάχιον ὑφάσματος διαπερῶμενον διὰ τῶν σκελῶν καὶ κρατεῖται ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω διὰ τῆς ζώνης, ἢ εἶναι ραπτὸν καὶ πολυτελέστερον πεποικιλμένον διὰ κεντημάτων καὶ χρυσοποίκιλτον. Εἰς τὰς τοιχογραφίας Κνωσοῦ τὸ κάτω μέρος τοῦ περιζώματος καμπυλούμενον τοξοειδῶς φαίνεται ἕνεκα τῆς ἀκαμψίας του μεταλλικόν, καὶ ἐμπροσθεν κράνεται δικτυωτὸν τι μὲ βάρος κάτω, πιθανῶς ἵνα κρατῇ τὸ περιζώμα καὶ τὸ ἀφίη νὰ ἀνεμίζεται καὶ ὑψοῦται. Ἐκτὸς τοῦ περιζώματος οἱ ἄνδρες φέρουσι ζώνην πολυτίμον, δι' ἣς ἐπετηδεύοντο νὰ σφίγγωσιν ὑπερμέτρως τὴν ὀσφύν καὶ τὴν κάμνωσιν ὅσον τὸ δυνατόν λεπτοτέραν. Κοσμήματα φέρουσιν οἱ ἄνδρες συχνά, ἥτοι περιδέραια καὶ περισφύρια καὶ περιβραχιόνια καὶ λίθους πολυτίμους εἰς τὸν καρπὸν τῆς χειρὸς.

Ἡ ἐνδυμασία τῶν γυναικῶν, τοῦλάχιστον τῶν εὐπορωτέρων, ἦτο συνθετωτέρα. Περὶ τὸν θώρακα φέρουσι περιζώμιον στενόν, τὸ ὅποιον ἰσχυρῶς πιεζόμενον δι' ἱμάντων ἢ ἄλλως πως, ἀφίνει νὰ διαγράφονται οἱ μαστοί, ἢ καὶ μένουσιν ἐντελῶς ἔξω τοῦ ἀνοικτοῦ περιζώμιου, ὅπως εἰς τὰ ἐκ πορσελάνης περίφημα εἰδῶλα τῆς Κνωσοῦ (σελ. 243). Κάτω φέρουσι βαρεῖαν καὶ πλουσίαν ἐσθῆτα, ἥτις πλυτύνεται πρὸς τὰ κάτω γινόμενη κωδωνοειδῆς ὁμοιάζουσα πρὸς κρινολίνον. Ἡ ἐσθῆς περικοσμεῖται δι' ὧας (φαρμαπαῖα) καὶ στολίδων ἀλλεπαλλήλων. Ἐκοσμοῦντο αἱ γυναῖκες καὶ διὰ πολυτίμων κοσμημάτων ἐξ εὐγενῶν μετάλλων καὶ πολυτίμων λίθων.

Ἡ πολυτέλεια τῆς ἐνδυμασίας τῶν γυναικῶν τῆς Μινωικῆς ἐποχῆς ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν κατόπιν ἀπλοότητα τῆς ἐνδυμασίας κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐποχὴν κάμνει ἐκπληξιν. Αἱ Κυραὶ τῆς Αὐλῆς τοῦ Κνωσίου ἀνα-

κτόρου νομίζει τις, ὅτι εἶναι ἐνδεδυμένοι κατὰ τοὺς Παρισινούς συρμούς.

Οἱ ἄνδρες ἢ ἔτρεφον κόμην μακράν, ἢ ὁποία κατὰ πλοκάμους κατήρχετο ἐπὶ τῶν ὤμων ἢ ἔκειρον αὐτήν. Συνήθως ἐξυρίζοντο τὸ γένειον καὶ μάλιστα τὸν μύστακα.

Αἱ γυναῖκες πάντοτε ἔτρεφον κόμην, ἣν περισσῶς περιποιοῦντο καὶ ἐσχημάτιζον ποικίλας κομμώσεις καὶ ἐκόσμουσιν αὐτήν διὰ πολυτίμων κοσμημάτων.

Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐβάδιζον συνήθως γυμνόποδες. Μόνον ὅτε μετέβαινον εἰς ἐξοχὴν ἢ ἤρχοντο εἰς πόλεμον ἢ θήραν ἔφερον ὑψηλὰ ὑποδήματα, τὰ ὁποία ἔδενον κατὰ τὴν κνήμην δι' ἱμάντων. Ἡ γυμνοποδία μάλιστα ἐντὸς τοῦ οἴκου ἦτο γενική, ὅσον καὶ ἂν μᾶς φαίνεται σήμερον παράδοξος, διὰ τοῦτο τὰ δάπεδα τῶν δωματίων καὶ τῶν αἰθουσῶν ἦσαν ἀβεστωμένα καὶ χρωματισμένα.

ΠΑΡΑΚΜΗ ΚΑΙ ΠΤΩΣΙΣ ΤΟΥ ΜΙΝΩΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Τίνος φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ καταγωγῆς καὶ προελεύσεως ἦτο ὁ λαός, ὅστις ἀνέπτυξε τὸν προηγούμενος περιγραφέντα πολιτισμόν;

Αὐτὸ εἶναι τὸ δυσχερέστατον πρόβλημα τὸ ἐθνολογικόν, τὸ ὅποιον δὲν ἔλυσαν αἱ ἀνασκαφαὶ ἀκόμη. Ἐχορήγησαν στοιχεῖα ἀρκετὰ πρὸς ἔρευναν, καὶ ἰδίως μᾶς ἔδωκαν τὰ πολυάριθμα γραπτὰ μνημεῖα, ἀλλὰ ταῦτα εἶναι ἀκόμη μάρτυρες ἄλαλοι. Ἄν ποτὲ κατορθωθῇ ἡ ἀνάγνωσις τῶν ἐπιγραφῶν ἐκ τῆς γλώσσης καὶ ἴσως καὶ τοῦ περιεχομένου τῶν πινακίδων, θὰ λυθῇ μόνον τοῦτο τὸ ἐθνολογικὸν ζήτημα.

Ἐν εἰναι βέβαιον ὅτι ὁ λαὸς αὐτὸς ἀπετέλει ἴδιον ἔθνος, ὅτι δὲν ἦσαν οὔτε Κάρες οὔτε Φοίνικες, οὔτε

ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΙ ΚΡΗΣΣΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ
Κλισε 'Ελλ. 'Εκδ. 'Εταιρείας

ἦλθον μὲν εἰς συχνὴν ἐπαφὴν μὲ ἄλλα ἔθνη τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅτι διετήρησαν πλήρη τὴν ἐθνικὴν τῶν ὑπόστασιν καὶ τὸν ἰδιάζοντα πολιτισμόν των. Ὁ λαὸς αὐτὸς κατόκησεν ἐν Κρήτῃ καὶ ταῖς νήσοις καὶ εἰς πολλὰ μέρη τῆς ἑλλ. χερσονήσου καὶ ἴσως καὶ εἰς ἄλλα παράλια ἰδίως μέρη τῆς Μεσογείου ἦτο ὁμογενής, διότι καὶ ὁ πολιτισμὸς του παρουσιάζεται τοιοῦτος, καὶ ἡκολούθησε τὴν φυσικὴν ἐξέλιξιν τῆς βαθμιαίας προόδου καὶ ἐφθασεν εἰς τὸ σημεῖον μεγίστης ἀναπτύξεως καὶ ἀκμῆς, καὶ κατόπιν ὑπέπεσεν εἰς παρακμὴν, καὶ τελευταῖον ἐπὶ πτώσει πτώσεως καὶ καταστροφῇ, ἂν οὐχὶ τοῦ λαοῦ ἀλλὰ τοῦ Κράτους καὶ τοῦ αὐτοῦ ἐκπροσωπούμενου πολιτισμοῦ.

Ποῖα γεγονότα πολιτικὰ ἐπέφερον τὰ ἀποτελέσματα αὐτὰ δὲν γνωρίζομεν. Ἡ παρακμὴ τοῦ λαοῦ παρετήθη ἰδίως εἰς τὸ ἀνάκτορον Κνωσοῦ, ὅπου οἱ τελευταῖοι του κάτοικοι εἶχον φθάσει εἰς κατάστασιν μεγίστης καταπτώσεως, περιορισθέντες νὰ κατοικῶσιν εἰς μέρη μόνον τινὰ τοῦ ἀνακτόρου, ἐν ᾧ τὰ ἄλλα ἦσαν ἐρείπια, καὶ ἀφῆκαν ἐκεῖ τὰ λείψανα τῆς πενιχρῆς αὐτῶν καταστάσεως. Ἰσως καὶ ἐμφύλιοι πόλεμοι καὶ ἀγῶνες περὶ ἐπικρατήσεως ἔφεραν τὴν ἐξάντησιν αὐτῆν. Βέβαιον εἶναι, ὅτι παρακμὴ μεγάλη προσηγήθη τῆς πλήρους καταστροφῆς τοῦ ἀνακτόρου διὰ τοῦ πυρός καὶ τοῦ σιδήρου ἐπιδρομῶν ἄλλοθεν ἐλθόντων.

Κατὰ κρανιολογικὰς τινὰς μελέτας τὰς ὁποίας ἔκαμαν ἐιδικοί κρανιολόγοι ἐπὶ κρανίων Μινωικῆς ἐποχῆς, ὁ λαὸς αὐτὸς ἦτο ὁμογενὴς κατοικῶν καθ' ὅλην τὴν Μεσόγειον, οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ἀναστήματος ὀλίγον τι μικροτέρου τῶν σημερινῶν Κρητῶν, ἦσαν δὲ μᾶλλον δολιχοκέφαλοι παρὰ οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες καὶ Κρήτες.

Ἡ ἐξωτερικὴ μορφή ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ὡς εἰκονίζονται εἰς τὰς τοιχογραφίας μᾶς παρουσιάζει τοὺς χαρακτηρισμοὺς τῆς Ἀρείας φυλῆς, κανονικὰ χαρακτηριστικά, καὶ τὰ πρόσωπα τῶν δυνάται νὰ θεωρηθῶσιν Ἕλληνικά, μολονότι δὲν παρουσιάζουσι τὴν λεγομένην ἑλληνικὴν κατατομήν, διὰ τὴν ὁποίαν ἠρέσκοντο τόσον πολὺ καὶ τὴν ἐπετηδεύοντο κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἐποχὴν.

Μία πρὸ πάντων θεωρία φαίνεται μέχρι τοῦδε ἡ μᾶλλον ἐπικρατοῦσα, ὅτι ὁ λαὸς αὐτὸς εἶναι οἱ Πελαγοὶ τῶν Ἑλλήνων ποιητῶν καὶ ἱστορικῶν, λαὸς ἑλληνικῆς φυλῆς ὁ νοτιώτερος, ὃς εἰπώμεν οὕτως, ἑλληνικός λαός.

Ἡ νοτία αὐτῆς ἑλληνικῆς φυλῆς τυχοῦσα καιρῶν εὐνοϊκῶν καὶ χώρου προσφόρου πρὸς ἀνάπτυξιν ἐπολιτίσθη πρωϊώτερον τοῦ ἄλλου Ἑλληνικοῦ, καὶ ἀνέπτυξε δύναμιν θαλασσίαν καὶ κατὰ ξηράν, δι' ἣς ἐνωρίς ἦλθεν εἰς συνάφειαν καὶ σχέσεις ἐμπορικὰς καὶ πολιτικὰς πρὸς ἄλλους πολιτισμένους τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, Αἰγυπτίους καὶ Λίβυας, παρ' ὧν ἐδανείσθη καὶ ἐδιδάχθη τινὰ, μάλιστα κατὰ τὸ πρῶτον στάδιον τὴν λεγομένην Πρωϊκὴν Μινωικὴν ἐποχὴν, ἀλλ' ὅτι κατόπιν ἐπεξέτεινε τὸ Κράτος αὐτοῦ καθ' ὅλην τὴν Κρήτην

καὶ τὰς νήσους καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλ. Χερσονήσου καὶ τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου, ἐκδιώξας ἄλλους λαοὺς κατέχοντας τὰς χώρας αὐτὰς καὶ μάλιστα τοὺς Κάρας τῶν νήσων. Οὕτως ἐπικυροῦται καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ Θουκυδίδου, τὴν ὁποίαν ὁ βαθύνους ἐκεῖνος ἱστορικὸς θὰ ἐμόρφωσε βασισθεὶς ἐπὶ ἀρχαιοτέρων πηγῶν, ὅτι δηλ. «ὁ Μίνως παλαιότατος ἀπ' ὅσους ἀκούομεν ἀπέκτησε ναυτικὸν καὶ ἐκυρίαρχησε τοῦ μεγίστου μέρους τῆς ἑλληνικῆς θαλάσσης, ἐκυρίευσεν τὰς Κυκλάδας καὶ κατόκησε τὰς πλείστας ἐξ αὐτῶν ἐγκαταστήσας ἐκεῖ ἡγεμόνας τοὺς υἱοὺς του».

Περιγράφοντες προηγούμενως τὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς λατρείας τῆς Μινωικῆς ἐποχῆς εἶδομεν πόσον ταῦτα ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐποχῆς. Ὁ τρόπος τῆς λατρείας, αἱ θυσίαι, αἱ σπονδαί, αἱ προσφοραὶ εἶναι τὰ ἴδια· εἴπειτα αἱ δεήσεις καὶ προσευχαὶ πρὸς τοὺς θεοὺς, ἡ λατρεία τῶν ἀργῶν λίθων καὶ τῶν δένδρων εὐρίσκονται καὶ εἰς τοὺς δύο. Ὁ τρόπος τῆς ταφῆς, ἡ κατόρυξις καὶ ἡ καθύς, τὰ κτερίσματα τῶν νεκρῶν, τὰ ἄλλα νομιζόμενα πρὸς τοὺς νεκρούς, αἱ πρὸς αὐτοὺς ἀπονεμόμεναι θεαὶ τιμαὶ, αἱ χοαί, αἱ θυσίαι, αἱ προσφοραὶ δὲν διαφέρουσιν ἀπὸ τοῦ ἐνός εἰς τὸν ἄλλον λαόν. Αἱ ὁμοιότητες αὗται εἶναι σπουδαῖα τεκμήρια φυλετικῆς συγγενείας, διότι αὗται πρὸ πάντων ἐκφράζουσι τὰ ἀληθῆ μύχια αἰσθήματα τῆς ψυχῆς, αὗται εἶναι αἱ γνήσιαι ἐκδηλώσεις τοῦ χαρακτῆρος ἐκάστης φυλῆς. Ὅπου ἄρα βλέπομεν τοιαύτας ἀναλογίας καὶ ὁμοιότητας περὶ τὰ οὐσιωδέστατα τῆς ψυχῆς αἰσθήματα μεταξύ Ἑλλήνων καὶ Μινῶν πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι οἱ λαοὶ αὗτοί ἦσαν ἔθνη ὁμόφυλα ἢ πολὺ συγγενή.

Καθ' ἣν ἐποχὴν τὸ Μινωικὸν Κράτος εἶχε περιπέσει εἰς τὴν παρακμὴν, φύλα ἄλλα Ἑλληνικά μᾶλλον εὐρωστα καὶ ἰσχυρὰ εἶχον ἀρχίσει νὰ κατέρχονται ἐκ τῶν βορείων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος νοτιώτερον καὶ νὰ καταλαμβάνωσι τὰ νοτιώτερα τῆς Στερεᾶς καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ νὰ διαπεραιωνται εἰς τὰς νήσους ἐκδιώκοντες τοὺς ἀρχαιοτέρους κατοίκους ἢ ὑποτάσσοντες αὐτούς. Ἡ καθόδος αὐτῆς τῶν βορείων ἑλληνικῶν φύλων, ἥτις συνήθως καλεῖται καθόδος τῶν Δωριέων, τίθεται κατὰ τὸν 12 π. Χ. αἰῶνα. Πολλοὶ τῶν ἐκδιωκόμενων κατοίκων θὰ κατήρχοντο καὶ αὐτοὶ νοτιώτερον καὶ θὰ ὑπέτασσον τοὺς ἄλλους λαοὺς τοὺς ὁποίους εὐρίσκον ἐνταῦθα, ἢ θὰ τοὺς ἠνάγκαζον νὰ τοὺς δεχθῶσιν. Οὕτως ἐπῆλθε γενικὴ ἀναστάσις τῶν ἑλληνικῶν φύλων καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλληνικὴν Χερσονήσον καὶ ἀνάμειξις παντοδαπῇ. Ἐπὶ τέλος οἱ Δωριεῖς ἦλθον καὶ εἰς Κρήτην καὶ μετὰ πολυχρόνιους ἀγῶνας πρὸς τοὺς ἐγχωρίους ἐγένοντο κύριοι τῆς νήσου καὶ κατέλυσαν ὁριστικῶς τὸ προηγούμενον Κράτος καὶ τὸν πολιτισμὸν αὐτοῦ, ἀρχεται δὲ ὁ ἀρχαιότερος ἀλλ' ἀδρότερος βόρειος ἑλληνικὸς βίος καὶ ἡ Κρήτη γίνε-ται νήσος Δωρικὴ.

ΣΤΕΦ. Α. ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗΣ

ΝΕΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ — ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Μεταξὺ Ἑρμῖα καὶ Χρονίτα — Ἀποτέλεσμα τῆς ἐντυ-
πώσεως τῶν φαινομένων.

Ἀπὸ τὴν ζωὴν ἀκούεται μία βοή παράξενη, ὧς Ἑρμῖα. Καὶ εἰς ἐκείνους, ποὺ τὴν ἀκούουν, φαίνεται σὰν στεναγμός ἐπιθυμίας καὶ σὰν μοιρολόγι ἐπικειμένης συμφορᾶς. Εἶναι ὁ στεναγμός καὶ τὸ μοιρολόγι τοῦ θανάτου, διότι ἀληθινὰ ἡ ζωὴ τὸν ἐπιθυμεῖ καὶ τὸν φοβάται τὸν θάνατον.

— Ἀναστρέφεις τὰ πράγματα, Χρονίτα, μικρολόγε. Διότι ἀληθινὰ ὁ θάνατος ἐπιθυμεῖ τὴν ζωὴν καὶ ὁ θάνατος τὴν φοβάται. Ἀπὸ τὴν σὰπιλα βγαίνει μὲ κάποιαν φιλαρέσκειαν καὶ μὲ ἀνεξάντλητον δροσερότητα ἡ ζωὴ καὶ τὴν στιγμὴν, ποὺ ἡ εὐρωστία τῆς καὶ ἡ δύναμις τῆς προβάλλει, ἀπομακρύνεται εἰς τὰ τάρταρα ἢ σκιὰ τοῦ θανάτου.

— Ἄλλ' ὅμως τελικὴ ἐκδήλωσις τῆς ζωῆς δὲν εἶναι τάχα ὁ θάνατος;

— Τῆς ζωῆς κάθε ἀτόμου ναί. Ἄλλ' ὅχι καὶ τῆς ζωῆς τῶν συνόλων.

— Καὶ τί πρὸς ἐμὲ τὰ σύνολα; Καὶ ἀκόμη τί πρὸς σὲ αὐτὸν καὶ πρὸς κάθε ἄλλον; Σημασίαν ἔχουν αὐτὰ διὰ καθένα μας ἀνεξήγητον καὶ μόνον διὰ τὰς πλέον λεπτὰς καὶ τὰς πλέον σκοτεινὰς ἀπολαύσεις μας. Χρησιμεύουν εἰς τὴν σκέψιν μας πρὸς διασκέδασιν αὐτῆς καὶ ἴσως πρὸς παρηγορίαν τῆς...

— Δὲν εἶναι διασκέδασιν οὔτε παρηγορία ἡ ἀντίληψις τῶν ὁλοτήτων, Χρονίτα. Εἶναι τάσις ἀνίκητη τῆς σκέψεως καὶ μάλιστα ἐπιθυμία τῆς ἀδάμαστη. Καὶ κάθε ἐπιθυμίαν τῆς σκέψεως τὴν ἐνθαρρύνει ἡ δύναμις καὶ τὴν τρέφει ἡ ἀγάπη. Γίνεται τοιουτοτρόπως ἀπόλαυσις.

— Ἀπόλαυσις ὅμως σημαίνει ἐξάντλησιν καὶ ἡ ἐξάντλησις εἶναι θάνατος.

— Τὸ παλαιὸν αὐτὸ ἀξίωμα ἐξαγόμενον περιωρισμένης συνειδήσεως ἔφερε τὴν ἀπελπισίαν καὶ μάλιστα προσήλωσε τὴν σκέψιν τοῦ ἀνθρώπου εἰς κάποιαν οὐτοπίαν καὶ τοῦ ἐδημιούργησεν ἕνα αὐθέντην.

— Ὡστε νομίζεις ὅτι τὸ λατρευόμενον Ὑπέροτατον Ὄν δὲν εἶναι ἀνάγκη τῆς ψυχῆς καὶ δὲν εἶναι σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον μοιραίως φέρονται καὶ θὰ φέρωνται πάντοτε ὅλαι αἱ ἐπικεντροὶ γραμμαὶ τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως.

— Τὸ νομίζω, Χρονίτα, καὶ θὰ σοῦ τὸ ἀποδείξω εἰς ἄλλην στιγμὴν, ὅταν μέσα εἰς τὴν

περιφερικὴν βοήν τῶν στεναγμῶν τῆς ἀπολαύσεως καὶ ἐπάνω εἰς τὰς καμπύλας τῶν ἡδονικῶν παλμῶν σὲ σπρώξω νὰ αἰσθανθῇς ἀνεπιφύλακτα καὶ νὰ διακρίνῃς τὸν αἰώνιον κύκλον ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀρχίζει καὶ εἰς τὸν ὁποῖον καταλήγει κάθε φαινόμενο καὶ κάθε ὑπόστασις.

— Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἡ ἀντίληψις σου αὕτη, Ἑρμῖα, καὶ ὅμοιον ἢ τοῦλάχιστον καὶ ἀνάλογον μὲ τὴν ἀντίληψιν τῶν παλαιῶν καὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποία ἐπλάσε τὸν λατρευόμενον δημιουργὸν τῶν συνόλων — τὸν ἀναρχον καὶ τὸν αἰώνιον;

— Ὁχι. Διότι ἡ ἀντίληψις ἐκείνη τῶν παλαιῶν ἔδωκε προσωπικὴν ὑπόστασιν εἰς τὸ σύνολον καὶ τὸ ἐπροέκισε μὲ ἀτομικὰς ιδιότητας εὐνοίας καὶ ἔχθρας, ὀργῆς καὶ ἀγαθότητος... Τοιουτοτρόπως ἔγεινε τυραννικὸς αὐθέντης ὁ λατρευόμενος δημιουργὸς τοῦ συνόλου, ὑποθετικὸς ὅλως διόλου ὡς πρὸς τὴν ἀρχικὴν ὑπόστασιν του καὶ πραγματικὸς εἰς τ' ἀποτελέσματα. Καὶ ὡς ἐξαγόμενον τῆς ὑπάρξεώς του καὶ μάλιστα τῆς ὀργῆς του ἡ τῆς εἰρωνείας ἡ τῆς σκληρότητος αὐτοῦ καθιερώθησαν νόμοι ἀπαγορευτικοὶ τῆς ἀπολαύσεως καὶ περιοριστικοὶ τῶν κυριωτέρων ἐνστικτικῶν κάθε ζωῆς.

— Ὡστε ἡ ἀπόλαυσις, Ἑρμῖα, δὲν εἶναι θάνατος;

— Ὁχι. Ἀλλὰ σκοπὸς τῆς ζωῆς καὶ αἰτία αὐτῆς.

— Καὶ ἡ ἐγκράτεια δὲν εἶναι θεμελιώδης νόμος τῆς συντηρήσεως τῶν ἀτόμων;

— Ἐπίσης ὅχι. Εἶναι δὲ μᾶλλον ἡ ἐγκράτεια τρόπος πονηρὸς τῆς φύσεως, μὲ τὸν ὁποῖον κατορθώνει νὰ συνωστίζωνται εἰς μικρὸν χώρον οἱ ἀσθενέστεροι διὰ ν' ἀφήνουν εὐρυχωρίαν καὶ ἄνεσιν εἰς τοὺς πλέον δυνατοὺς. Χωρὶς οἱ δυνατοὶ νὰ κοπιᾶζουν πολὺ διὰ νὰ κατισχύσουν εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς ζωῆς.

— Ἀλλὰ καὶ οἱ δυνατοὶ ἐκλείπουν πάντοτε καὶ μάλιστα πολὺ γρήγορα, ὅταν ἀχαλίνωτοι παραδίδονται εἰς τὴν ἱκανοποίησιν κάθε ἐπιθυμίας των καὶ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν κάθε πόθου των.

— Ἔστω, Χρονίτα. Δὲν εἶναι ὅμως ἡ διάρκεια, ἀλλ' ἡ ἐκτασις ποὺ καθορίζει τὴν σημασίαν κάθε ζωῆς. Καὶ ἡμπορεῖς νὰ πιστεύῃς ὅτι μία στιγμὴ ἐξαιρετικῆς ἀπολαύσεως εἶναι καὶ σημαντικώτερον ζωῆς αἰωνοβίου. Δι' αὐτὸ ἀληθινὰ ζῇ περισσότερον ἕνας ἄνθρωπος ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν, παρ' ὅτι ἕνας βράχος εἰς διάστημα χιλιετηρίδων. Αὕτη εἶναι ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀλήθεια.

I. ΖΕΡΒΟΣ, ΑΡΕΤΑΣ

ΠΑΛΗΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΑΠΟ ΤΟ Ζ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

Καὶ ἡ καλότρον' ἦλθ' Ἡὼ κ' ἔγειρε ἀπὸ τὴν κλίνην τὴν λαμπροφόρα Ναυσικᾶ, ποῦ 'ς τ' ὄνειρο ἀπορούσε καὶ τῶν γονέων νὰ τὸ εἰπῇ, τοῦ ἀγαπητοῦ πατρὸς τῆς καὶ τῆς μητρός, κίνησ' εὐθύς, καὶ μέσα ἐκείνους ἤρρε. μὲ ταῖς θεράπαιναις αὕτη καθόνταν 'ς τὴν γωνία, μαλλὶ γαλάζιο κλώθοντας ἀπάντησεν ἐκείνον, πρὸς τοὺς ἐνδόξους βασιλεῖς ὡς ἦταν κινημένος γιὰ τὴν βουλή, ποῦ οἱ θαυμαστοὶ Φαίακες τὸν καλοῦσαν. 'ς τὸν ποθητὸν πατέρα τῆς ἐσίμωσε καὶ τοῦ 'πε:

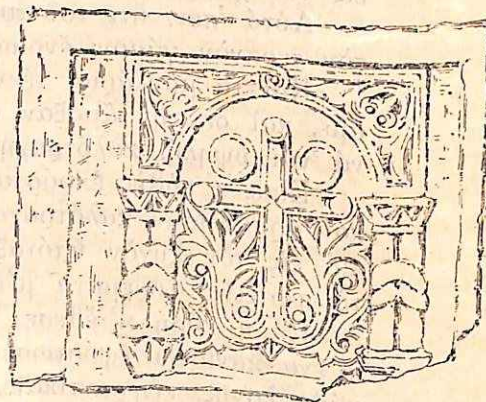
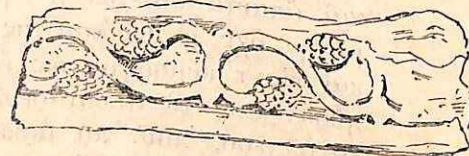
«Πατέρα, δὲν μοῦ ἐτοίμαζες ἕνα ὑψηλὸν ἀμάξι καλότροχο, τὰ ὀλόλαμπρα φορέματα νὰ πάρω, ποῦ κάθονται μου ἀκάθαρτα, νὰ πλύνω εἰς τὸ ποτάμι; κ' ἐσένα πρέπει, ὅπ' ἔξοχος 'ς τοὺς πρώτους μέσα ὑπάρχεις, εἰς ταῖς βουλαῖς νὰ κάθῃσαι μ' ἐνδύματα καθάρια καὶ πέντ' ἔχεις 'ς τὸ σπίτι σου υἱοὺς ἀγαπημένους, δυὸ νυμφευμένους, καὶ ἄλλους τρεῖς, καμαρωμέν' ἀγόρια καὶ αὐτοὶ θέλουν μὲ νηρόπλυτα πάντοτε νὰ πηγαίνουν εἰς τὸν χορὸ καὶ γι' ὅλ' αὐτὰ φροντίζω ἐγὼ καὶ μόνη».

Αὐτὰ 'πεν, ὅτι τοῦ πατρὸς ἐντράπη νὰ προφέρῃ τὸν τερπνὸν γάμον ἐνοιωθεν ἐκείνος ὅλα, κ' εἶπε: «Καὶ τὰ μουλάρια, τέκνο μου, λάβε, καὶ ὅ,τι ἄλλο θέλεις ἄμε, καὶ σὲ τὴν ἄμαξαν οἱ δοῦλοι θ' ἀρματώσουν, νὰ 'ναι ὑψηλή, καλότροχη, μὲ κάλαθον ἐπάνω».

Εἶπε, κ' εὐθύς ἐπρόσταξε τοὺς δούλους καὶ ὑπακούσαν, καὶ ἀρμάτωσαν καλότροχο φορτωτικὸν ἀμάξι, καὶ εἰς τὸν ζυγὸν ὑπόταξαν κ' ἐξέψαν τὰ μουλάρια. τὰ φωτεινὰ φορέματα μὲς ἀπὸ τὸν κοιτῶνα ἔφερεν ἡ κόρη κ' ἔθεσε 'ς τὸ τορνευμένο ἀμάξι: κ' ἕνα κανίστρι ἐφόρτωσε τροφαῖς ὅλο ἡ μητέρα, κάθε λογῆς, εὐφραντικαῖς, καὶ μὲ κρασί γεμίζει τράγινον ἀσκή κ' ἡ κορασιὰ 'ς τὴν ἄμαξ' ἀναιβαίνει καὶ λάδ' ὑγρὸ 'ς ὀλόχρυσον ῥοὶ τῆς δίδει ἀκόμη, μαζὴ μὲ ταῖς θεράπαιναις τὸ σῶμα τῆς νὰ χρίσῃ. καὶ αὕτη πῆρε τὴν μαστίγα καὶ τὰ λαμπρὰ λουρία, καὶ τὰ μουλάρια ῥάβδισε, ποῦ ἐκίνησαν μὲ κρότο, καὶ ἅπαντα ἐτρέχαν κ' ἔφερον τὰ ἐνδύματα κ' ἐκείνην, μόνην ὅχι ἡ θεράπαιναις ἐβάδιζαν κατόπι. καὶ εἰς τ' εὐμορφον ὡς ἔφθασαν καὶ πρόσχαρον ποτάμι, ἤρραν ἐκεῖ τὰ πλυσταρεῖα, καὶ ἀφθονον ἀναβρῦζει καλὸ νερό, ποῦ 'ναι ἀρκετὸ νὰ βγάλῃ κάθε ῥύπον. καὶ τὰ μουλάρια ξέξεψαν αὐταῖς καὶ τ' ἀπολύσαν εἰς τ' ἀφρισμένον ποταμοῦ τὴν ἄκρη, αὐτοῦ νὰ τρώγουν τὴν ἀγριάδα τὴν γλυκεῖα: τὰ ἐνδύματ' ἀπ' τ' ἀμάξι

σήκωσαν, κ' ἔμπασαν νερό μαῦρο, καὶ ὅλαις ἀντάμα
 ἔς τοὺς βόθρους μέσ' ἀντίζηλα μὲ βιά ποδοπατοῦσαν.
 καὶ ἀφοῦ τὰ ἐπλύναν καὶ καλὰ τοὺς ῥύπους ἐκαθάραν,
 εἰς τ' ἀκρογιάλι τ' ἄπλωσαν ἀραδικῶς, ἔς τὸ μέρος
 ποῦ τὰ χαλίκια ἔς τὴν ξηρὰν ἐλεύκαινε τὸ κῦμα.
 κ' ἐκείναις, ἀφοῦ ἐλούσθησαν καὶ ἀλείφθησαν μὲ λάδι,
 ἔς τὸ πλάγι ἐκεῖ τοῦ ποταμοῦ γευμάτισαν, καὶ ὥστόσο
 τὰ ἐνδύματ' ἔμεναν ἔς τοῦ ἡλιοῦ τὴν λάμψι νὰ στεγνώσουν.
 καὶ ἀφοῦ χαρῆκαν τὴν τροφήν ἢ δούλαις μὲ τὴν κόρη,
 ἔβγαλαν τὰ μαγνάδια τοὺς καὶ μὲ τὴν σφαῖρα ἐπαῖζαν.
 καὶ ἡ λευκοχέρα Ναυσικᾶ ἄρχιζε τὸ τραγοῦδι.
 καὶ ὡς ἡ τοξεῦτρα Ἀρτέμιδα τὰ ὄρη καταββαίνει,
 ταῖς ῥάχαις τοῦ ὑψηλότατου Ταυγέτου ἢ τοῦ Ἐρυμάνθου,
 κ' ἔχει ἔς τοὺς κάπρους ἡδονὴ καὶ ἔς τὰ γοργὰ τὰ λάφια·
 καὶ ἡ νύμφαις ἢ ἀγροκάτοικαις, τοῦ Δία θυγατέρες,
 παίζουν μαζὶ της, καὶ ἡ Λητώ ἔς τὰ στήθη ἀναγαλλιάζει·
 καὶ ἡ κεφαλὴ, τὸ μέτωπον αὐτῆς ἐξέχ' εἰς ὅλαις,
 καὶ αὐτ' εἶναι καλογνώριστη, ἂν καὶ ὅλαις εἴν' ὠραίαις
 ὅμοια ἔς ταῖς κόραις ἔλαμπεν ἢ ἀνύμφευτη παρθένα.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΛΥΛΑΣ

Μουσεῖον Θηβῶν. — Βυζαντινὰ κοσμήματα
Σχεδ. Α. ΖάχουΜουσεῖον Θηβῶν. — Βυζαντινὸν ἀνάγλυφον
Σχεδ. Α. ΖάχουΘῆβαι. — Βυζαντινὸν ἀνάγλυφον ἐντειχισμένον
εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Δημητρίου, παρι-
στάνον πύλην. Σχεδ. Α. ΖάχουΜουσεῖον Θηβῶν. — Βυζαντινὰ κοσμήματα
Σχεδ. Α. ΖάχουΜΕΛΑΧΡΑ — ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΙΣ ¹

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

[Ἡ σκηνοθεσία τῆς Α' πράξεως]

ΣΚΗΝΗ Α'

ΝΕΔΟΣ, ΜΕΛΑΧΡΑ καὶ ὕστερα ΠΕΡΟΥΖΕ

[Ἡ σκηνὴ ἄδεια· Μόλις ἀνοίξῃ ἡ σκηνὴ βγαίνει ἡ Μελάχρα ἀπ' τῆς Βενετίας τὴν καλύβα, ἀφίνει ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα, πηγαίνει καὶ ἀνοίγει τὴν πόρτα τοῦ ἐργαστηρίου. Ἀκούονται σφυριεὶς ἀπὸ μέσας].

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ἀφοῦ ἀνοίξῃ τοῦ ἐργαστηρίου τὴν πόρτα]. — Νέδο, Νέδο, μπορῶ νὰ σοῦ πῶ; . . .

ΝΕΔΟΣ, [βγαίνει στὴν πόρτα μὲ τὸ σφυρί]. — Τί θέλεις, Μελάχρα;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ὅλο δουλεύεις . . . ἔλα νὰ κάτσουμε καὶ λίγο μαζὶ, τώρα ποὺ ἡ Περουζὲ λείπει. Τράβηξε κατὰ κεῖθε [δείχνει τὸ βάθος] καὶ δὲν ἔχουμε νὰ φοβηθοῦμε ἀπὸ τὴ ζήλεια της.

ΝΕΔΟΣ, [προχωρεῖ καὶ ἡ πόρτα τοῦ ἐργαστηρίου μένει ἀνοιχτή]. — Ἄσε με γιατί ὁ γέρος γκρινιάζει [εἰρωνικά] βλέπεις, μὲ τρέφουνε καὶ πρέπει νὰ δουλέψω, τί νὰ κάνω;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [τὸν κρατάει]. — Κάτσε τώρα καὶ σὲ λίγο πηγαίνεις . . . Κ' ἐγὼ τότε σὰν ἐσὺ θὰ δουλεύῃς, θὰ πάω στὸν κάμπο παπαροῦνες νὰ μαζέψω. Θὰ πάω νὰ τρέξω στοὺς κάμπους σὰ λαφίνα! . . . ἄκου δῶ, μ' ἀρέσει, θέλω νὰ μὲ λὲς λαφίνα! . . . Ξέρεις ποιὸς μ' ἔβγαλε ἔτσι;

ΝΕΔΟΣ — Ποιός;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Δὲν τὸ φαντάζεσαι; . . . Ὁ Ἀγκούπης, ἅμα μὲ βλέπει φωνάζει: Νὰ καὶ ἡ Λαφίνα! . . . Καὶ πῶς μὲ κυττάζει; πῶς μὲ κυττάζει; δὲν ἔχεις ἰδέα! . . . [ἀλλάζει ὕφος]. Καὶ μοῦ ταιριάζει αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἔτσι δὲν εἶναι; . . .

ΝΕΔΟΣ, [τῆς δίνει μιὰ χαϊδευτικά]. — Τρελλή . . . [κάνει νὰ φύγῃ].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ποῦ πᾶς;

ΝΕΔΟΣ — Μέσα· σοῦ εἶπα πῶς . . .

ΜΕΛΑΧΡΑ, [τὸν τραβάει καὶ μὲ νάζι]. — Μὴ φεύγεις ἀπὸ κοντά μου δὲ θέλω . . .

ΝΕΔΟΣ — Τσ . . . [Κ' ἔπειτα κουνάει τὸ κεφάλι του σὰν καὶ νὰ σκέπτεται καὶ στὸ τέλος ἀναστενάζει]. Ἀλλοίμονο! . . .

ΜΕΛΑΧΡΑ — Τί ἔχεις, Νέδο, τί συλλογίζεσαι; . . .

ΝΕΔΟΣ — Τίποτα!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ὅχι! Κάτι συλλογίζεσαι, δὲ μὲ γελᾷς ἐμένα! Πές μου, σὲ μένα πρέπει νὰ τὰ λὲς ὅλα, στὴ Μελάχρα σου!

ΝΕΔΟΣ, [ῥησυχᾷ, σὰν σὲ ἀπαγοῖτευσι]. — Τί νὰ σοῦ πῶ καὶ νὰ μὴ σοῦ πῶ! Ἀηδίες! . . . Ὅταν ἤμουνα παιδί ἀκόμα, φανταζόμουνα πῶς θὰ

μπορέσω μιὰ μέρα καὶ τὸ χρυσάφι νὰ δουλέψω, χίλιων λογίων στολίδια νὰ πλάσω ἀσύγκριτα, ποὺ μ' αὐτὰ νὰ στολίζονται οἱ ὁμορφες κυράδες! . . . Μὰ φαίνεται πῶς ὅλα αὐτὰ δὲν γίνονται, εἶναι παιδιάτικα ὄνειρα . . . δὲ γίνονται περὶ θάματα, Μελάχρα . . . Πάντα στὸ μπροῦντζο εἶναι γραμμένο νὰ δουλεύω καὶ στὸ σίδερο.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Κ' ἐγὼ ὅταν ἤμουν μικρὴ ἤθελα ἓναν πρίγκηπα· νόμιζα ἀληθινὰ πῶς μοῦ ἀξίζει ἐμένα ἓνας τέτοιος, ἅμα κυτταζόμουνα στὸ ῥέμα γιὰ νὰ βάλω ὠραία σὲ τάξι τὰ μαλλιά μου. [σιάνει συγχρόνως τὰ μαλλιά της] Δὲ βοήθα πουθενά! Μόνο καμιά φορὰ σὰν ἔκανα τὴν ψεύτικη βασιλοπούλα, εὑρισκα ἓναν ψεύτικο πρίγκηπα. Φαίνεται δὲν ὑπάρχουν περὶ βασιλόπουλα τῶν παραμυθιῶν . . . πέθαναν . . . Ἴσως πῆραν μαζὶ τοὺς καὶ τὸ χρυσάφι. Εὐχαριστήσου στὸ μπροῦντζο καὶ τὸ σίδερο.

ΝΕΔΟΣ — Πρὶν ἔρθῃς σὰν νὰ σὲ περίμενα, σὰν νὰ νόμιζα πῶς ἐσὺ θὰ μοῦ φέρῃς τὸ χρυσάφι μὲ τὸν ἐρχομό σου!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Τί κάθῃσαι τώρα καὶ πονοκεφαλᾷς μὲ αὐτά. Δὲ σοῦ φτάνω; . . . Δὲν εἶμαι γὰρ γιὰ σένα ἢ βασιλοπούλα ποὺ κάθεται στὰ χρυσὰ παλάτια; . . . Θέλεις καὶ ἄλλα χρυσάφια;

ΝΕΔΟΣ — Ἐχεις δίκιο· ἐσὺ δὲ βλέπεις παρὰ τὴν ἀγάπη σου καὶ μόνο γι' αὐτὴ φροντίζεις.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Καὶ τί ἄλλο θέλεις νὰ δῶ;

ΝΕΔΟΣ, [μὲ πόνο]. — Ἐγὼ ὅμως ἔχω καὶ ἄλλες λαχτάρες.

ΜΕΛΑΧΡΑ, [κοροϊδευτικά]. — Ἄ! δὲν τῶξερα! . . . ἐσὺ τότε εἶσαι σπουδαῖος χά! χά! χά!

ΝΕΔΟΣ, [τὴν πιάει χαϊδευτικά νὰ τὴ δείρῃ]. — Ἐ, κοροϊδεύεις; κοροϊδεύεις;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [τοῦ φεύγει καὶ ἐκεῖνος τὴν κυνηγᾷ. Ἐκείνη παιγνιδιάρικα]. — Ὅχι . . . ὅχι εἶσαι ἀληθεῖς σπουδαῖος! [τὴν πιάει, ἐκείνη σπᾷ στὰ γέλια] Χά! χά! Ἐλα, φρόνιμα!

ΝΕΔΟΣ — Ἐ . . . Δὲ σοῦ γιομίζω τὸ μάτι; . . . ἔ; . . . ἔ; [τῆς δίνει χαϊδευτικά μπατσάκια].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Πῶς . . . τί λόγος! . . . [τοῦ φεύγει] Γιὰ δὲς μοῦτρα ποὺ θὰ δουλέψῃ τὸ χρυσάφι; χά! χά! . . . [τὴν ξαναπιάνει καὶ ἐκείνη γελῶντας]. Νά, νά, θὰ τὸ δουλέψῃς νά! . . . [ἀλλάζει ὕφος, πάντα ὅμως γελαστὴ] Μὰ δὲν μοῦ λὲς, ἔχεις δὴ ποτὲ χρυσάφι, ἢ εἶνε καὶ αὐτὸ σὰν τὶς βασιλοπούλες ποὺ ἀρπαξες χά! . . . χά! . . .

ΝΕΔΟΣ, [τὴν ἀπειλεῖ χαϊδευτικά ἐνῶ τὴν ἔχει στὴν ἀγκαλιά του]. — Εἶσαι ἀσχημὴ, εἶσαι ἀσχημὴ, εἶσαι τέρας!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μπᾶ! . . . Μὰ δὲ μοῦ λὲς τὸ χρυσάφι σου θὰ εἶναι ἀληθινὸ σὰν τὰ παλάτια μου, σὰν τὰ μπριλλάντια μου ἔ; . . . χά! . . . χά! . . .

¹ Συνέχεια, τεῦχος Ἰουλίου σελ. 185.

ἢ σὰν τὰ ξανθά μου τὰ μαλλιά [πιάνει τὰ δόμαυρα μαλλιά της].

ΝΕΔΟΣ — Τί παλιόμαλλα εἶναι αὐτά; οὐφ! [ἔπειτα τὴν τινάζει μὲ τὰ δύο τοῦ χέρια ἐνῶ τὴν κρατάει ἀπὸ τὰ μπράτσα της]. — Σὲ συχαίνουμαι, νὰ καθῆς!... Ἀσχημοκόριτσο!

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ἀφελῶς]. — Δὲ μοῦ λές, γιὰ μουριὰ μὲ πέρασες καὶ μὲ τινάζεις ἔτσι, νὰ πέσουν τὰ μουῖρα μου;

ΝΕΔΟΣ, [τὴν μωτῶναι]. — Νά!... δὲν μπορείς καθόλου νὰ σοβαρευτῆς... [τὴν ἀφίνει].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ἄ!... τὸ σοβαρό... γιὰ δὲς μοῦτρα χά, χά, χά [τοῦ κάνει μιὰ ὑπόκλιση]. Ὑψηλότατε!...

ΝΕΔΟΣ, [κάνει νὰ τὴν πιάσῃ, ἐκείνη τοῦ φεύγει καὶ τὴν κυνηγᾷ]. — Νὰ σὲ πιάσω καὶ νὰ δῆς!...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ἐνῶ τοῦ φεύγει χτυπᾷ τὴ δεξιὰ της γροθιά στὴν ἀριστερά της παλάμη γιὰ νὰ τὸν πεισιμώσῃ]. Φτειάσε στολίδια ἀπὸ μπρούτζο καὶ ἀπὸ σίδερο, τότε θὰ πῶ, πὼς εἶσαι σπουδαῖος. [τὴν ἔχει πιασμένη καὶ τὴν ἀρχίζει σ' ἀδιάκοπα φιλιὰ, ἐκείνη μέσα ἀπὸ τὰ φιλιὰ σὰν νὰ γαργαλιέται]. Χά! χά!... ἀπὸ χρυσάφι ξέρω νὰ φτεύνω κ' ἐγώ! Φαντάζει μονάχο του!

ΝΕΔΟΣ, [μέσα στὰ φιλιὰ του]. — Ἐ, ξέρεις καὶ σὺ... ξέρεις καὶ σὺ.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Χά! χά! χά! Ἐγὼ δὲ θὰ τὰ φορῶ;

ΝΕΔΟΣ — Ἐσὺ, τίποτα, τίποτα!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Καὶ μπρούτζινα ἂν εἶναι, σὰν χρυσάφι θὰ φαντάζουν γιὰ σένα θυμᾶσαι τίς χάντρες μου;... [αὐτὸς τὴν κυττάει μὲ θαυμασμό]. Ἡ θέλεις καὶ ἄλλες νὰ στολίσῃς;... ξέρεις, εἶμαι ζηλειάρα!...

ΝΕΔΟΣ, [παιχνιδίον χαϊδευτικά]. — Μὰ σοῦ εἶπα μιὰ φορὰ, δὲν ἀγαπῶ ἐσένα πειά, δὲν σ' ἀγαπῶ, μάθε το...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [τοῦ φεύγει]. — Μπᾶ!... τὸν ψευτοπρίντζηπα!... Πῆρε θάρρος, ὀρίστε μας.

ΝΕΔΟΣ — Τώρα θὰ δῆς ξύλο ποῦ θὰ φᾶς... [τὴν πιάνει καὶ ἀρχίζει νὰ τὴν γαργαλᾷ. Τώρα ἡ Περουζὲ φαίνεται καὶ παραμονεύει ἀπὸ τὸ βάθος, κουνάει τὸ κεφάλι της σὲ ζήλεια].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Χά! χά! χά!... Νὰ ζήσης, Νέδο, νὰ ζήσης, ἄσε με...

ΝΕΔΟΣ — Εἶμαι σπουδαῖος;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Σπουδαιότατος!... μὰ ἄσε με... Χά, χά...

ΝΕΔΟΣ — Ὅρκισον!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ὅρκίζουμαι. Χά! χά!

ΝΕΔΟΣ — Ἄς ἔχῃς χάρι λοιπόν!... [τὴν ἀφίνει].

ΜΕΛΑΧΡΑ, [μὲν γλυτῶσθαι]. — Τί λόγος!

ΝΕΔΟΣ — Ὡ, δὲν ὑποφέρεσαι πειά.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ὅχι!... ὅχι!... [τρέχει].

ΝΕΔΟΣ, [τὴν πιάνει]. — Νά, νά, νά... [φιλιὰ].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Τρελλέ!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [προχωρεῖ ἄγρια]. — Ὅρίστε μας!...

Δὲν ντρεπόσατε καὶ μπροστά μας ἀκόμη;

Ἐκανα πὼς θὰ πάω λίγο σεργιάνι γιὰ νὰ δῶ τί θὰ κάνετε!... Σὰν νὰ τῶξερα!...

ΝΕΔΟΣ — Τί σὲ νοιάζει ἐσένα; Γιατί μᾶς παραφυλᾶς πάντα;... Δὲ σοῦ πέφτει πειὰ λόγος!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἐτσι ἔ;... Δὲ μοῦ πέφτει πειὰ λόγος!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μὰ ποιά εἶσαι σὺ;... Δὲν εἶσαι σὺ ἡ Περουζὲ. [κάνοντας τὴν τρελλή] Γιατί ἡ Περουζὲ πῆγε σεργιάνι... Ἄ!... ἄ!... μιὰ λάμια ποῦ ντύθηκε τῆς Περουζὲς τὴν ὄψη...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Σώπα σὺ... τὴν τρελλή θέλεις νὰ κάνῃς; Ἐννοια σου καὶ δὲν μὲ γελᾷς μ' αὐτὰ σου τὰ καμώματα!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ἐγὼ μιὰ μικροῦλα πὼς νὰ γελᾶσω ἐσένα, ποῦ θᾶχῃς γνῶσι περισσότερη, ἀφοῦ εἶσαι καὶ στὰ χρόνια περασμένη;...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ἄγρια]. — Ἐ! τί λές, ἀδιάντροπη... τὴ γλῶσσα σου νὰ κόψῃς γιὰ νὰ μὴ... [πᾶει νὰ ὀρμήσῃ ἐπάνω της].

ΝΕΔΟΣ, [πιάνει τὴν Περουζὲ, μπαίνει στὴ μέση]. — Ἐ! τί εἶναι αὐτὰ;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ἔξω φρενῶν καὶ μὲ ἄγριες φωνές]. — Ἀφισέ με... θέλω νὰ τὴν... ἀφισέ με...

ΝΕΔΟΣ — Ἐ! ἡσυχία!... [τὴν ἀπομακρύνει].

ΠΕΡΟΥΖΕ, [κάνει νὰ τοῦ φύγῃ καὶ μὲ ἄγριες φωνές]. — Ἄσε με, σοῦ λέω, ἄσε με!... [Βγαίνουν ἀπὸ τὴν καλύβα τοὺς ταραγμένοι ὁ Γιάσαρης, νέος γύφτος ντυμένος πλούσια μὲ καμουτσίκι, περασμένο σὰ μεγαλόσταυρο, καὶ πίσω του ἡ Βενετιά καὶ ἀπὸ τὸ ἐργαστήρι του μὲ τὸ σφυρὶ στὸ χερί ὁ Τεμέλκος].

ΣΚΗΝΗ Β'

Οἱ ἀντ. ΓΙΑΣΑΡΗΣ, ΒΕΝΕΤΙΑ, ΤΕΜΕΛΚΟΣ

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [μὲν ἦρθε βιαστικός]. — Τί τρέχει;... πάλι φωνές καὶ μαλώματα;... [στὴν Περουζὲ] Ἐέρεις πὼς αὐτὰ δὲν μ' ἀρέσουν; [τὴν πιάνει ἀπὸ τὸ χερί ἀμέσως ἀπότομα καὶ τὴν ἀπομακρύνει]. Ἐλα δὴ!... [μὲ κομπορυσμένη] Εἶμαι ἐγὼ ὁ Γιάσαρης ποῦ δὲν ἀκούει ἀπὸ γυναίκα καμώματα... ἀπ' τὸ χερί ἔτσι, ὅλες σὰς κρατᾶω!...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Πάλι ἡ Περουζὲ σκοτίζεται γιὰ ξένες ἐννοίες...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ποῦ πολεμᾷ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸ Γιάσαρη]. — Γιατί λοιπὸν θέλετε νὰ σκοτίζουμαι;... νοιάζουμαι γιὰ κεῖνο ποῦ ἀγαπῶ!... Γιατί ὅτι ἀγαπῶ εἶναι δικό μου, καὶ κανεὶς δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ μοῦ τὸ πάρῃ [κυττάει τὸν Νέδο].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Σοῦ εἶπα μιὰ φορὰ νὰ μὴ σὲ νοιάζῃ γιὰ τὸ Νέδο πειά!... Ἐγὼ εἶμαι δὴ!... Κῦττα με καλά. Φαίνεται δὲ μὲ εἶδες ἀκόμα!...

ΝΕΔΟΣ — Καλὰ σοῦ λέει ὁ Γιάσαρης, μὴ σὲ νοιάζῃ πειὰ γιὰ μένα, ἔχε ἄλλη ἐννοια, ὅποια καὶ ἂν θέλῃς...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [στὸ Γιάσαρη]. — Ἐ! ἄσε με πειά... [καὶ κάνει νὰ τοῦ φύγῃ].

ΤΕΜΕΛΚΟΣ, [στὸ Γιάσαρη]. — Ἄς τὴν πειά, θὰ τῆς σακατέψῃς τὰ χέρια.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Γέρο ξεμωραμένε κἀν' τὴ δουλειά σου!

ΤΕΜΕΛΚΟΣ, [πηγαίνει ἀπελπισμένος μακρύτερα]. — Ἐγὼ εἶμαι τ' ἀμόνι, ποῦ ὅλοι ἐκεῖ χτυπᾶτε...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [γλυκά]. — Ἄσε τώρα τὰ πείσματα. [δείχνει ὅλους τοὺς ἄλλους] Ἄς τοὺς ὅλους αὐτοὺς νὰ πᾶνε νὰ χαθοῦνε κ' ἔλα μαζί μου... Πᾶμε στὴ σπηλιά μου... Ἐλα... στὴ σπηλιά ποῦ δέχτηκε κυράδες καὶ κυράδες...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Ἡ μεγαλειότερη τοῦ κόσμου εὐτυχία!... συλλογίσου, Περουζέ!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [ἡσυχος]. — Πὲς ντέ, μάννα, πὲς τα της... [μὲ κομπορυσμένη] Πὼς μὲ κυττᾶνε οἱ κυράδες ἅμα περνᾶω ἀπ' τίς πολιτείες καὶ πὼς οἱ βασιλοπούλες ἀνοίγουν τῶν παλατιῶν τίς θύρες γιὰ νὰ μὲ δεχτοῦν στὴν ἀγκαλιά τους... Μὰ ἐγὼ ὅλες... ὅλες τίς καταφρονᾶω γιὰ χάρι σου, γιὰ σένα Περουζέ... [τῆς σφίγγει τὸ χερί μὲ πόθο].

ΠΕΡΟΥΖΕ, [κοροϊδευτικά καὶ μὲ κακία]. — Δὲν κάνεις καλά, δὲν τίς πονάει τίς κακομοῖρες ἡ καρδιά σου;...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [θυμωμένος]. — Ἐ! κοροϊδεύεις κι' ὅλας! [τὴν κυττάει ἀπότομα]. Παλιογυναῖκα!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἐ! ποιά βρίζεις, ποιά σπρώχνεις; Τί μ' ἔχεις; γυναῖκα σου; Καὶ κανεὶς δὲ βρίσκει νὰ μὲ ὑποστηρίξῃ... [κυττάει τὸ Νέδο ποῦ μιλάει μὲ τὴν Μελάχρα].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ [βγάζει τὸ καμουτσίκι καὶ τὸ τινάζει]. — Σώπα γιατί...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Αὐτὸ μᾶς ἔλειπε τώρα κι' ὅλας!... Φύγε, φύγε ἀπὸ τὸ δω ἄμέσως, ἄσε με ἡσυχῇ!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ἐ, ποῖον διώχνεις; ποῖον διώχνεις; [τῆς τραβάει μιὰ ξωφασὴ μὲ τὸ καμουτσίκι].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Χά! χά! χά! [γελᾷ].

ΠΕΡΟΥΖΕ, [συγχρόνως]. — Ἄ!... [στὸ Γιάσαρη] ὅχι πὼς μὲ πόνεσε, μὰ θέλεις νὰ μὲ ἐξευτελίῃς καὶ μπροστά της;... [στὴν Μελάχρα] Τί γελᾷς ἐσὺ; Τί γελᾷς; ἔ;...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μπᾶ, δικαίωμά μου νὰ γελᾶω, ἐσένα τί σὲ νοιάζει;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τί μὲ νοιάζει ἔ; Πρόσεξε καλά γιατί σοῦ ξεριζώνω τὰ μαλλιά σου... [καὶ ὀρμᾷ στὴν Μελάχρα].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [τὴν πιάνει ἀπότομα]. — Ἐ, ἡσυχία, ἡσυχία λοιπόν.

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ἔξω φρενῶν]. — Στὸ διάολο, σοῦ εἶπα, ἐσὺ!... ἄσε με, ἄσε με...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [τὴν σπρώχνει ἀπ' τὴν ἄλλη μερὰ τῆς σκηνῆς καὶ τὴ χτυπᾷ μὲ τὸ καμουτσίκι]. — Ἐ νά, νὰ λοιπόν... [οἱ ἄλλοι τρέχουν νὰ τὴν γλυτώσουν καὶ φωνάζουν ὅς τ' ἔτρενε ὅλοι μαζί καὶ ἡ Μελάχρα ἐκτὸς τοῦ Νέδου].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἐτσι ἔ!... ἔτσι ἔ!... ἀλλοῖμονο! ἀλλοῖμονο ποῦ κατήντησα! [τραβάει τὰ μαλλιά της στὸ θυμὸ της, σκίζει τὰ ρούχα της καὶ πέφτει τότε ἀποκαμωμένη στὸ γυμνὸ δένδρο βογκώντας] ἄ!... ἄ!... ἄ!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Μάθε το πὼς ἔτσι πάντα θὰ τὴν παθαίνῃς ἴσα με ποῦ νὰ ἀλλάξῃς γνώμη... Πᾶω νὰ ἐτοιμασθῶ, σὲ λίγο θὰ πάω κυνηγῇ νὰ σκοτώσω θεριά... ἂν θέλῃς ἔρχεσαι μαζί μου εἰδεμὴ λίγο μὲ νοιάζει, οἱ γυναῖκες μὲ παρακαλᾶνε... [ἀνοίγει τὴν πόρτα μπαίνει μέσα στὴν καλύβα του καὶ ἀκολουθεῖ ἡ μητέρα του].

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΠΕΡΟΥΖΕ, ΤΕΜΕΛΚΟΣ, ΜΕΛΑΧΡΑ καὶ ΝΕΔΟΣ

ΤΕΜΕΛΚΟΣ, [στὴν Περουζὲ ποῦ κάθεται, ἀποκαμωμένη πηγαίνει κοντά της, καὶ τὴν χαϊδεύει]. — Ἐλα πῆγαινε ἄπάνω νὰ ἡσυχάσῃς, Περουζούλα μου, δὲν εἶσαι καλά, θέλεις λίγο ῥακί;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ἀποκαμωμένη]. — Ἄσε με, ἄσε με, δὲ θέλω τίποτα: θὰ πεθάνω, θὰ πεθάνω ἄσε με τώρα καὶ σὺ.

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Καλά. Καλά. [στὴν Μελάχρα] Ἡρθε ἐσὺ ἐδῶ καὶ μᾶς ἔφερες ἄνω κάτω, καινούργιους νόμους μᾶς ἔφερες τώρα στὰ γερατιά μας, χμ! χμ! χμ! χμ! Τί νὰ κάνουμε ὅμως ποῦ εἶσαι καὶ ὁμορφούλα χά! χά! χά! [τὴν χαϊδεύει].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μπᾶ, σ' ἀρέσω; Ἐννοια σου καὶ θὰ περάσουμε ὥραια, ὅλοι μαζί ἐδῶ.

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Ἐτσι νομίζεις ἔ;... Ποτέ μου δὲν πέρασα ὥραια παρὰ στὰ ὄνειρα καὶ ξύπνησα γέρος... [στὸ Νέδο] Ἐ! ἐσὺ, Νέδο, δὲ θ' ἀρθῇς μέσα νὰ τελειώσουμε; [ἐτοιμάζεται νὰ πάῃ πρὸς τὰ μέσα].

ΝΕΔΟΣ, [εἰρωνικά]. — Ἄς πάω λοιπὸν νὰ κάμω ἀπὸ τὸν μπρούτζο καὶ τὸ σίδερο στολίδια [κάνει νὰ φύγῃ].

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ἀποκαμωμένη]. — Κ' ἐγὼ θὰ πάω γιὰ τίς παπαρῶνες μου! Πόσο μ' ἀρέσει νὰ τρέχω στοὺς κάμπους αὐτὴ τὴν ὥρα!... [τοῦ στέλνει ἓνα φιλὶ] Καλὴ ἀντάμωσι, ἀγάπη μου!

ΝΕΔΟΣ — Καλὴ ἀντάμωσι, λαφίνα μου! [μπαίνει μέσα στὸ ἐργαστήρι].

ΤΕΜΕΛΚΟΣ, [στὴν Περουζὲ]. — Δὲν πᾶς λοιπὸν λίγο νὰ ἡσυχάσῃς;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Μὴ μὲ σκοτίζῃς.

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Μὲ συγχωρεῖς λοιπόν!... [μπαίνει καὶ αὐτὸς στὸ ἐργαστήρι. Ἡ Μελάχρα κυττώντας τὴν Περουζὲ ποῦ ἀποκαμωμένη μένει στὸ κάθισμα, πηγαίνει πρὸς τὸ βάθος].

ΣΚΗΝΗ Δ'

ΜΕΛΑΧΡΑ, ΠΕΡΟΥΖΕ

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ἐνῶ ἡ Μελάχρα φεύγει]. — Χμ! χμ! χμ! [κ' ἐνῶ ἡ Μελάχρα πᾶει πρὸς τὸ βάθος νὰ φύγῃ τῆς φωνάζει]. Ποῦ πᾶς, Μελάχρα;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [γυρίζει τὴν κυττάει]. — Πηγαίνω νὰ μαζέψω παπαρῶνες.

ΠΕΡΟΥΖΕ, [μὲ κακία, ἀλλὰ προσποιεῖται καὶ τὴν κρύβει]. — Ἐλα δὴ, ὁμορφούλα μου!... Κἀνὶ θέλω νὰ σοῦ πῶ, καὶ πηγαίνεις ἔπειτα...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Νὰρθῶ ἢ... [τάχατες πὼς φοβᾶται].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ξέρεις πώς εγώ δεν έχω τίποτα μαζί σου, μόνο με το Νέδο είμαι κακιωμένη. Μην κυττάς, πριν θυμώσω, μα ξέχασέ τα, με συμπαθής...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Τότε σάν να λέμε είμαστε φίλες, έτσι δεν είναι;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ναί, ομορφούλα μου! [τήν χαϊδεύει σάν να την πνίγει]. Έσύ τί φταίς... Πώς μου πήρες το Νέδο; "Αν δεν ήθελε αυτός, αν μ' αγαπούσε, θα μπορούσες να μου τον πάρης;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Είναι αλήθεια, πώς θα ήταν πειδύσκολο, μα στο τέλος θα τον ξπαιρνα...

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Α!... τη μικρούλα! Βλέπω πώς ξέρεις τη δύναμη που έχουν οι γητειές σου!... [τη χαϊδεύει το ίδιο] Και όμως είναι ένας που δεν θα τον πλάνευες ποτέ!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μήπως είναι ο Γιάσαρης, ο ξακουστός ο κυνηγός που ξετρελλαινείται για σένα; [χοροιδευστικά]. Και για χάρι σου καταφρονάει όλες τις αρχόντισσες που τον λατράνε;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Αυτός! Βέβαια αυτός!... Σου βασταίει; "Αμ' δέ! "Αν ήθελες θα μπορούσες να τον κάνης να ξετρελλαθῇ και μαζί σου;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Εγώ έχω τον δικό μου, θέλεις να σου πάρω και τον άλλο;... Τότε τί θα σου μείνει;...

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Αστ' αυτά! Δεν μπορείς, γι' αυτό το λές!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — "Ισως!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Χμ!... Τί τον νόμισες το Γιάσαρη!... Δεν είναι εύκολο, Μελάχρα μου!... [τη χαϊδεύει το ίδιο].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Φθάνει νάθελα τέτοιους όσους θέλεις!

ΠΕΡΟΥΖΕ — Σου φαίνεται.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Σάν σκυλλάκι θα τον ξερνα πίσω μου!

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Αμ' δέ, αν θέλῃς δοκιμάζουμε!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Δεν υπάρχει καμιά ανάγκη να δοκιμάσουμε.

ΠΕΡΟΥΖΕ — Γιατί δεν μπορείς, γι' αυτό δε θέλεις να δοκιμάσης... Δεν είναι ο Γιάσαρης από κείνους που γίνονται παιγνίδια των γυναικων! Σάν σου βασταίει...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μην και θέλεις να τον ξεφορτωθῇς, και γι' αυτό με βάζεις να τον πλανέψω;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Μπᾶ! Εγώ ή κακομοῖρα! τί λές!... θέλω μονάχα να δώ ως που φτάνει η δύναμή σου. "Ελα, ἔλα, ἀξίζει ο κόπος να δοκιμάσης...

"Ε! μικρούλα μου; [τη χαϊδεύει].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ναί, μα καλλίτερα να πηγαίνω τώρα για τις παπαρούνες μου!... [κάνει να φύγει].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Γιατί, ομορφούλα μου;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Φοβάμαι μη εκεί που με χαϊδεύεις, κάνῃς λάθος και με πνίξης... [ή Περουζέ την κυττάει με ανοιχτό το στόμα] Τόση καλωσύνη μαζί μου τώρα, γιατί άραγες;... Κι' αυτά που

μου λες για το Γιάσαρη;... [κίνημα άπορίας] Ποιός ξέρει τί έχεις στο νου σου! ποιός ξέρει τί μελετάς να κάνῃς... [φεύγει πεταχτή και την αφήνει σύζυλα].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Εγώ, τί λές! Δε σου είπα... δεν έχω τίποτα μαζί σου... [Ένω έχει απομακρυνθῇ ή Μελάχρα, με κακία] Χμ! χμ! [κουνάει το κεφάλι της και έπειτα σάν κάτι να θυμήθηκε φωνάζει] Μελάχρα! άκου δώ μια στιγμή! Μελάχρα!

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ξαναφανερώνεται από μακριά]. — "Ε! τί θέλεις;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τώρα που θα τραβᾷς στον κάμπο, στην πρώτη λεύκα άριστερά, εδῶ καμιά δεκαριά βήματα, στα τελευταία τσιγγανοκάλυβα, μέσα στην κουφάλα της λεύκας, κάθεται ο "Αγκούπης!

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ναί, ξέρω!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Πές του σε παρακαλῶ, πώς τον θέλω να περάση από δῶ. Τί ἔγινε τόσες μέρες.

ΜΕΛΑΧΡΑ, [γελαστή]. — Τὸν ἐπιθύμησες μήπως; ἔννοια σου, σὸν στέλνω [χάνεται πεταχτά].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Χμ! χμ!... [κουνάει με κακία το κεφάλι της] Ποῦ θα μου πῇς, ἀδιάντροπη!... Θά σου δείξω ἐγώ!... [άνοίγει τὴν πόρτα τῆς Βενετιάς και φωνάζει πρὸς τὰ μέσα] Βενετιά! "Ε κυρά - Βενετιά!...

ΣΚΗΝΗ Ε'

ΠΕΡΟΥΖΕ, ΒΕΝΕΤΙΑ και ύστερα ΓΙΑΣΑΡΗΣ

ΒΕΝΕΤΙΑ, [ἀπὸ μέσα]. — "Ε! τί θέλεις;...

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Ελα ἔξω, κάτι θα σου πῶ...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Τί πρᾶμα;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Μα ἔβγα και θα δῇς!...

ΒΕΝΕΤΙΑ, [φανερώνεται σὴν πόρτα]. — "Ορίστε, λέγε τί τρέχει;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Θα κάτση πολὺ αὐτὴ ἀκόμα δῶ;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Ποιά, παιδί μου;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τίποτα!... Κάνεις πὼς δεν τὴν ξέρεις; "Η προκομμένη σου!... Καιρὸς να τὴ διώξης...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Τί σε πειράζει ἡ κακομοῖρα!...

Μήπως, νοιώθει τί κάνει;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Δεν τὸ κατάλαβα νομίζεις;!...

Τὸ κάνεις ἐπιτηδες, γιὰ να πεθάνῃς ἐμένα!

ΒΕΝΕΤΙΑ — Μπᾶ! Εγὼ ἡ καπερὴ κάνω μιὰ καλωσύνη! Αὐτὸ ἦταν ὅλο που ἤθελες να μου πῇς; Γι' αὐτὸ μ' ἐφώναξες;

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Οχι! "Ηθελα να σου πῶ, πὼς ἐπὶ τέλους και γὼ τί να κάνω, θ' ἀποφασίσω να πάω με τὸ Γιάσαρη, αὐτὸς μόνος μου ταιριάζει, ἐκεῖ θα καταλήξω.

ΒΕΝΕΤΙΑ — "Αμποτες!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Καλά, ὅλα, ὅλα θα γείνουν, Βενετιά!... Μα ἄς τ' ἀφίσουμε τώρα αὐτά... κάτι ἄλλο θέλω να σου πῶ, κάτι θέλω κι' ἐγὼ να σε παρακαλέσω. [ειρωνικά] Αφοῦ ὅλο καλωσύνες κάνεις!...

ΒΕΝΕΤΙΑ — "Ο,τι θέλεις, ματάκια μου!... Εγὼ για σένα ξέρεις...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Άκου λοιπὸν ἐδῶ μιὰ δολάκιρη ἱστορία: Προχτὲς που γυρίζα στὴ χώρα, εἶδα μιὰ κυρά, μιὰ μεγάλη κυρά να κάθεται σὸν ἐξώστη της σκεφτικὴ και λυπημένη. Σάν περνούσα μ' ἐφώναξε, και μου εἶπε πὼς δαβώνιασε τὸ γυιό της με μιὰ πεντάμορφη κόρη, που ὁ γινὸς της ἀγαποῦσε, και ἐκείνη μ' αὐτὸν ξετρελλαινόταν... ὅλα τὰ προικιά ἦταν ἑτοιμα και οἱ καλεσμένοι ἐρχόντουσαν ἀπὸ μακριά, τὸ γάμο να προφτάσουν, ὅταν ἡ νεῖα χάνει τὴν ἀγάπη της, κ' ἐκεῖ που ξετρελλαινόταν, οὔτε να δῇ θέλει στὰ μάτια τὸν καλό της. Τώρα ὁ γυιὸς της ἔπεσε βαρὺ σὸ στρῶμα και τονε χάνει ἡ μάννα του, αν δεν γυρίσουν τὰ μυαλά τῆς κόρης... Μάγια θέλει να τῆς κάνῃ, θέλει βοτάνια που να σκαβόνουν τις καρδιές. Τῆς ἔταξα να κάνω ὅτι μπορέσω, κι' ἀμέσως συλλογίστηκα ἐσένα, Βενετιά, που και τ' ἄστρα μπορείς να ὀρίσης!... Χρυσάφι θα μου δώση με τὴ χούφτα, κι' αν θέλῃς, ὅλο ἐσένα θα στὸ δώσω!... Εγὼ μόνο λυπᾶμαι τὴν κυρά και γι' αὐτὸ θέλω τὰ μάγια να πετύχουν!... "Ελα Βενετιά, κάνε μου αὐτὴ τὴ χάρι.

ΒΕΝΕΤΙΑ — Αὐτὸ ἦταν ὅλο!... ὅ,τι θέλεις, Περουζέ μου!... Να... πάρε αὐτὸ τὸ βοτάνι [βγάξει ἀπὸ τὸν κόρφο της ἓνα βοτάνι και τὸ δίνει]. Να τὸ δώσουν με τρόπο σὴν κόρη τὸν πρώτο ἄντρα που θα δῇ μόλις τὸ πάρῃ, τρελλὰ θα τὸν ἀγαπήσῃ... Καταλαβαίνεις πὼς αὐτὸς ὁ νέος πρέπει να εἶναι... καταλαβαίνεις;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [συλλογισμένη]. — Βέβαια, βέβαια ὁ ὁ... [τὸ κρύβει σὸν κόρφο της]. Εὐχαριστῶ, Βενετιά μου. Εὐχαριστῶ... ὥστε θα γυρίσουν; Θα γυρίσουν τὰ μυαλά τῆς ομορφούλας;...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Ποιὸς ξέρει!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ποιὸς ξέρει λέει;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Μα τί να σου πῶ, δεν πετυχαίνουν σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τὰ μάγια!... "Εσένα πόσες φορὲς ἤθελα να σε μαγέψω για τὸ Γιάσαρη και ὅμως δεν ἔκανα τίποτα, δεν μπορείς να τὸν ἀγαπήσης... Εἶναι ἄλλοι που τὰ μάγια τοὺς φέρνουν ἄνω κάτω... "Αν ἀγαποῦσε ἄλλῃ ὁ Γιάσαρης, θα τὰ εἶχα καταφέρῃ μιὰ χαρά...

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Αν ἀγαποῦσε;... ἄς ποῦμε... ἄς ποῦμε ἔτσι... τὴ Μελάχρα;...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Οὐ!... ἀμέσως στὰ βρόχια μου τὴν ἔπιανα...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [μὲ κρυμμένη χαρά]. — Ποῦ τὸ ξέρεις; Ποῦ τὸ ξέρεις;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Πολλὲς φορὲς φαίνονται ἀπὸ τὰ μάτια, οἱ ἀνθρώποι που τοὺς πιάνουν τὰ μάγια.

ΠΕΡΟΥΖΕ — Πὼς φαίνονται;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Αὐτὸ ἐγὼ τὸ ξέρω...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Και ἡ Μελάχρα ἔχει τέτοια μάτια;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Μα δεν ἦρθε να ζητήσῃ τὸν πρίγκιπα που ἔτσι σ' ἄστειλε τῆς ἔταξα; Φαντάσου αν τὸ ἔλεγα σ' ἀλήθεια... Μόνον με τὰ λόγια μου για χρόνια μαγεύτηκε.

ΠΕΡΟΥΖΕ — Λες πὼς ἦρθε γι' αὐτό;... Δεν πιστεύω... "Ωστε λες πὼς αν τῆς ἔδινε κανεῖς αὐτὸ τὸ βοτάνι... τὸν πρώτον ἄντρα που θα ᾤλεπε... ἄς ποῦμε... ὅχι πὼς εἶν' ἀλήθεια!...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Μα βέβαια!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [σάν να σκέπτεται και να μιλά μόνῃ της]. — Λές;... λές; [μὰ διακόπτει τὴν σκέψι της ὁ Γιάσαρης που βγαίνει μεγαλόπρεπα ἀπὸ τὴν καλύβα ὀπισθόφυλο για κυνήγι].

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — "Α! να και ἡ Περουζέ, πάλι ἐδῶ;... αἱ ξεθυμώσες!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [μισοκακόμοιρα]. — "Ε! ξέρεις, ἔτσι εἶμαι πάντα ἐγὼ, θυμόνω και πάλι ξεθυμόνω, δεν κρατᾶω κακία, Γιάσαρη!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Και πότε θ' ἀλλάξης γνώμη νάρθῃς σὴν ἀγκαλιά μου να πέσης;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Κυνήγι πηγαίνεις;

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ναί, πάω να ρίξω μερικὰ βόλια σὴν τύχη, να πέσουν μερικὰ θεριὰ ἀψηχα στὰ πόδια μου... Μα μην ἀλλάξης κουβέντα και πές μου αὐτὸ που σε ρωτᾶω [τὴν πιάνει]. Πότε θ' ἀλλάξης γνώμη;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [συγκαταβατικά]. — Θ' ἀλλάξω γνώμη και γρήγορα, αὐτὸ ἔλεγα τῆς μητέρας σου τώρα!...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Ναί, παιδί μου, αὐτὸ μοῦλεγε!... "Ε! ἔδωσαν οἱ μοῖρες να μερέψῃ τὸ θεριό!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [σὴν Περουζέ]. — Και πότε ἐπὶ τέλους;...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [σχεδὸν τριβεται ἀπάνω του με νάζι]. — Τώρα κοντά... Μα ποῦ νάξερεις!... [τὸν παίρνει ἰδιαιτέρως]. Νά, άκου δῶ!... Κάτι θέλω να σου πῶ σπουδαῖο, ἔτσι κρυφά, ναί, θέλω να σου πῶ... [κυττάει με τρόπο τὴ Βενετιά].

ΒΕΝΕΤΙΑ — "Αν εἶναι για να σᾶς μολοῖζω ἐγὼ, πηγαίνω, πῆτε τα, πῆτε τα με τὴν ἡσυχία σας... [κάνει να φύγῃ]. Και πότε θάρθῃς, Γιάσαρη;...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — "Ε! τὸ πρῶτὸ ὅπως πάντα...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Καλά. [άνοίγει τὴν πόρτα τῆς καλύβας και μπαίνει μέσα].

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'

ΠΕΡΟΥΖΕ, ΓΙΑΣΑΡΗΣ και ύστερα ΑΓΚΟΥΠΗΣ

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τί θέλεις να μου πῇς;...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Λες πὼς καμιά γυναῖκα δεν ἀντιστάθηκε σε σένα, και ὅμως εἶναι μιὰ...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — "Εσύ, τὸ ξέρω...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Μπᾶ!... Κάποια ἄλλῃ...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ποιά, τότε;

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Η προκομμένη που τὴν ὑποστηρίξει ἡ μάννα σου, ἡ Μελάχρα ντέ!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τί τὴν ὑποστηρίζει!... Τὴν ἔχει για τρελλή!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Μὰ σὺ δὲν τὸ πιστεύεις βέβαια... Δὲ σὲ ξεγελᾶνε τέτοια...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ἐτσι μιλᾷν ὅλες αὐτὲς π' ἀναθεμά τες!... Ἐγὼ γυρίζω καὶ τὶς ξέρω, ἐμένα μοῦ λές;... Ἐμεῖς μιλάμε ἀλλοιώτικα καὶ τὶς πέρνουμε αὐτὲς γιὰ τρελλές!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Εἶμαι τῆς γνώμης σου, Γιάσαρη... αὐτὲς ποὺ ἔχουν τοὺς ἀντρες παιχιδάκια... [χειρονομία]. Ὅπως λές ἐσύ, πὼς ἔχεις τὶς γυναῖκες, ἂν λές ἀλήθεια δηλαδή!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [μὲ πείσμα]. — Μάθε πὼς εἶσαι ἡ μόνη γυναῖκα ποὺ μοῦ ξέρνγες. Μὰ σ' αὐτὸ δὲ φταίω ἐγώ, [χειρονομία ἀνάλογη]. Φαίνεται πὼς δὲ μπορεῖς αὐτὸ τὸ πέταμα τὸ Νέδο, νὰ ξεχάσης... Ἀχ! [χειρονομία]. Ἐμένα ποὺ οἱ γυναῖκες μὲ παρακαλᾶνε!

ΠΕΡΟΥΖΕ — Σὲ παρακαλᾶνε! Χά! χά!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ναί, κι' ὅσες δὲ θέλουν ἔχω τρόπο... [τινάζει τὸ καμουτσίκι του].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Δὲ μοῦ φαίνεται νὰ λές ἀλήθεια. Εἶναι πολλὲς γυναῖκες ποὺ σοῦ ξεφεύγουν, Γιάσαρη!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [θυμωμένος τῆς δίνει μιὰ ξόφαρη μὲ τὸ καμουτσίκι]. Τί λές!

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ὅλη θυμὸ]. — Μὴ χτυπᾶς! Κι' ἄκου δῶ, τί εἶπε ἡ Μελάχρα γιὰ σένα...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Τί εἶπε;... Καὶ ποιά γυναῖκα τολμάει νὰ πῇ γιὰ μένα;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [μυμουμένη]. — Ἀ! αὐτός!... χά! χά! ἄς γελᾶσω... Ἐγὼ σὰν κι' αὐτὸν κάνω καλὰ χίλιους!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Εἶπε τέτοια λόγια αὐτή!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Καὶ μόνο αὐτό; Ἐγὼ μπορῶ νὰ τὸν πλανέψω καὶ νὰ τὸν σέρνω σὰ σκύλλο πίσω μου! χά! χά! χά!

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [χαμένα ἀπὸ τὸ θυμὸ του]. — Ποιόνε;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ποιὸν ἄλλον παρὰ σένα;

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Καὶ σὺ... Πιστεύεις τὰ λόγια μιᾶς...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τρελλῆς θὰ ἤθελες νὰ πῆς... χά! χά! χά! Μὰ δὲν τὸ πιστεύεις πὼς εἶναι...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ἐτσι... ἔλεγε; Ἐ, λοιπόν!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Λοιπὸν οἱ γυναῖκες σὲ κάνουν ὅπως θέλουν, Γιάσαρη!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Ἐμένα;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἐσένα βέβαια!... Καὶ πὼς ἐγὼ θὰ πιστέψω ἂν τὰ ὅσα μοῦ λές εἶναι ἀλήθεια; Δὲν τὴν εἶδα αὐτὴ τῇ δυνάμει σου ποὺ ἔχεις στὶς γυναῖκες... λές πὼς κάνεις καλὰ τὰ θεριά, πὼς εἶσαι δυνατός, αἱ; — αὐτὸ τὸ ξέρουμε ὅλοι γιὰτὶ καὶ τὸ εἶδαμε. — Μὰ τὸ ἄλλο, πὼς πλάνειψες καὶ ἀρχόντισσες ἀκόμη... Μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἀλήθεια, ὅμως ἂπ' αὐτὰ δὲν εἶδαμε τίποτα πρέπει κάττι νὰ δῶ γιὰ νὰ πιστέψω...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Καὶ σὰν τί θάθελες νὰ δῆς... [ἐρχεται ὁ Ἀγκούπης σιγὰ πολὺ, σχεδὸν σέρνεται καὶ κάθεται πίσω καὶ παράμεσα].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Μπορεῖς τὴ Μελάχρα νὰ τὴν ἀρ-

πάξης καὶ νὰ τὴν πᾶς στὴ σπηλιά σου ἀπόψε; Ἐ, τότε θὰ πῶ πὼς εἶσαι Γιάσαρης ἀληθινός!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Μὰ δὲν τὴν θέλω, δὲν τὴν ἀγαπᾶω, ἔσένα θέλω.

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἀ! Δὲν μπορεῖς καὶ πολεμᾶς νὰ ξεφύγης... Κρίμα σ' ἔσένα, Γιάσαρη!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [κομπάζων]. — Δὲν μπορῶ λείει! χά! χά! χά!

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἐ! σὰν μπορεῖς, τότε κ' ἐγὼ σοῦ βάζω σὰν τὶς παλιὲς βασιλοπούλες ἓνα στοίχημα, ποὺ μ' αὐτὸ θὰ μὲ κάνης δική σου... Ἀν πᾶς ἀπόψε τὴ Μελάχρα στὴ σπηλιά σου, αὐριο εἶμαι δική σου, γιὰτὶ τότε τῇ δυνάμει σου θὰ νοιώσω καὶ σύγχρονα θὰ δείξης στὴ Μελάχρα, πὼς δὲν εἶσαι ἀπὸ κείνους ποὺ νομίζει... Εἶσαι ὁ Γιάσαρης ποὺ σὰν μπαίνειεις στὶς πολιτεῖες, οἱ κόρες στρώνουν τὶς πλεξούδες τοὺς γιὰ νὰ περάσης... Ἐτσι λές, ἐσύ δηλαδή, ἀλλὰ νὰ μᾶς κάνης νὰ τὸ πιστέψουμε πρέπει.

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Δὲν πιστεύεις λοιπόν;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τί, ψέματα θέλεις νὰ σοῦ πῶ;... ὅχι, δὲ σὲ πιστεύω!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Καλὰ. Δὸς μου τὸ χέρι σου ἀπόψε ἡ Μελάχρα θὰ εἶναι στὴ σπηλιά μου...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἐγὼ θὰ κάνω τρόπο ν' ἀνταμωθῇτε. Πήγαινε στὸ κυνήγι σου καὶ κατὰ τὰ μεσάνυχτα ἔλα πάλι... αὐτὴ τὴν ὥρα θ' ἀνταμωθῇτε... Κι' ἂν δὲ θέλῃ νάρθῃ, ἀρπαξέ την μὲ τὸ στανιό, ἀρκετὰ δυνατὸς εἶσαι, ἀκούς; μὲ τὸ στανιό!... [πηγαίνει κοντά του καὶ γλυκά] Γιατὶ αὐριο θὰ εἶμαι δική σου!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [πᾶει νὰ τὴν ἀγκαλιάσῃ]. Ναί, ναί, Περουζέ μου!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [τοῦ φεύγει]. — Ὅχι σήμερα, αὐριο εἶπαμε... κι' ἂν δὲ θέλῃ, μὲ τὸ ζόρι ἀρπαξέ την... τὰ μεσάνυχτα σὲ περιμένω...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Καλὰ... θάρθω... Καλὴ ἀντάμωσι. [καθὼς κάνει νὰ φύγῃ βλέπει τὸν Ἀγκούπη] Ἐ, παλιόκορμο, γιὰτὶ τόσο καιρὸ δὲν ἐρχόσουν; Σὲ χρειαζόμουν κι' ὅλας.

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ στὸ Γιάσαρη]. — Περουζέ, μ' ἐφώναξες;... μὲ θέλεις;... Ἡ λαφίνα μοῦ εἶπε πὼς μὲ γυρεύεις...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Βρέ, ἐγὼ σοῦ μιλάω καὶ δὲν ἀπαντᾷς; Ἐ! [τοῦ δίνει μιὰ μὲ τὸ καμουτσίκι].

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Περουζέ, ἔχω πολλὰς μέρες νηστικός, μὰ δὲν πειράζει... Δὲν ἐρχόμουν, γιὰτὶ δὲν μὲ ἤθελες... Τώρα τί μὲ θέλεις; Τόσες μέρες δὲν ἄκουσα νὰ χορεύῃς... Δὲν ἄκουσα τὸ σύνθημά μου! Γιατὶ; Τί σοῦ συμβαίνει;

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [ποῦ σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τὸν ἀγριοκυττάζει]. — Ὡ! διάολε!... Σοῦ μιλάω, σὲ χτυπᾶω, καὶ δὲ φωνάζεις; [τοῦ δίνει ἄλλη μία].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἐλα, πήγαινε, ἄσ' τα τώρα... [τὸν σπρώχνει]. Βλέπω πὼς εἶσαι ἀγριομένης μὴπως ἄρχισαν καὶ τὰ λόγια τῆς νὰ σὲ ξεγελᾶνε; Μήπως;...

Η ΓΚΟΥΒΕΡΕΡΟ

ΥΠΟ Φ. Α. ΚΑΟΥΛΜΠΑΧ

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — "Ε! είμαι ήσυχος, πολύ ήσυχος!...
ΠΕΡΟΥΖΕ — "Ε! τράβα λοιπόν στη δου-
λειά σου!...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ — Καλή αντάμωσι, τὰ μεσάνυχτα,
είπαμε. ...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τὰ μεσάνυχτα καὶ μετὶ τὸ ζῶρι...
ἂν δὲ θέλῃ μετὶ τὸ καλό. ...

ΓΙΑΣΑΡΗΣ, [φεύγοντας καὶ κομπάζοντας]. — Πάω
νὰ σκοτώσω θεριά, ὅστερα ἐκείνη στὴν ἀγκαλιά
μου, κ' ἐπειτα ἡ σειρά σου! Χά! χά! χά! [φεύγει].

ΣΚΗΝΗ Ζ'

ΠΕΡΟΥΖΕ, ΑΓΚΟΥΠΗΣ

ΠΕΡΟΥΖΕ, [σὺν καθῆ ὁ Γιάσαρης]. — Νὰ χαθῆς,
γελοῖε! ὅλα τὰ πιστεύεις, χά! χά! [στὸν Ἀγκούπη
ποῦ σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα δαγκώνει τὰ δάχτυλά του
πίσω ἀπὸ τὸ Γιάσαρη σ' ἐκδίκηση]. Σὲ σακάτεψε, ἔ;
εἶσαι καὶ νηστικός τὸς μέρες. ... Πονᾷς; ...
νὰ σοῦ φέρω ἕνα κομμάτι ψωμί; ...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Πῶς τῶπαδες καὶ μετὰ λυπᾶσαι;
Χά! χά! [δαγκώνει τὰ δάχτυλά του]. Τί νὰ τὸ κάνω
τὸ ψωμί; γιὰ νὰ ζήσω; Χά! χά!

ΠΕΡΟΥΖΕ — Θέλεις νὰ τὸν ἐκδικηθῆς; Νὰ τὸν
σκοτώσῃς, αὐτόν. ...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Καὶ ὅπως; Χά! χά! "Οχι γιατί
μ' ἔδειρε, μὰ γιατί ἔδειρε καὶ σένα. ...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [συλλογισμένη σὺν νὰ μιλήσῃ μόνῃ της,
μὰ δυνατά]. — "Αν θὰ πετύχουν τὰ μάγια μου;
[στὸν Ἀγκούπη] Ἀπόψε, Ἀγκούπη, θ' ἀνταμωθῇ
αὐτὸς μετὰ τὴν Μελάχρα. ... Ἐκείνη θὰ ξετρελλαθῇ
μαζί του. ... ἀκούς;

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — "Ακούω. ...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ναί, θὰ ξετρελλαθῇ. ... Θὰ τῆς
δώσω τὸ ἐρωτικόροτο, ἔδω τῶχω. ... [Δείχνει στὸν
κόρφο της].

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Ἀπ' αὐτὸ θὰ μοῦ δώσῃς κι ἔμένα. ...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Καὶ θὰ πᾶνε μαζί στὴ σπηλιά
του. Κι ἐκεῖ πρὸς τὰ ξημερώματα, ὅταν ὁ ἕνας
ἀποκαμωμένος θὰ γέρονι στοῦ ἄλλου τὴν ἀγκα-
λιά! ... "Ε! τί λές, Ἀγκούπη;!

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Νὰ τοὺς σκοτώσω!

ΠΕΡΟΥΖΕ — Κανένας δὲ θὰ σὲ δῇ, σκοτάδι θὰ
εἶναι πηχτό. ... Ἐγὼ ἢ σπηλιά μὴ τρύπα στὸ
πίσω μέρος. ... Ἀκουμπᾷς ἐκεῖ ἕνα τουφέκι. ...
Βάζεις τὸ μάτι σου. ... Βλέπεις δύο σκιὲς μες
στὸ σκοτάδι. ... τραβᾷς. ... Μιά. ... δύο. ... καὶ
... Οὐφ! [ἀναστενάζει σὺν νὰ ξεφορτώνεται ἀπὸ
κάποιο βάρος].

ΑΓΚΟΥΠΗΣ [μετὰ κάποια τρυφερότητα]. — Εἶναι
ὁμορφουλά ὅμως ἡ λαφίρα χά χά χά. ...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Εἶναι ὁμορφουλά; Μήπως σὲ
μάγεψε καὶ σένα; [τὸν κυττάει στὰ μάτια]. Δὲν
εἶμαι κι ἐγὼ ὁμορφη;

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [μετὰ πόθο]. — Ναί Περουζέ, εἰ. ...
σαι. ...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Θὰ δειξῶ ἐγὼ τοῦ Γιάσαρη, ποιά
βρίζει, σπρώχνει καὶ χτυπάει. ... Ποιὰ εἶναι ἡ

Περουζέ! ... Καὶ τῆς Μελάχρας [μετὰ κακία γελάει]
χά! χά! ... "Ε! τί λές λοιπόν; [πάει κοντά του
καὶ τὸν κυττάει μετὰ γλύκα].

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [παρὰδομένος]. — Μὴ με ρωτᾷς. ...
ὅ,τι θέλεις. ...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἐσὺ κάτσε στὴν κουφάλα σου. ...
ἐγὼ θὰ σὲ εἰδοποιήσω πότε εἶναι καιρός. ...
[σὺν νὰ σκέπτεται τὸ πῶς]. Θὰ σὲ εἰδοποιήσω. ...
[σὺν νὰ ρωτᾷ τὸν ἑαυτὸν της]. Πῶς; ... πῶς. ...
[σὺν κατὰ νὰ βρίσκει]. "Α! ναί, ναί. ... θὰ ξυπνήσω
τὸν Τεμέλκο νὰ παίξῃ βιολί καὶ νὰ χορέψω. ...
ἀπ' τὴ χαρά μου ποῦ θὰ γλυτώσω πειά. ...
τότε σὺ μόλις τ' ἀκούσῃς; ... [μετὰ γλύκα] τὸ σύν-
θημά σου. ... [τὸν γλυκοκυττάει]. Ἀντὶ νὰ ρθῆς
ἔδω ὅπως πάντα ἐρχόσουν. ...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Περουζέ μου. ... [κάνει νὰ πᾶ
μετὰ πόθο κοντά της καὶ ἐκείνη τοῦ φεύγει].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τρέχεις στὴ σπηλιά, καὶ ὅπως σοῦ
εἶπα. ... Ἡ σπηλιά εἶναι ἀρκετὰ μακρυνά, τὸ
βιολί ἐκεῖ δὲν ἀκούγεται. ... Καὶ ἂν ἀκουγόταν
τί νὰ ξέρουν, τί νὰ ὑποψιαστοῦν; ... [ἐνθουσια-
σμένη]. Μετὰ τὸ βιολί θὰ ξαναγίνῃ. ... [πρὸς τὸ
ἐργαστήρι]. Ναί, Τεμέλκο, θὰ ματαγίνῃ τὸ ἀδύ-
νατο, τὸ ἀφάνταστο τὸ θαῦμα! ... [ἔξαφνα σὺν
νὰ χάνῃ τὸ θάρρος της]. "Αν πετύχουν δηλαδὴ τὰ
μάγια μου. ... [σὺν νὰ παίρνῃ πάλι θάρρος]. Μὰ
ναί πρέπει νὰ πετύχουν, πρέπει νὰ γίνῃ τὸ
θαῦμα! ...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [μετὰ πόθο]. — Κ' ἐπειτα; ...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [τὰ χάνει]. — Ἐπειτα; ἔρχεσαι ἔδω
καθὼς πάντα ἐρχόσουν. ἅμα ἀκουγες βιολί. ...
Κάνεις πῶς δὲν ξέρεις τίποτα. ...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [μετὰ πόθο, περὶ σημαντικά]. Κ' ἐπειτα; ...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἐπειτα. ... δὲν ἔχει ἔπειτα. ...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Τὴν πλερωμή μου! ... Θὰ δου-
λέψω καὶ θέλω τὸ ψωμί μου!

ΠΕΡΟΥΖΕ, [ἀδιάφορη]. — Ἀλήθεια εἶσαι νηστι-
κὸς καὶ ἐξέχασα νὰ σοῦ φέρω. ... στάσου. ... τώρα
[ἐτοιμάζεται νὰ πᾶ ἀπάνου].

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Ποῦ πᾶς;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Νὰ σοῦ φέρω κάτι νὰ φᾶς, δὲ
θέλεις; ...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Χά! χά! ... Τέτοιο φαί δὲ θέλω
γὼ ἀπὸ σένα! ... στὴν κρεμάλα μετὰ στέρνεις
ἄλλῃ μὴ φορά, τὸ σκονιὶ θὰ μοῦ χαϊδέψῃ τὸ
λαιμό! ... Τῶνοιωσες; ... [μετὰ πόθο]. Ἀπλώσε
τὰ χέρια σου καὶ πνίξε με! Θέλω τὴν πλερωμή
μου! ...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [παιγνιδιάρικα]. — Ἐννοια σου, ὅλα
θὰ γίνουν. ...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Μὰ ἂν μετὰ γελάσῃς, καὶ σένα
καὶ τὸ Νέδο θὰ σᾶς σκοτώσω, κύτταξε καλά. ...
[ὅστερα ἀπὸ ὀλίγο]. Μὰ, τουφέκι ποῦ θὰ βρῶ;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Στάσου. ... Νὰ ζητήσουμε τῆς
Βενετιάς νὰ μᾶς δώσῃ ἕνα τοῦ Γιάσαρη! ...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Κι' ἂν μᾶς ρωτήσῃ τί τὸ θέλουμε;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Οὐφ! Στὸ διάβολο. Κάτι τῆς
λέμε, κατὰ βρίσκουμε. ... ναί, ναί, ἔτσι. ... ὅλα θὰ

γείνουν! ... [πηγαίνει βιαστικά στὴν πόρτα τῆς Βενε-
τιάς, τὴν ἀνοίγει καὶ φωνάζει πρὸς τὰ μέσα]. Βενε-
τιά! ... ἔ, κυρὰ Βενετιά!

ΣΚΗΝΗ Η'

ΠΕΡΟΥΖΕ, ΑΓΚΟΥΠΗΣ, ΒΕΝΕΤΙΑ

ΒΕΝΕΤΙΑ, [ἀπὸ μέσα]. — "Ε! τί θέλεις;

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Ελα κατὰ νὰ σοῦ πῶ, ποῦ θὰ σὲ
κάνῃ νὰ χαρῆς. ...

ΒΕΝΕΤΙΑ, [βγαίνει στὴν πόρτα]. — Τί γυρεύεις;
"Εφυγε ὁ Γιάσαρης;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ναί, πάει στὸ κυνήγι του! ...

ΒΕΝΕΤΙΑ, [ποῦ πέφτει τὸ μάτι της στὸν Ἀγκούπη].
— Μπᾶ! Καλῶς μᾶς ὥρισες! ... Καὶ ποῦ ἔβο-
σκες τὸς μέρες, γιατί δὲν ἦρθες; Καὶ σὲ χρεια-
ζόταν ὁ ἀφέντης σου, ἔ; ... Καλλίτερα νὰ μὴν ἐρχό-
σουν καθόλου, νὰ μὴ σὲ βλέπουν τὰ μάτια μου!

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Ας τονε! ἄς τονε τώρα αὐτόν,
ἐγὼ τὸν φώναξα, τὸν θέλω. ...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Βέβαια γιὰ σένα ἐρχεται, γιὰ δου-
λειά, τίποτα.

ΠΕΡΟΥΖΕ — Οὐφ! Τί σοῦ κάνει τώρα; ... "Ελα
πές μου, ἔδω, ἔχει ὁ Γιάσαρης ἄλλο τουφέκι;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Ναί ἔχει καὶ ἕνα ἄλλο. ... Μὰ γιατί
ρωτᾷς. ... τί τὸ θέλεις ἐσὺ τὸ τουφέκι; ...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Μοῦ τὸ δανεῖζεις ἴσα μ' αὐριο; ...
"Ελα κάνε μου τὴ χάρι, εἶσαι καλή. [τὴν χαϊδεύει].

ΒΕΝΕΤΙΑ, [Σὲ ἀπορία]. — Μὰ τί τὸ θέλεις ἐπὶ
τέλους τὸ τουφέκι; ...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [χωρὶς νὰ ξέρε καλὰ τί νὰ πῇ]. Τοῦ
Ἀγκούπη θὰ τὸ δώσω. ...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Τί νὰ τὸ κάνῃ;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [τὸ ἴδιο]. — Νά, τὸ θέλει. ... τὸ θέλεις,
δὲν εἶν' ἔτσι, Ἀγκούπη;

ΒΕΝΕΤΙΑ, [τοῦ Ἀγκούπη]. — Καὶ τί τὸ θέλεις;

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Νά, τὸ θέλω. Τί τὰ κάνει κανεὶς
τὰ τουφέκια;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Γιὰ κυνήγι; ἔ;

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [εἰρωνικά]. — Ναί, μὰ λαφίρα θέλω
νὰ βάλω στὸ σημάδι.

ΒΕΝΕΤΙΑ, [στὴν Περουζέ]. — Τί λέει;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [Σὺν κατὰ νὰ βρίσκει, μετὰ χαρά, μὰ πάντα
νευρικά καὶ φοβισμένα]. — Ναί, ναί, σωστά λέει! ...
Ἐγὼ τοῦ εἶπα. ... νά, θέλω νὰ μοῦ φέρῃ μὴ
λαφίνα, κ' ἕνα ζαρκαδί. ...

ΒΕΝΕΤΙΑ, [μετὰ μεγάλη ἀπορία]. — Τί νὰ τὰ κάνῃς;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Νά, τὰ θέλω. ... [ἐμπιστευτικά, νευ-
ρικά ὅμως καὶ φοβισμένα πάντα ὅσα καὶ ἂν προσ-
παθῇ νὰ τὸ κρύψῃ]. Νά! ... νά! ... νὰ στὸ πῶ ἐπὶ
τέλους! [σκοπιόταται στὴν κουβέντα της]. Δὲν ἤθελα
νὰ στὸ πῶ γιατί ἤθελα. ... κρυφὸ νὰ τῶχω, ἴσως
ἦταν καλλίτερα. ... Ναί, ναί. ... Εἶδα ἕνα ὄνειρο,
πῶς ἦμιον λείει σ' ἕνα μέρος ὠραῖο ποῦ πρώτῃ
φορὰ ἔβλεπα μαζί μετὰ τὸ Γιάσαρη, ἀγαπημένον
καὶ οἱ δύο. ... καὶ ἦρθε ὁ Ἀγκούπης καὶ μᾶς
βρῆκε ἐκεῖ, καὶ μᾶς ἔφερε μὴ λαφίρα κ' ἕνα

ζαρκαδί! Δὲν ἦταν καλλίτερα νὰ μὴ στὸ πῶ
Σὺν τὸ λές τὸ ὄνειρο δὲ βγαίνει. ...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Σὺν παρὰ μὲν μοῦ φαίνονται ὅλα
αὐτά. Τί ἰδέες ποῦ ἔχεις, εἶσαι καλά; Πάρε τὸ
Γιάσαρη καὶ τράβα. ... Τί θέλεις τώρα λαφίνες
καὶ κολοκύθια;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Εἶναι παραξενιά μου, ἴσως, τὸ
παραδέχομαι. ... εὐχαρίστησε ὅμως ἐπὶ τέλους
μὴ παραξενιά μου [τὴν χαϊδεύει]. Μητεροῦλα
μου! ... Θὰ σ' ἔχω κι ἐγὼ μητεροῦλα! "Ελα,
μὴ μοῦ χαλᾷς χατήρι! ...

ΒΕΝΕΤΙΑ — "Α! καὶ δὲν τὸ παίρνεις ἐπὶ τέ-
λους! ... Ἐγὼ τί θὰ χάσω! ... Μὴ μοῦ τὸ
χαλάσῃς μόνο, Ἀγκούπη! ...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [ξερά]. — Μὲ δύο βόλια δὲν χαλάει. ...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Νομίζεις πῶς, μετὰ δύο βόλια ἀμέ-
σως θὰ πετύχῃς; Μόνο ὁ Γιάσαρης ἔτσι τὰ
καταφέρνει. ...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [μετὰ κακία]. — Μὰ ἀφοῦ εἶναι γιὰ τὸ
Γιάσαρη! χά! χά! Καὶ αὐτὸς ἔτσι θὰ τὸ κατα-
φέρῃ. Φέρ' το. Φέρ' το, Βενετιά.

ΒΕΝΕΤΙΑ — Τώρα στὸ φέρνω. Περίμενε [πηγαί-
νοντας μέσα]. Μ' αὐτὸ νὰ ξέρῃς μονάχα, εἶσαι
παράξενη γυναῖκα. [Ἀπὸ τὴ στιγμή αὕτη καὶ πέρα
ὅσο πάει σκοτεινιάζει. Στὴν τελευταία σκηνὴ εἶναι πειὰ
σκοτάδι, ἀστροφεγγιά].

ΠΕΡΟΥΖΕ, [στὸν Ἀγκούπη]. — Λοιπὸν τὰ βλέ-
πεις; θὰ πετύχουν τὰ μάγια. "Ὅλα, ὅλα πετυ-
χαίνουν.

ΣΚΗΝΗ Θ'

ΠΕΡΟΥΖΕ, ΑΓΚΟΥΠΗΣ καὶ ὅστερα ΜΕΛΑΧΡΑ
καὶ ΒΕΝΕΤΙΑ

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [εἰρωνικά]. — Θὰ πετύχω κ' ἐγὼ!
"Αν μᾶς πιάσουν ὅμως; "Ετσι ὅπως τὰ κατα-
φέρνουμε θὰ μᾶς πιάσουν. ...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [φοβισμένη]. — Θὰ μᾶς πιάσουν;

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Μὴ σὲ νοιάζει ἐγὼ θὰ πῶ πῶς
τάκανα ὅλα, δὲ θὰ σὲ μαρτυρήσω. ... Φτάνει
νὰ προφτάσω, πρὶν μοῦ χαϊδέψῃ τὸ σκονιὶ τὸ
λαιμό! Χά! χά! χά! ...

ΠΕΡΟΥΖΕ — "Ας ἤξερα τί θὰ γίνῃ ἀπόψε καὶ
... χά! ... χά! ... σὲ τί δουλειὲς μπερδεύτηκα.

Εἶναι τρέλλες αὐτὲς ὅλες! Ποιὸς ξέρει τί θὰ
γείνῃ. Νέδο, ποῦ μ' ἔρριξες; Μὰ τί νὰ κάνω;
τί νὰ κάνω; τρελλάθηκα! ... [Βλέπει τὴν Μελά-
χρα ποῦ ἔρχεται μετὰ παπαρουνὲς μὴ ἀγκαλιά. Μόλις
τὴν ἀντιληφθῇ προσποιεῖται τὴν ἡσυχία, πάει ποντά
της, τὴν χαϊδεύει, μὰ δὲν τὸ καταφέρνει, τρέμει ὅλη].

Νὰ κ' ἡ Μελάχρα! Μάζεψες βλέπω τίς παπα-
ρουνὲς. ... Σὰ ματωμένη μοῦ φαίνεται, σὰ ματω-
μένη, ὁμορφουλά μου. ... [τὴν χαϊδεύει].

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μὰ τί ἔχεις; τί ἔχεις; Δὲν εἶσαι
καλά. Ἐσὺ τρέμεις.

ΠΕΡΟΥΖΕ — Ἐγώ; ... τίποτα, τίποτα. ... εἶμαι
πολύ καλά. ... Πῶς φαντάστηκες;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μὴ καὶ μέθυσες, καὶ σὺ σὺν καὶ
μένα ἀπ' τοῦ δειλινοῦ τὰ μάγια;! ... [μετὰ μούρο-
λια, λίγο σὺν μεθυσμένη, λίγο σὺν νὰ τὸν κᾶνῃ ἐπιτήδε-
ς]

για την Περούζε, σχεδόν χορεύει απ' τη χαρά της άμα μιλάει. Τι ώραίος πού ήταν ο κάμπος; Ο ήλιος γέρνοντας πίσω απ' το βουνό, είχε ανάψει πυρκαϊά σ' όλο το χωριό! Ω! τί μεθύσι... [σιγά, σιγά ξαπλώνεται χάμω και οι παπαρούνες πέφτουν και την καλύπτουν δάκρυα].... Κ' οι παπαρούνες κόκκινες κατακόκκινες ήταν βαμμένες απ' το αίμα των ανθρώπων πού έσφαξα χμ! χμ! χμ! [στην Περούζε]. Για δες γύρω μου οι αδικοσφαγμένοι [δείχνει τις παπαρούνες]. Νάτους! θά με πνίξουν!... [μιλάει με τις παπαρούνες και πέρνει μερικες στα χέρια της: οι άλλοι την κυττούν με απορία]. Τώρα με βρήκατε, με πετύχατε! καλὰ έκανα κι' εγώ και γύριζα απ'ο την μιὰ πολιτεία στην άλλη και άλλαξα κάθε μέρα για να μη με γνωρίσετε... Πότε βασιλοπούλα, πότε ζητιάνα, πότε τών κάμπων Νεράιδα και πότε τών θαλασσών Γοργόνα... τί θέλετε εδω; Φύγετε δεν είμαι γω... Έγώ είμαι μιὰ γυφτοπούλα πού βρήκε το βασιλόπουλο τών παραμυθιών... [γυρίζει στην Περούζε]. Έτσι δεν είναι Περούζε; [έξαφνα αλλάζοντας ύφος στ'ον Άγκούπη]. Να και ο Άγκούπης!

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [σάν να του άρέσει]. — Ο Άγκούπης, λαφίνα μου! Πότε θ' ανταμωθής με το ζαρκάδι σου;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [ρωτώντας με το μάτι την Περούζε]. — Τι λέει;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Κ' εσύ τί λες;

ΒΕΝΕΤΙΑ, [βγαίνει με το τουφέκι στο χέρι]. — Νά, τώφερα πάρ' το. [το δίνει της Περούζε].

ΠΕΡΟΥΖΕ, [το δίνει στ'ον Άγκούπη]. — Όρίστε!

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [το παίρνει και το κυττάει παθητικά]. — Χά! χά! Σάμπως να χόρτασα!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Τι θά το κάνης το τουφέκι, Άγκούπη;

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Θα βγώ στο κυνήγι...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ούτε πουλί πετούμενο να μη βρεθί μ'προστά σου!

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Σ' εύχαριστώ, λαφίνα μου!... Γεια σας, [κάνει να φύγει].

ΠΕΡΟΥΖΕ, [σά φοβισμένη]. — Φεύγεις από τώρα;...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ — Τι άλλη δουλειά έχω;... Ξέρεις ποτέ θάρθω;...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Άμ' όλοι δα το ξέρουμε, πού ακαθό χρόνο νάχης... το σύνθημα περιμένεις...

Μόλις τ' άκούσης τσουύ! πρώτος και καλλιτέρας!... Να χαθής... να χαθής...

ΑΓΚΟΥΠΗΣ, [με έννοια]. — Και βέβαια το σύνθημα περιμένω!... το νού σου Περούζε, άκου; το σύνθημα!... [φεύγει].

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΜΕΛΑΧΡΑ, ΠΕΡΟΥΖΕ και ΒΕΝΕΤΙΑ

ΜΕΛΑΧΡΑ, [κοροϊδευτικά]. — Τι σύνθημα περιμένει ο Άγκούπης! Έχεις και σύνθημα μαζί του;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [τά χάνει]. — Ούφ! Ξέρω γω τί λέει αυτός;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Το βιολί ντε περιμένει ν' άκούση για να 'ρθή να σε καμαρώση πού χορεύεις... πάντα έτσι δε γίνεται;... ξύλο πού του χρειάζεται!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [χαμένα]. — Βέβαια το βιολί... Ίσως... ποιός ξέρει... μπορεί... αυτό περιμένει... τί άλλο;

ΜΕΛΑΧΡΑ, [παίζοντας]. — Είναι ακαθό όμως σύνθημα ο χορός με της Μοίρας το βιολί!... Μπορεί οι Μοίρες να θυμώσουν άκου; αυτό να έχης για σύνθημα; και τότε κακούς να στείλουν δαιμόνους, γύρω στο χορό σου, άλλους ξωτικούς να κάνουν χορούς!... Συλλογίσου της Μοίρας το βιολί πού κόσμους γκρέμιζε και κόσμους έπλαθε καινούργιους, το βιολί πού έκανε το θάμα, το θάμα Περούζε!... να τώχης για σύνθημα του Άγκούπη;!... Ά!... [ή Βενετιά σ' όλο αυτό το διάστημα κουνάει το κεφάλι της σάν να οικτρίζει τη Μελάχρα].

ΠΕΡΟΥΖΕ, [σέ νευρική ταραχή σάν να τα πιστεύη από το φόβο της]. — Τι λες Μελάχρα! [στη Βενετιά] Τι λέει; [ή Βενετιά κουνάει το κεφάλι της]. Πιστεύεις ποτέ; Κοροϊδεύεις!... Χρόνια τώρα χορεύω και ποτέ δε γίνεται τίποτα, χά, χά! Πιστεύεις όσα λέει ο Τεμέλκος για της Μοίρας το βιολί;... Τι λες, Βενετιά, εσύ πιστεύεις; Πές μου είναι αλήθεια;...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Μια φορά κ' έναν καιρό στα περασμένα!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Βέβαια, βέβαια στα περασμένα... έτσι...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Μα γιατί φοβάσαι έτσι;... τί έχεις;... Έγώ σε πειράζω, δεν είπες πριν πώς είμαστε φίλες;... [πηγαίνει πολύ κοντά της]. Γι' αυτό σε πειράζω [την πιάνει] μα σ'ον τρέμεις, νά, φοβάσαι... λες πώς ήρθαν στ' αληθινά τα κακά δαιμόνια.

ΒΕΝΕΤΙΑ, [στην Περούζε]. — Τα βλέπεις, κάθεσαι και συνερίζεσαι! Δε σου λέγα γω; Και σ'ον δε με πιστεύεις, με ρωτούσες μάλιστα αν την πιάνουν τα μάγια... σε δύο γενιές πιάνουν τα μάγια πουγκαναν της μάνας της!

ΜΕΛΑΧΡΑ, [στην Περούζε πάει κοντά της]. — Ά! ρωτούσες αν με πιάνουν τα μάγια; Χμ! χμ! χμ! Μη και θέλεις να μου κάνης μάγια; Δε στο λεγα εγώ; Κάτι έχεις στο νού σου για μένα, Περούζε, και το κρύβεις... Γι' αυτό τώρα μου κάνεις την καλή και με χαϊδεύεις, χά, χά, γι' αυτό άξαφνα άλλαξες έτσι [την πιάνει]. Κάτι έχεις στο νού σου τα κρυφά!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [είρωνικά και κυττώντας τη Βενετιά]. — Βέβαια κάτι έχω, κάτι έχω... [στη Μελάχρα]. Τι λες τώρα Μελάχρα!...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Έ! εγώ σ'ας αφίνω. Καλή νύχτα!...

ΠΕΡΟΥΖΕ — Θα κοιμηθής;...

ΒΕΝΕΤΙΑ — Άς πούμε πώς θά κοιμηθώ, μα δε μου φαίνεται... Δε βλέπεις τ' άστρα, πώς απόψε φαντάζουν;...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Έ! τί μ' αυτό;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Για ταξίδι μου φαίνεται έτοιμάζομαι.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Θα π'ες στ' άστρα;

ΒΕΝΕΤΙΑ — Ποιός! ξέρει! Καλή νύχτα! [μπαίνει μέσα στην καλύβα της].

ΣΚΗΝΗ ΙΑ'

ΜΕΛΑΧΡΑ, ΠΕΡΟΥΖΕ και ύστερα ΒΕΝΕΤΙΑ

ΠΕΡΟΥΖΕ — Είναι ωραία βραδυά, έμεις μπορούμε εδω να γύρουμε...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Έχεις δίκιο, άς γύρουμε εδω... Μα τί θά μου κάνης σάν κοιμάμαι;!... [γέρνει κατάχαμα και ξαπλώνεται με μαξιλάρι τα χέρια].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τι να σου κάνω; Πώς μ' επήρες; Τι φαντάζεσαι; Έδω θά κοιμηθούμε πολύ ώρα!...

ΜΕΛΑΧΡΑ, [πειρακτικά στην Περούζε]. — Μα αν έρθουν τα ξωτικά εδω πού κοιμάμαστε;... Η βραδυά είναι απόψε τόσο ωραία, πού φοβάμαι... είναι απ' τις βραδιές πού βγαίνουν τα ξωτικά!... Πώ! πώ! τρομάζω!... Κλείνω τα μάτια μου! [κλείνει τα μάτια της].

ΠΕΡΟΥΖΕ — Τι λες τώρα; Δεν είσαι απόψε καλά!... [σέρνεται ως κοντά της]. Τι έχεις; Ένόμιζες πώς θέλω να σου κάνω μάγια; Νά, έτσι ρώτησα τη Βενετιά!... [με προσποιημένη χαριτολογία]. Νά, κ' εγώ θά σου κάνω μάγια αφού το θέλεις... Θα σου δώσω ένα βοτάνι [βγάζει απ' τον κόρφο της ένα βοτάνι] για να σε φυλάη από κάθε ξωτικό!... πάρ' το αφού φοβάσαι! [της το δίνει και εκείνη το παίρνει και το κυττάει παραέξανα]. Βάλ' το στ'ον κόρφο σου, κοιμήσου, και δεν έχεις ανάγκη από τίποτα... κανέναν μη φοβάσαι... Μούκανε και μένα άλλοτε καλό!

ΜΕΛΑΧΡΑ, [κυττώντας παραέξανα το βοτάνι. Είρωνικά]. — Πώς φροντίζεις για μένα και πόσο μ' αγαπάς, Περούζουλα μου! Εγώ όλο κακό σου έκανα και σ'ον πάντα καλό θέλεις να μου κάνης... Ποιός ξέρει τί είναι αυτό το βοτάνι!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [χωρίς θάρρος]. — Από κάθε κακό θά σε φυλάη.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Και γιατί δεν το κρατούσες εσύ; Έσ'ον δε φοβάσαι τίποτα;

ΠΕΡΟΥΖΕ — Μα εσύ φοβάσαι μην έρθουν ξωτικά, εσύ όλο έχεις φαντασίες! Γι' αυτό.

ΜΕΛΑΧΡΑ — Έσ'ον λοιπόν δε φοβάσαι;... Κάτι κρύβεις, Περούζε!... Και το βοτάνι σου είναι κακό βοτάνι, ποιός ξέρει πού θέλει να με πλέξη πού ξεμπερδεμμό δε θάχω!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [χωρίς θάρρος]. — Τι είναι αυτά πού λες; Έγώ ή κακομοίρα;

ΜΕΛΑΧΡΑ — Άκου με πού σου λέω γω! Είμαι ή κόρη της Ζουγκράς πού τίποτα δεν ήτανε γι' αυτήν στ'ον κόσμο μυστικό, διάβαζε στ'ων ανθρώπων τα μάτια όσα κρύβει ο νους τους... ύστερα ο κόσμος είπε πώς τρελλάθηκε, μα τότε

άρχισε να διαβάξη τα υπερκόσμια μυστικά!... Γιατί τρέμεις, Περούζε;... Γιατί φοβάσαι;... Αυτό το βοτάνι τί είναι; Τι έχεις στο νού σου;...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [με ψεύτικο θάρρος]. — Τι νάχω στο νού μου; τίποτα!... τίποτα!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Ό,τι και αν είναι το κρατάω, [το χώνει στ'ον κόρφο της] δε σου χαλάω χατήρι. Δε φοβάται ή Μελάχρα τα βοτάνια... γιατί εγώ μέσα σ' αυτά γεννήθηκα... και το αίμα μου είναι από βοτάνια... και ό,τι θέλω εγώ κάνω... μάθε το, Περούζε, [είρωνικά] σάν λες πώς μ' αγαπάς!...

ΒΕΝΕΤΙΑ, [βγαίνει με μιὰ σκουπα απ' αυτές πού έχουν ή μάγισσες]. — Έ, καλή νύχτα ανθρώποι! άκόμη δεν κοιμηθήκατε; Τώρα ξυπνούν τα δαιμόνια [φεύγοντας προς το βάθος] Καλή άντάμωσι!...

ΜΕΛΑΧΡΑ — Καλό ταξίδι!...

ΣΚΗΝΗ ΙΒ'

ΜΕΛΑΧΡΑ, ΠΕΡΟΥΖΕ, ΤΕΜΕΛΚΟΣ

[Βγαίνει ο Τεμέλκος από το εργαστήρι]

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Δε θάρθής, Περούζε, να κοιμηθής; ώρα είναι!

ΠΕΡΟΥΖΕ — Θα κοιμηθώ εδω με τη Μελάχρα...

ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Έ, καλή νύχτα!... [κάνει να άνεβή την σκάλα].

ΜΕΛΑΧΡΑ, [σταματάει τ'ον Τεμέλκο]. — Ο Νέδος άκόμη δουλεύει, παπούλη μου;

ΤΕΜΕΛΚΟΣ, [την κυττάει πρώτα λίγο συμπαθητικά και το πρόσωπό του φωτίζεται].... Χμ! χμ! τ'ον τρελλό, τώρα φτιάχνει δικά του πράματα... θέλει λείει να κάνη το μπρούτζο χρυσάφι...

... θά χορέψω γυμνή και άς έρθουν και δαιμόνια και ξωτικά, άς έρθουν, καλώς να δρίσουν! Απόψε θά γίνη το αφάνταστο το θάμα! ΤΕΜΕΛΚΟΣ — Ποιό αφάνταστο; Ποιό θάμα;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [μυστικά]. — Στ' τί σε νοιάζει; Μη ζητ'ες να μάθης... Έσένα μόνο τώρα αγαπάω! Σου είπα γυμνή θά χορέψω για σένα. Πρέπει να ξυπνήσης!

ΤΕΜΕΛΚΟΣ, [με πόθο]. — Θα ξυπνήσω, τί να κάνω; Μα λες να γίνη το αφάνταστο; το θάμα;

ΠΕΡΟΥΖΕ, [μυστικά]. — Μην το πιστεύης!...

ΤΕΜΕΛΚΟΣ, [μυστικά]. — Ποιός ξέρει, ποιός ξέρει απόψε τί θά γείνη!

ΤΕΜΕΛΚΟΣ, [άνεβαίνοντας τις σκάλες]. — Περούζουλα μου! Καλή άντάμωσι! Ποιός ξέρει!...

ΠΕΡΟΥΖΕ, [συγχρόνως]. — Ποιός ξέρει!...

ΑΠΟ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ *

Ανευ ημερομηνίας, εταχυδρομήθη όμως τη 9 Μαρτίου 1841.

«Τὰ λόγια, τὰ ὅποια περὶ σοῦ μοῦ εἶπεν αὐτὸς ὁ κύριος Στάης, ἐγέμισαν τὴν καρδίαν μου ἀπὸ συγκίνησιν καὶ ἀπὸ εὐγνωμοσύνην. Οὐδὲν ἄτοπον λοιπόν, ἂν ἤκουσεν ἀπὸ τὸ χεῖλος σου φράσεις τῶν ἐπιστολῶν μου.

«Ἀλλὰ γενικῶς περὶ τούτου πρέπει νὰ εἶναι τις προσεκτικός, διότι εἶναι στιγμιαί, καθ' ἃς τὰ πάθη ἐνεργοῦν μετὰ δὴν τὴν δυνάμιν των.

«Τὸ ἐννοῶ ἀπὸ τὰ ὀλίγα πράγματα, τὰ ὅποια εἶδα καὶ ἤκουσα.

«Ἀλλὰ ἔχε σὺ τὴν ἡσυχίαν σου, διότι εἶσαι ἄξιος αὐτῆς. Νὰ ἀποφασίσωμεν νὰ τὴν χάσωμεν πρέπει νὰ εἶναι τι εὐλογον, τὸ ὅποιον ν' ἀφορᾷ κατ' εὐθείαν καὶ ἀποκλειστικῶς ἡμᾶς τοὺς ἰδίους.

«Ἐλαβον τὰ χρήματα καὶ τὰ σκαλτσούνια, ἀλλὰ δὲν εἶναι ζεύγη εἰκοσι καὶ ἓνα. Νὰ λάβω μετὰ τὴν μεγαλειτέραν ταχύτητα μίαν βαρέλα βερδέαν τριῶν ἢ τεσσάρων ἐτῶν πρώτης ποιότητος».

Ο ἀγαπητός σου Δ.

Ἡ παρούσα ἐπιστολὴ δὲν φέρει ἡμερομηνίαν καμίας, ἐγράφη τὸ 1841.

«Σήμερον τὴν χαραινὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ¹ ἐλευθερώνετο ἡ δυστυχὴς Ἑλλάς καὶ σὺ ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγας ὥρας ἦσουν εἰς τὸν κόσμον. Ζῆσε πολλὰ καὶ πολλὰ χρόνια, διότι ἀπὸ σέ ἔχω πολλὴν χρεῖαν. Ἀλλ' ἴσως εἶναι ἀνάγκη νὰ τρώγῃς ὀλιγότερον καὶ νὰ περιπατῇς περισσότερον. Εἶσαι ἀκόμη ἐν καιρῷ. Μοῦ λέγουν ὅτι πολὺ παχαίνει. Θὰ πῶ εἰς τὴν ὑγείᾳ σου.

«Δὲν ἐνθυμιόμην ἂν σέ παρεκάλεσα νὰ μοῦ στείλῃς ἓνα βαρέλι τῆς καλλιτέρας βερδέας, τῆς ὁποίας εἶχον ἀνάγκη.

«Χαίρετα μετὰ τὴν Ἑλένην, τὰ κορίτσια καὶ τὸν Γαλβάνην».

Ο Δ. ΣΟΥ

Ἐταχυδρομήθη τη 2 Φεβρουαρίου 1842.

«Ἐλαβον τὴν πολυαγαπημένην ἐπιστολήν σου τὴν ἰδίαν ἡμέραν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγύρισα ἀπὸ τὴν ἐξοχὴν, ὅπου διέμεινα ἐπὶ δεκαπέντε ἡμέρας. Μετὰ πολλὴν εὐχαρίστησιν θὰ ἀκούσω ἀπὸ σέ, ὅτι σέ ἀφορᾷ, διότι ἐγὼ δὲν βλέπω κανένα. Σὲ παρακαλῶ ὅσον δύνασαι νὰ μὴν ἐκθέσῃς τὴν ὑγείαν σου οὐδὲ νὰ στενοχωρῇσαι χάριν τῶν ὑποθέσεων, ἀλλὰ νὰ κρατῇς σταθερὰν

καὶ ἰδικήν σου τὴν ἐνδόμυχον δύναμιν ἀνεξαρτήτως ἀπὸ αὐτάς. Πρὸ παντὸς τοῦτο εἶναι τώρα ἀναγκαῖον, ὅταν σχεδὸν ὅλα προχωροῦν ὡς παραμυθί. Ἡ διαφθορὰ εἶναι τόσον γενικὴ καὶ ἔχει τόσας βαθεῖας ῥίζας, ὥστε μοῦ προξενεῖ κατὰπληξιν. Μετὰ τοιαύτην σταθερότητα, νομίζω δυνατὴν, μίαν ἡθικὴν ἀναγέννησιν, ἀρκεῖ ὅμως οἱ αἴτιοι αὐτῆς νὰ ἐκλείψουν ἐντελῶς.

«Δὲν λέγω ἄλλο καὶ εἶμαι ὁ ἰδικός σου ἀγαπητός».

Δ.

«Τὰ ἑκατὸν τάλληρα ἔλαβον κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνός. Θὰ ἤρχοντο καταλλήλοτερα προτιέτερα».

«Ὁ ποιητὴς πολὺ ἐλυπεῖτο διὰ τὴν διαφθορὰν τῶν ἡμερῶν του. Τῷ ἰδίῳ ἔτει, τη 25 Μαρτίου, ἔγραφε πρὸς τὸν φίλον του Γεώργιον Τερτσέτην τὰ ἑξῆς:

«Εἶναι χρόνια 21, πὺν σὰν σήμερον ἡ Ἑλλάς ἔσπασε τὰς ἀλύσεις. Ἦ ἡμέρα αὕτη τοῦ Εὐαγγελισμοῦ εἶναι ἡμέρα χαρᾶς καὶ δακρύων. Χαρὰ διὰ τὸ μέλλον, δάκρυα διὰ τὴν παρελθούσαν δουλείαν.

«Τί νὰ εἶπω διὰ τὸ παρόν;

«Ἡ διαφθορὰ εἶναι τόσον γενικὴ καὶ ἔχει τόσας βαθεῖας ῥίζας, ὥστε προξενεῖ κατὰπληξιν. Ὅταν οἱ αἴτιοι αὐτῆς καταχθῶν ἐντελῶς, εἶναι δυνατὴ μία ἡθικὴ ἀναγέννησις. Τότε τὸ μέλλον μας θὰ εἶναι μεγάλο, ἂν ὅλα σιγῇ χθῶν εἰς τὴν ἡθικὴν, ἂν ἡ δικαιοσύνη θριαμβεύσῃ, ἂν τὰ γράμματα καλλιερῇθῶν, ὅχι πρὸς ματαιὰν ἐπίδειξιν, ἀλλὰ πρὸς ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνίγκην ἀπὸ ἀνατροφῆν καὶ ἀπὸ μόρφωσιν ὅχι σχολαστικῇν. Θὰ ἔχωμεν — ἡ μάλλον θὰ ἔχουν τὰ παιδιὰ μας — μίαν ἡθικὴν ἀναγέννησιν τότε καὶ τὸ μέλλον θὰ εἶναι μεγάλο».

Ἀπὸ τοῦδε ὁ ἀδελφὸς τοῦ ποιητοῦ εἶναι Ὑπαρχος μετὰ τὸν τίτλον τοῦ Prestantissimo ἐκλαμπρότατος. Εἰς τὰς ἐπιστολάς πρὸς τὸν ἀδελφόν του πάντοτε ἔθετεν ὁ ποιητὴς εἰς τὴν διεύθυνσιν τὸν ἀρμόζοντα τίτλον, δηλὰ δὴ, πρὸς τὸν εὐγενῆ κόμητα. Ἀπὸ τοῦδε γράφει πρὸς τὸν ἐκλαμπρότατον κόμητα. Καὶ ὅταν ὁ ἀδελφὸς του ἔπειτα ἔλαβε τὸ ὕψιστον τῆς πολιτείας ὑπουργεῖμα τὸ τοῦ Προέδρου τῆς Γερουσίας, τοῦ Παρίκηπος μετὰ τὸν τίτλον τοῦ Ὑψηλοτάτου, τότε ἐπέγραφε πρὸς τὴν αὐτοῦ Ὑψηλότητα. Ὁ ποιητὴς συνείδησεν ἐνώπιον τρίτου νὰ ἀποδίδῃ πάντοτε τὸν ἀρμόζοντα τίτλον ἔστω ἂν ἦτο ἀδελφός, συγγενὴς ἢ οἰκεῖος διετήρει πολὺ τοὺς τύπους.

Ἐταχυδρομήθη τη 5 Δεκεμβρίου τοῦ 1842.

«Ἡ καλοσύνη τοῦ Καντακίτη καὶ ὁ τρόπος μετὰ τὸν ὅποιον μ' ὠμίλησε διὰ σέ, μετὰ παρακινῶν νὰ ἀναλάβω τὸ μέρος, τὸ ὅποιον αὐτὸς ζητεῖ ἀπὸ σέ. Σὺ θὰ τὸ ἴδῃς εἰς τὸ Ὑπόμνημα, τὸ ὅποιον ἐσωκλείω πρὸς χρῆσιν σου καὶ θὰ τὸ καύσῃς ἀμέσως. Ἡ ἀπάντησίς σου νὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ δυνηθῶ νὰ τὴν διαβάσω εἰς τὸν Κοντακίτην.

«Εἶμαι ὑπερβολικὰ ἀνῆσυχος, διότι παρῆλθον τρία ταχυδρομεία ἀφ' ὅτου σοῦ ἔστειλα μίαν ἐπιστολήν, ὅπου σοῦ ἔγραφα περὶ ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων καὶ δὲν ἤθελα νὰ χαθῇ. Ἀπάντησιν δὲν ἔλαβα.

«Ἔχεις εἰς τὴν οἰκίαν σου πρόσωπον πρὸς τὸ ὅποιον θὰ δυνηθῇ ὁ Κάνδυλας ν' ἀποταθῇ διὰ τινὰ μικρὰ πράγματα, τὰ ὅποια ἀπὸ ἐκεῖ μοῦ χρεωίζονται; Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θὰ ἔδιδε διαταγὰς σου εἰς τὸν Κάνδυλαν διὰ πράγματα, τὰ ὅποια δύνανται νὰ χρησιμεύουν διὰ σέ καὶ οὕτω θὰ ἔχωμεν ἱσορροπίαν ἐξόδων.

«Γράψε με περὶ τούτου καὶ περὶ τῶν ἐπιστολῶν.

Δ. Σ.

Ἐστάλη τη 25 Δεκεμβρίου τοῦ 1842.

«Σκέπτομαι ὅτι ἡ σιωπὴ μου θὰ σοῦ εἶναι εὐαρεστοτέρα ἀπὸ τὴν κενὴν φλυαρίαν τῶν ἄλλων. Αὐταὶ αἱ ὀλίγαι γραμμαὶ ἔχουν σκοπὸν νὰ σέ πείσουν καὶ νὰ σέ βεβαιώσουν δι' ὅτι σοῦ ἔγραψα εἰς τὴν ἐπιστολήν, ἡ ὁποία κατεστράφη. Εἰς ὅλα καὶ καθ' ὅλα. Ἡμεῖς προχωροῦμεν εἰς σοβαρὰς ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι ἐπιταχύνθησαν ἀπὸ τοὺς κακολόγους. Σοῦ συσταίνω τὴν συνήθη καὶ ἐντελῶς ὥριμον σύνεσιν».

Μένω ὁ ἀγαπητός σου ἀδελφός Δ.

Τῇ 4 Μαρτίου 1844 ἐταχυδρομήθη τὴν ἐπιστολήν ταύτην.

«Ὁρεῖς χωρίς ἐπιφύλαξιν νὰ με διατάσῃς, ὅσας τις πρόκειται διὰ σέ: ἀλλὰ δι' ἄλλους εἶναι ὀρθὸν νὰ μὴν ἐπέμβω. Ἐκεῖνοι οἱ κύριοι πραγματικῶς ἔχουν δίκαιον καὶ ἂν ἡ Γερουσία εἶναι κακῶς διατεθειμένη, ἐλευθέρως, ὡς προστρέξουν εἰς τὸ Λονδίνον μετὰ συντόμους καὶ ἀποτελεσματικὰς λέξεις. Ἐχω λόγους νὰ εἶμαι

βέβαιος ὅτι ἡ στιγμή εἶναι κατάλληλος. Ἐκτὸς τούτου, εἶναι καιρὸς νὰ παύσουν οἱ ἄνθρωποι τῆς χώρας αὐτῆς νὰ μάχωνται μετὰ τὴν σκιά των. Ἐδῶ οἱ ἐπαρχιακοὶ σύμβουλοι εἶναι παραπολὺ φιλελεύθεροι καὶ δὲν ἐπιτρέπουν νὰ ποδοπατοῦνται τὰ δικαιώματά των. Προχθὲς ἔδωκαν νέον δείγμα. Ὁ ἐκλαμπρότατος ἐπροσπάθησε νὰ με πλησιάσῃ. Ἀλλ' ἔχουν μεγάλο ἄδικον νὰ ὑποχρεώσουν ἀνθρώπους ἡρέμου χαρακτῆρος νὰ λησμονήσουν τὸν ἑαυτὸν τους. Αὐτοὶ γνωρίζουν ὅτι εἰς τὸ στήθος τῶν ἄλλων ὑπάρχει κακίτι, τὸ ὅποιον εὐκόλως κινεῖται καὶ θὰ ἤθελε νὰ παῖξουν πρὸς ὄφελός των. Προτοῦ νὰ ἐμπιστευθῶ εἰς τὸ χαρτὶ κατὶ, τὸ ὅποιον θέλω νὰ σοῦ εἶπω, ἐρωτῶ, εἶναι βέβαιον ὅτι αἱ ἐπιστολαὶ μου δὲν ἀνοίγονται εἰς τὸ ταχυδρομεῖον; Ποῖοι εἶναι οἱ ὑπάλληλοι τοῦ ταχυδρομείου;

Ο Δ. ΣΟΥ

Τῇ 23 Μαΐου τοῦ 1844 ἐταχυδρομήθη τὴν ἐπιστολήν ταύτην.

«Πλησιάσας με φιλοφρόνους ὁ κύριος Φ., μοῦ ἀνῆγγειλεν ὅτι ἔλαβεν ὥραϊαν ἐμπιστευτικὴν ἐπιστολήν σου. Τοῦ ὁμολόγησα ὅτι τίποτε δὲν σοῦ ἔγραψα ἀπὸ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον πρὸ δέκα ἡμερῶν μοῦ εἶπε νὰ σοῦ γράψω. Καὶ αἱ λέξεις του ἦσαν αὐταί:

«Εἰπέτε εἰς τὸν ἀδελφόν σας ὅτι ἔχασεν ἓνα »μεγάλον φίλον, ἀλλ' ὅτι τοῦ μένει ἓνας ἄλλος». Μόλις εἶδα ὅτι ἐνοοῦσε τὸν ἑαυτὸν τοῖ, τοῦ ἀπήντησα: «Δίδω πίστιν εἰς αὐτὸν τὸν εὐγενῆ »λόγον καὶ θὰ ἀπορίγω νὰ τοῦ γράψω νὰ »παραιτηθῇ». Αὐτὸς ἐταράχθη πολὺ καὶ εἶπε: «Ποτέ, ποτέ. Ἐπειδὴ ἐμβίβηκε εἰς τὸ στάδιον, νὰ »τὸν ἀφίσετε νὰ τὸ διατρέξῃ. Μεταξὺ τῶν ἄλλων, »παραιτούμενος, θὰ θέσῃ εἰς μεγάλην ἀμχα- »νίαν καὶ ἐμέ».

«Θὰ γράψω λεπτομερῶς προσεχῶς, διότι εἶναι μεσάνυχτα καὶ ἔμεινα μετὰ τὸν Μεροῦτιν μας: αὐτοῖς δὲ ἀναχωρεῖ τὸ ἀτιμόπλοιον τὸ χάραγμα. Πρέπει νὰ γράψω κατὶ διὰ συμβουλὴν καὶ διὰ ἐπίπληξιν.

«Ὁ Κάνδυλας ἔχει νὰ λάβῃ ἀπὸ ἐμέ: θὰ ἔχω ἐλπίζω διὰ φροῦνιματα».

Ο Δ. ΣΟΥ

Ὁ Φ. εἶναι ὁ Φραῖζερ ὁ ἀγαπητός φίλος καὶ ὁ ἐξ ἀπορορήτων, ὡς τότε ἔλεγεν, τοῦ Ἀρμιοστοῦ.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

[Συνέχεια]

* Συνέχεια: «Παναθήναια» 15-30 Ἰουνίου, σελ. 167.

¹ Ἡ λέξις Εὐαγγελισμός εἶναι γραμμένη ἑλληνικῶς.

Η ΚΥΡΙΑ ΓΚΡΕΖ * Η Η ΣΠΑΣΜΕΝΗ ΣΤΑΜΝΑ *

Ο Γκρέζ είχε ανάστημα μέτριο· κεφάλι μεγάλο, μέτωπο πολύ πλατύ, λεπτά χαρακτηριστικά, πρόσωπο γλυκό και ξυπνο. Τα μάτια ήταν ζωηρά κ' εκφραστικά· και τις στιγμές της αγάπης ή του πυρετού της τέχνης, έπρεπε να ιδήτε τη ματιά του γεμάτη αστραπές, ιδιαιτέρως ζωηρή και γοητευτική. "Ολο τον καιρό που ζωγράφιζε ένα έργο, ήταν σκλάβος της τέχνης του. Δεν έβλεπε άλλο απ' αυτό και του έδινε την ψυχή, τη σκέψη, τη ζωή του, τόσο, που το έργο ολόένα μεγάλωνε μέσα στο πλαίσιο και ζούσε τη ζωή του ίδιου του ζωγράφου. "Αν ζωγράφιζε τον *Αχάριστον Υιόν* ή τον *Σεπτήμιον Σεβήρον*, το πρόσωπό του έπαιρνε την αυστηρή έκφραση της αρετής, ή ματιά του ήταν συγκεντρωμένη, ή στάσις προσεκτική και σοβαρή. "Ηθελε να ζωγραφίσει τον *Παραλυτικόν*; "Έξευρε, στο πρόσωπο του δυστυχισμένου, να δώσει τόσον πόνο, που κάθε κόρη όπου θα τον εθαύμαζε, ήμπορούσε να φωνάξει: «Θεέ μου, Θεέ μου, πώς με συγκι- νεί! "Αν τον κυττάξω λίγο ακόμα, θαρρώ πως θα κλάψω!»¹. Και για τη *Νύφη του Χωριού*, για την *Κόρη που κλαίει το πουλί της που πέθανε*, ή για την περίφημη *Σπασμένη Στάμνα* που ή μικρούλα Φλιπόν — αργότερα Κυρία Ρολάν — την εθαύμαζε με τόση αφέλεια, τί θρίαμβος τότε! «Τί ωραίο χέρι, τί ωραίο χέρι, τί ωραίο μπράτσο!» γράφει ο Διδερό μ' ένθουσιασμόν. "Οποιοι κυττάζει το έργο αυτό, λέγει: *θελκτικό!* "Αν σταματήσει ή αν ξαναγυρίσει να το ιδή, δεν κρατιέται: *θελκτικό! θελκτικό!*»². "Ο Γκρέζ είναι ο αγαπημένος μου ζωγράφος, γράφει ακόμη ο Διδερό. Και ό,τι λέγει ο Διδερό, όλοι και όλες το επαναλαμβάνουν. "Η σάρκα αυτή ή παιδική και ή παρθενική, τόσο γλυκειά και τόσο απαλή σαν βελουδένια, τα στήθη αυτά τα ξεινυσιμένα, αυτοί οι ώμοι, οί λαιμοί αυτοί οί στρογγυλοί και λευκοί, λίγο έξογκωμένοι, τα ωραία αυτά μάτια, τα μαλλιά αυτά τα στριμμένα και οί πλεξούδες οί κολλημένες στο μέτωπο από τη θερμότητα ή φρικίασι του έρωτος και της αθωότητος: νά, τί αγαπούν οί άνδρες! "Ομως, τα μάτια αυτά τα κλαμένα, τα χείλη αυτά τα θερμά, το δέρμα αυτό που το υγραίνει ή ανησυχία και ή προσδοκία, ή αγνή αυτή ήδυπάθεια που κρύβουν τα δάκρυα: νά, τί αγαπούν οί γυναίκες! "Ο Γκρέζ, περισσότερο από κάθε άλλον, έννόησε τη δύναμι των δακρύων· τα μεταχειρίσθηκε στις εικόνες του σαν τη δροσιά τη μαργαριταρένια που κάνει χαριτωμένα τα πρόσωπα. Και ήτον τόσο

ατομικό το αίσθημα αυτό, που δεν ήμπορούσε να το φαντασθής έξω από τα έργα του, χωρισμένο απ' αυτά. Και το εγκαταλελειμμένο εκείνο, το κουρασμένο, το απαλό και ο πόνος που έδειχνε να πονή! Και ή καρδιά αυτή πάντα έτοιμη για την αγάπη! Και οί τρόποι αυτοί! Οί φιλαρέσκειες αυτές! Την ήμέρα που ζωγράφισε τη *Νύφη του Χωριού*, πώς εφάνταζε, με την έξυπνη φυσιογνωμία του και την αγάπη που έδειχνε προς το μοντέλο του!

"Ηρεμος, αφελής, περιποιητικός, περιπαθής, με το να είναι ευτυχισμένος. "Η Δνίς Μπαμπουτή, τώρα που τον ένγνώρισε, δε μπορεί πειά να ζήσει χωρίς τον άνθρωπον αυτόν. Τώρα γι' αυτήν που τον αγαπά, είναι ο αραβωνιαστικός της χαριτωμένος εικόνας. Στέκεται όρθος και σοβαρός εμπρός στον πατέρα της, τον γέρο Μπαμπουτή. "Εκείνη είναι ή Ζανέττα, ή Νύφη κρατεί το χέρι του Γκρέζ· το πρόσωπό της είναι *θελκτικό, σεμνό και ντροπαλό*. . . είναι αληθινά *νόστιμη, πολύ νόστιμη*¹, απλά και σεμνά ντυμένη. "Η Ζανέττα είναι καλή και φρόνιμη, λέγει ο αγαθός πατέρας προς εκείνον που θα γείνη γαμβρός του· θα σε κάνη ευτυχισμένον· προσπάθησε να την κάνης και σύ». Πώς τον συλλογίζεται τον γάμον αυτόν! Το Πάσχα θα γείνη ή της Αγίας Τριάδος; ή έπειτα από όκτώ ήμέρες τότε που οί ζωγράφοι εκδέχουν στο Πόν-Νέφ πέρα-πέρα τα τελευταία τους αριστουργήματα, τότε που γιορτάζουν οί βιβλιοπώλαι και το Πανεπιστήμιον; "Α, την ήμέρα εκείνη, τί έμορφη που θα είναι! Τί στολίδια που θα λάβη! Και από τώρα συλλογίζεται τί θα φορέση! Πηγαίνει στού Μαξιμέλ όδός Ντοφίν, ή εις το Πετι-Ντενκέρν στην όχθη Κόντη. "Αγοράζει δαχτυλίδια, γάζες, μαντήλια, νταντέλλες. Και την άλλη μέρα πάλι πηγαίνει στην όχθη "Ορφέβρο, στού Στράς, και παραγγέλνει ωραία «σκουλαρίκια από διαμάντια ψεύτικα». "Η πονηρή, στολισμένη έτσι, εύρηκε ένα ωραίο στρατήγημα. Ντύνεται *θελκτικά*, στολίζεται με σατέν, μεταξωτά και άλλα κουρέλια· φορεί τα σκουλαρίκια σαν κυρία. "Την έβλεπαν έτσι στο βιβλιοπωλείο, και οί γειτόνισσες την ρώτησαν ποιός της τα είχε χαρίσει· και με μισή φωνή, με μάτια χαμηλωμένα απαντούσε: — "Ο κ. Γκρέζ μου τάκανε δώρον. — Είστε λοιπόν παντρεμένη; — "Α, όχι (όπως λένουν *να* κρυφά σε όλο τον κόσμο)»².

"Ο Γκρέζ το έμαθε. "Εμαθε καθετί που έλεγαν στην όδόν Σαιν-Ζάκ, από το μαγειρείο ως το φαρμακείο και το κουρείον ακόμα. "Ο Γκρέζ

Η ΣΠΑΣΜΕΝΗ ΣΤΑΜΝΑ — ΥΠΟ ΓΚΡΕΖ

* Συνέχεια «Παναθήναια» 15—31 'Ιουλίου.

¹ Διδερό: Σαλόν.

² Διδερό: Σαλόν.

¹ Διδερό: «Η Νύφη του Χωριού».

² Αρχαία.

ήθελε πολύ νά μιλοῦν γι' αὐτὸν ὡς ζωγράφον, μὰ ὅχι ὡς σύζυγον. Τὸ ὅτι μιλοῦσαν γι' αὐτὸν οἱ ψαράδενες καὶ οἱ μάγειροι, τὸ ὅτι ἔλεγαν γιὰ τὰ δῶρα ποὺ ἔδινε τῆς Δ^{ος} Μπαμπουτῆ, καθιεῖτο ποὺ ἄκουε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Διδερό, τοῦ μοναχοῦ Κόμ καὶ τοῦ Ἀνεψιοῦ γιὰ τὸν γάμιον αὐτόν, τὸν πείραζε πολὺ. Πέρασε μιὰ ἑβδομάδα, ἔπειτα ἄλλη. Ἡ Νύφη ἐπῆγαινε ἀπὸ τὸ γραφεῖο της στὰ βιβλία καὶ ἀπὸ τὰ βιβλία στὸν δρόμο ἔξω, ἀνήσυχη πάντα καὶ πάντα στολισμένη. Θυμᾶσθε τὴν εἰκόνα τοῦ Γκρέζ, τὴ χαριτωμένην ἐκείνην ποὺ Κονφακούει, τῆς συλλογῆς Σάν Ντονατό· ἀπαράλλακτη ἡ μικρὴ Μπαμπουτῆ αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, ἀνυπόμονη καὶ ἀνήσυχη, ποὺ ἐπρόσεχε ποῖος ἔρχεται, ποῖος μιλεῖ καὶ ἐκύτταζε ὡς τὴν ἄκρη τοῦ περαστικοῦ δρόμου, ἂν θὰ πρόβαλλε ἡ σιλουέττα τοῦ ἀγαπημένου της. Πέρασαν ἀκόμα λίγες ἡμέρες. Τὰ μάτια της εἶχαν κοκκινῆσει ἀναστέναζε ἀπὸ ἀγάπη καὶ ἀπὸ πείσμα· πνιγότανε ὅπως τὰ κορίτσια ποὺ θέλουν νὰ κλάψουν.

Ἐπειτα δὲν κρατήθηκε πειὰ κ' ἓνα πρωτὶ ντυμένη μὲ φιλάρεσκῃ ἀφέλεια, ἔτσι ποὺ θύμιζε τὴ *θεοίστρα*, — καὶ ὅσο πειὸ ἀνυπόμονη τόσο πειὸ ἔμορφη, — βγήκε ζωηρὴ στὴν ὁδὸν Σαῖν-Ζάκ, ἔφθασε στὸ Λουξεμβούργον, πῆρε τὴν ὁδὸν Κοντέ καὶ ἦρθε στὴν ὁδὸν Πετι-Λιδὸν εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον τῆς Ἀμπέλου. Ὁ ζωγράφος τὴν ἔνοιωσε ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἀναστάτωσι ποὺ ἔκαμε εἰς ὅλο τὸ σπίτι· φοβόταν τις πονηρίες της καὶ μάλιστα τὴν ιδέα ποὺ εἶχε ὅπως-ὅπως νὰ τὸν παντρευθῇ. «Ἐχτύπησε τὴν πόρτα μου μὲ μιὰ μικροῦλα της μαγεύρισα, γράφει ὁ ἴδιος. Ἐγὼ δὲν ἀποκρίθηκα. Ἦξερε πὼς ἦμουν στὸ σπίτι. Ἀρχισε νὰ χτυπᾷ μὲ τὰ πόδια καὶ μὲ τὰ χέρια σὰν ἀληθινὴ Ἑρινύς¹. Ὁ Γκρέζ ἦτον ἀγαθὸς ἄνθρωπος· φοβήθηκε, ἄρισε τὴν παλέττα του καὶ πῆγε ν' ἀνοίξῃ. Ἐκείνη ὥρμησε μέσα. Γέλια, μισοκλάματα, παράπονα, δικαιολογίες: «Δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ κάνω, κύριε Γκρέζ, μὲ τρέλανε ἡ ἀγάπη· ἡ ἀγάπη μου γιὰ σὰς μ' ἔκανε νὰ ξεχασθῶ· ἡ ζωὴ μου εἶναι στὰ χέρια σας»².

Εἶχε πέσει στὰ πόδια του, κρατοῦσε τὰ γόνατά του, τοῦ φιλοῦσε τὰ χέρια καὶ τᾶβρεχε μὲ τὰ δάκρυά της. Ὁ πόνος καὶ ἡ ἀγάπη ζωήρευαν τὸ πρόσωπό της καὶ τὴν ἔκαμαν πειὸ θελκτικὴ· τὰ δάκρυα ἔβρεχαν τὰ μάτια της χωρὶς νὰ οβύσουν τὴ λαμπράδα τους· καὶ ὁ Γκρέζ ἔβλεπε, ἐνόσω ἐκείνη ἔκλαιε, ν' ἀνεβοκατεβαίνει τὸ πειὸ καλοπλάσιμένο καὶ τὸ πειὸ ζωηρὸ στήθος τοῦ κόσμου. Ὅλες οἱ λέξεις οἱ θερμὲς καὶ γεμίτες πάθος ποὺ εἶχε διαβάσει στὴν Κλαρίς ἢ σὲ ἄλλα βιβλία ποὺ εἶχε στὸ βιβλιοπωλεῖο, ἐρχόνταν στὰ χεῖλη της καὶ τις προσαρμοζε στὴν ἀγάπη της: — «Α! ἀχάριστε! ἔλεγε, ἄστατε! Ἡμουν τόσο

δυστυχισμένη. Ἐπρεπε νὰ ἰδῆτε τὰ μάτια μου νὰ κλαῖνε γιὰ σὰς!

Κ' ἐκεῖνος, ποὺ τίποτε δὲν μπορούσε νὰ τὸν τρελλάνη ὅσο μιὰ γυναῖκα ταραγμένη, μιὰ φωνὴ ἱκετευτικὴ ἢ ἓνα πρόσωπο θελκτικὸ κλαμένο, νικῆθηκε, ἔσφιξε στὸ στήθος του τὴν ἀστόχα-στην αὐτή, καὶ στὰ φιλιὰ καὶ στὰ δάκρυά της ἔχάρισε τὰ δικὰ του φιλιὰ.

Ἡ μικροῦλα γίνεται τότε πειὸ χαδιάρᾳ, χίλιες φορές πειὸ θελκτικὴ. Δὲν ξεχνᾷ τὴν αἰτία ποὺ τὴν ἔφερε ἐδῶ καὶ τοῦ λέγει πὼς δὲν θὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖον ἂν δὲν τῆς ὀρκισθῇ πὼς θὰ τὴν παντρευθῇ. Πὼς νὰ ἀντισταθῇ σὲ τόσα φιλιὰ, σὲ τόσες διαχύσεις; Ἐπρεπε νὰ ὑποκύνη. Καὶ ὁ Γκρέζ εἶπε τὸ ναί. «Τὴν ἐλυπήθηκα, γράφει τίποτε δὲν τῆς ἀρνῆθηκα»¹. Αὐτὸ ἤθελε ἡ Μπαμπουτῆ. Ἀρχισε τότε νὰ χορεύῃ καὶ νὰ χτυπᾷ τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια. Γελοῦσε, τραγουδοῦσε, ἔκανε τρέλλες· καὶ ἂν ὁ Γκρέζ δὲν ἦτον ἐρωτευμένος, θὰ μπορούσε τὴ στιγμὴ ἐκείνη νὰ ζυγίσῃ, ὅπως θὰ ἔκαμνε ὁ φίλος του Διδερό ἢ ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Ραμῷ, τὴν παράδοξο αὐτὴ δύναμι ποὺ ἔχουν οἱ γυναῖκες νὰ ξεχάσουν μονομιᾶς τὰ δάκρυα καὶ τὴν πειὸ βαθεῖα λύπη γιὰ νὰ πηδήξουν στὴ χαρὰ.

Ἡ πονηρὴ τὸν πλησίαζε σηκώνοντας φιλάρεσκα τὸ κεφάλι. Εἶδε τὰ ὠραῖα της κατσαρά καὶ τῆς εἶπε πόσο ἦταν ἔμορφη. Καὶ τότε μιλῶντας γι' αὐτὰ, ἐπῆρε ἓνα ὕψος παραπονεμένο κ' εἰχάριστο, ὅμοιο μὲ τὴν κόρη τῆς *Σπασμένης Στάμνας*. Δὲν χρειάστηκε περισσότερο γιὰ νὰ ξυπνήσῃ ὁ ζωγράφος. Νά τον, στὴ στιγμὴ, μὲ τὰ πινέλα στὸ χέρι ἀρχίζει μονομιᾶς, καὶ ἡ μικροῦλα ἢ Μπαμπουτῆ φαίνεται ἀπάνω στὸ λευκὸ μουσαμᾶ μὲ τὴ λεπτὴ σκούφια ὅπου δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ ξεφεύγουν τὰ μαλλιά της. Νὰ ὁ λαίμους ὀλόκληρος καὶ λίγο ἀπὸ τὸν ὦμο, ἡ ἀρχὴ τοῦ στήθους καὶ τὰ μπράτσια τὰ καλοπλάσιμένα· τὸ πρόσωπο ζωηρεύει καὶ παίρνει τὴ στάσι τοῦ μοντέλου ποὺ εἶναι σὰν κάπως φοβισμένη. Ὁ ζωγράφος στήνει τὸ μοντέλο του καὶ τέλος τῆς περνᾷ στὸ χέρι μιὰ μεγάλῃ στάμνα. Νά, λοιπόν, ἡ Περετῆτα τοῦ παραμυθιοῦ ἢ τὸ κορίτσι ποὺ πηγαίνει στὴ βρύση. Τόση εἶναι ἡ θέρημὴ ποὺ ὁ Γκρέζ ἐργάζεται στὴν εἰκόνα αὐτήν, ὅπου οὔτε συλλογίζεται τὴ μικρὴ κωμωδία. Ἐνα πρᾶγμα βλέπει, τὸ ἔργον ποὺ ζωγραφίζει. Τόσο ξαφνικὸ καὶ τόσο ζωηρὸ παρουσιάσθηκε τὸ θέμα, ὅπου καὶ τὸ μοντέλο καὶ αὐτὸς καὶ ἡ μικρὴ μαγεύρισα ποὺ μπῆκε μαζί μὲ τὴ μικροῦλα καὶ ποὺ κοκκινίζει ἀπὸ εὐχαρίστησι βλέποντάς τους, ὅλοι εἶναι παραχαλισμένοι. Τέλος ἦρθε στιγμὴ νὰ σταματήσῃ ὁ ζωγράφος. Καὶ νά, τώρα, ποὺ δὲν ἤμπορεῖ πειὰ νὰ χωρισθῇ ἀπὸ τὴν κόρη αὐτὴ ποὺ τὴν λατρεύει! Παίρνει τὸ μπαστοῦνι του

καὶ τὸ καπέλο του καὶ φεύγουν μαζί. Στὸ κατῶ-φλι τοῦ ξενοδοχείου εἶναι ὁ θηρωγός· οἱ γειτόνοι λέγουν: «Ἡ κυρία Γκρέζ!» Ἡ κατεργάρα! τ' ἄκουσε καλά. Χτυπᾷ τὰ χέρια της μ' ἐνθουσιασμό καὶ σφίγγει δυνατὰ τὸν ζωγράφον ἐπάνω της. Τέλος φθάνουν στὴν ὁδὸν Σαῖν-Ζάκ καὶ οἱ φωνὲς τῶν ψαράδων καὶ τῶν ἄλλων πουλη-τάδων, ὁ θόρυβος τῆς σούβλας ποὺ γυρίζει πάνω στὴ φωτιά καὶ τοῦ πάχους ποὺ πέφτει ἀπὸ τις χῆνες καὶ τὰ κοτόπουλα, ἡ μουσικὴ ποὺ σκορποῦν οἱ Ἰταλοὶ ζητιᾶνοι μὲ τὰ βιολιά τους ὑποδέχονται τὸ ζευγάρι. — «Α, σὰν παντρευτοῦμε, κύριε Γκρέζ! — Πότε θὰ παντρευτοῦμε; — Θὰ μὲ πάρτετε στὸ θέατρο, στοῦ Νικολέ. — Μὰ βέβαια, Δεσποινίς. — Στὸ δάσος, στὸ μικρὸ θεατράκι ἀπέναντι τῆς Μέρ; — Δεσποινίς! — Θὰ ἔχωμε τὸ σπιτάκι μας, τὴν ὑπηρέτριά μας καὶ ἓνα ἀγόρι; — Δεσποινίς! — Θᾶχω ἀμάξι, στολίδια, φορέματα! — Μὰ, Δεσποινίς!» Δὲν τολμᾷ νὰ διαμαρτυρηθῇ περισσότερο. Εἶναι δυστυχισμένος. Μὰ εἶναι καὶ εὐτυχισμένος. Αὐτὴ τὴ στιγμὴ παίζουν στὸ ἰταλικὸ θέατρο τοὺς *Γάμους τοῦ Παλιάτσου* ποὺ εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ *Ἡ Νύφη τοῦ Χωριοῦ*. Τὸ ὄνομά του εἶναι σὲ ὅλων τὸ στόμα. Καὶ θαρρεῖς ἀληθινὰ πὼς βλέπεις στὸν σοβαρὸ καὶ λαίμαργο δρόμο τῶν βιβλίων καὶ τῶν μαγειρειῶν, τὸν Κολὲν καὶ τὴν Κολέττα, τὸν Ζανὸ ἢ τὴ Ζανέττα, ποὺ ζωντάνευαν ἀπ' τὴν εἰκόνα καὶ προχωροῦν μὲ τὴ νυφικὴ πομπὴ ποὺ ἀποτελοῦν οἱ σούβλες καὶ τὰ βιβλία. Οἱ διάφοροι πουλητάδες, οἱ ψαράδαινες, οἱ μοδίστρες καὶ οἱ κεντήτρες τοὺς χαιρετοῦν ἀπὸ τὴ θύρα τῶν μαγαζιῶν τους. Ἡ μικροῦλα εἶναι ὅλη χαρὰ· τρελλὴ ἀπὸ τὴ χαρὰ της. Σ' αὐτοὺς ἐδῶ λέγει: ὁ ἀρραβωνιαστικός μου. Σὲ ἄλλους: ὁ ἄνδρας μου. Καὶ ὅλοι γελοῦν γέλια φιλικὰ.

Τέλος φθάνουν ἀπέναντι στοῦ Σαῖν-Υβ, στὸ βιβλιοπωλεῖον. Ὁ ἀγαθὸς Μπαμπουτῆ τοὺς περιμένει· «τὰ μάτια του εἶναι κόκκινα καὶ δακρυ-

σιμένα»¹ ὅπως τὸν ἔχει ζωγραφίσει ὁ γαμπρός του. Νά καὶ ἡ Ἀννα-Μαρία Ρεᾶλ ἡ γυναικοῦλα του· νά καὶ ὁ Ζὰκ-Χριστόφας ὁ γυιὸς τους· καὶ ἔπειτα συγγενεῖς, φίλοι ὡς καὶ οἱ γάτες τῆς γειτο-νιάς ἦρθαν στὴ χαρὰ. Λεῖπει μονάχα ὁ συμβο-λαιογράφος γιὰ νὰ εἶναι ὅλα ἐν τάξει. Ἀλλ' ὁ Γκρέζ δὲν προσέχει σ' αὐτό. Εἶναι εὐτυχισμένος ποὺ ζῇ μέσα στὸ ἔργο του, ποὺ βλέπει ζωντανὴ τὴν εἰκόνα τὴν τόσο συγκινητικὴ ὅπου φαίνεται νὰ ζωγραφίσσε τὸν ἑαυτό του χωριατόπουλο μαζί μὲ τὴν ἀγαπημένη του...

Τὰ πράγματα ὅμως δὲν ἔγιναν τόσο γρήγορα ὅσο φαινόταν πὼς θὰ γείνουν. Ὁ γάμος ἔγινε ἔπειτα ἀπὸ δύο χρόνια, ὅχι στὸ Σαῖν-Υβ ἀλλὰ στὸν Ἁγιο-Μαντάρ. «Ἀνοῖξα σπιτικό μὲ τριανταέξι λίβρες τὴν ἄλλη μέρα τοῦ γάμου μας» γράφει ἀργότερα ὁ Γκρέζ. Τί τὸν μέλει; εἶχε ὠραία γυναῖκα καὶ τὴν ἐλάτρευε τόσο ποὺ ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα σκέφθηκε μέσα στὰ σκέπτα του: «Σκοπὸς τοῦ γάμου: δύο ὑπάρξεις ἐνόνονται γιὰ νὰ ἀντικρύσουν τις δυστυχίες τῆς ζωῆς...»² Ὑποθέτω πὼς ἡ ζωὴ εἶναι ἓνας ποταμῖος...³ Ποτὲ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ εὐαίσθητος καὶ εὐγνώμων, ποὺ ζωγράφισε τὴ *Νύφη τοῦ Χωριοῦ*, τὸ *Ὀνειρο Ἀγάπης* καὶ τὴν *Οἰκογενειακὴ Εἰρήνη*, δὲν γελιάσθηκε χειρότερα ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποὺ ἔγραψε αὐτὲς τις λέξεις. Καὶ ποτὲ ὁ μέγας Διο-νύσιος Διδερό, ποὺ συχνὰ εἶχε μοναδικὴ αὐθά-δεια, δὲν εἶπε πειὸ ἀδιάντροπο ψέμα ἀπὸ τὴν δειὰ, δὲν εἶπε πειὸ ἀπαθὴς μονοκοντυλιάς: «Ἡ ἡμέρα ποὺ ἔγραψε ἀπαθὴς μονοκοντυλιάς: «Ἡ σύζυγος τοῦ ζωγράφου Γκρέζ εἶναι φρόνιμη»³.

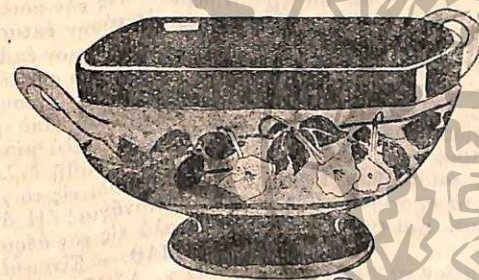
[Συνέχεια. — Μετάφρ. Κ. Μ.]

ΕΔΜΟΝΔΟΣ ΠΙΛΟΝ

¹ Διδερό: Σαλόν, τὸ πορτραῖτο τοῦ γέρω-Μπαμπουτῆ.

² Ἀρχεῖα.

³ Διδερό: Σαλόν, τὸ πορτραῖτο τῆς Κας Γκρέζ. «Εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ ὁ Διδερό ἦτο ἀπατημένος.» (Γ. Ἀσεζά, σημειώσεις εἰς τὰ *Ἀπαντα* τοῦ Διδερό).

¹ Ἀρχεῖα.

² Ἀρχεῖα.

¹ Ἀρχεῖα.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ἡ Ἐπανάστασις...

Ὁ ΜΑΘΗΤΗΣ. — Θὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τὸ κίνημα τῶν ἀξιωματικῶν;

Ὁ κ. ΑΣΟΦΟΣ. — Τί θέλετε νὰ εἰποῦμεν; Αἱ ἐπαναστάσεις ὁμιλοῦν μόνον τῶν. Ἄς περιμένωμεν νὰ ἰδοῦμεν τὰποτελέσματα τῆς.

Ὁ ΜΑΘ. — Ὑποθέτετε λοιπὸν ὅτι εἶναι τόσο μακρὰν; Ὅλος ὁ κόσμος ἐξ ἐναντίας περιμένει μίαν διόρθωσιν ταχείαν καὶ ἄμεσον. Τὸ Κράτος αὐτὸ ἐφθασεν εἰς ἀποσύνθεσιν καὶ ἔχει ἀνάγκη δραστηριότητος.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὅτι ἔχει ἀνάγκη τὸ ἔννοον. Δὲν ἔννοον ὅμως πῶς εἰμπορεῖ νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ μίαν ἡμέραν εἰς ἄλλην. Ἡ καλὴ θέλησις δὲν ἀρκεῖ.

Ὁ ΜΑΘ. — Ὅποτε φαντάζεσθε ὅτι θὰ περιμένωμεν πολὺ ἀκόμη, διὰ νὰ ἰδοῦμεν καλυτέρας ἡμέρας;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Πῶς θέλετε νὰ φαντασθῶ διαφορετικά; Τὰ χρόνια νοσήματα ἔχουν ἀνάγκη χρονίας θεραπείας, λέγουσιν οἱ ἰατροί. Καὶ τὸ Κράτος αὐτὸ πάσχει ἕνα χρόνιον νόσημα.

Ὁ ΜΑΘ. — Καὶ ὅμως τὸ πρόγραμμα αὐτὸ τῆς θεραπείας δίδει τὰς καλυτέρας ἐλπίδας. Ἐν πρώτοις θὰ κάμωμεν οἰκονομίαν, περιστέλλοντες ὅλας τὰς περιττὰς δαπάνας καὶ ὅλας τὰς κακοήθεις δαπάνας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ τεθῇ ἡ βάσις τῆς θεραπείας. Δεύτερον...

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἄς σταθοῦμεν παρακαλῶ εἰς τὸ πρῶτον. Διὰ νὰ οἰκονομήσωμεν δέκα ἑκατομμύρια, ὅσα ὑπολογίζονται ὅτι μᾶς χρειάζονται, θὰ τὰ φαιρέσωμεν ἀπὸ κάποιον. Ἀπὸ ποῖον θὰ τὰ φαιρέσωμεν;

Ὁ ΜΑΘ. — Ἀπὸ τὸν Προϋπολογισμόν.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὁ Προϋπολογισμὸς εἶναι κατὰ τὴν ἀφῆρμην. Αὐτὸς οὐτε τρώγει, οὐτε κωνεύει. Τὰ δέκα αὐτὰ ἑκατομμύρια τὰ τρώγουν ἄνθρωποι. Ἡ ὄχι;

Ὁ ΜΑΘ. — Θὰ τὰ φαιρέσωμεν ἀπ' αὐτοὺς;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Καὶ νομίζετε ὅτι εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ συνειθίσῃ ἀπὸ μίαν ἡμέραν εἰς ἄλλην ἕναν ἄνθρωπον ποὺ ἔμαθε νὰ τρώγῃ, νὰ παῦσῃ νὰ τρώγῃ;

Ὁ ΜΑΘ. — Πρέπει νὰ μάθωμεν ὅτι τὰ χρήματα τοῦ Προϋπολογισμοῦ δὲν εἶναι προσωρισμένα διὰ νὰ τὰ μοιραζώμεθα μεταξὺ μας.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὁ στόμαχος δυστυχῶς δὲν ἔχει λογικὴν. Ὅταν παύσετε νὰ μοιράζεσθε τὰ ἑκατομμύρια αὐτὰ εἰς τοὺς συνειθισμένους νὰ τὰ μοιράζονται, θὰ τὰ πάρουν μοναχοὶ τῶν.

Ὁ ΜΑΘ. — Μὲ ποῖον τρόπον;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Θὰ τὸν εὗρουν οἱ πεινασμένοι, διότι, ὅπως γνωρίζετε, ἡ πενία τέχνας κατεργάζεται. Οἱ Ἕλληνες, τῶν ὁποίων σύντροφος ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν ἡ πενία, ἔχομεν κάμει μίαν σιωπηρὰν σύμβασιν μετὰ τὸ Κράτος. Νὰ πληρώνωμεν φόρους πρὸς τὸ θεαθῆναι μετὰ τὸ ἕνα χεῖρ, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ τοὺς παίρνωμεν πίσω μετὰ τὸ ἄλλο. Ὅταν μᾶς ἀφαιρέσουν τὸ προνόμιον αὐτό, θὰ παύσωμεν νὰ πληρώνωμεν πλέον. Καὶ τότε δὲν θὰ εὐφωμεν τί νὰ κώφωμεν.

Ὁ ΜΑΘ. — Φθάνετε ἕως τὸ σημεῖον νὰ πιστεύετε ὅτι ὁ Ἕλλην δὲν εἰμπορεῖ νὰ ζήσῃ πλέον χωρὶς τὴν συναλλαγὴν μετὰ τὸ Κράτος;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἐμαθε νὰ ζῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ τὸν καιρὸν ποὺ ἐγεννήθη. Εἶναι μορφωμένης τῆς συναλλαγῆς. Ποῖος ἱατρός θὰ ἐσκέπτετο ποτὲ νὰ κόψῃ ἀποτόμως τὴν μορφίνην ἀπὸ ἑνα ἄρρωστον του;

Ὁ ΜΑΘ. — Τοῦ τὴν κόβει ὅμως βαθμηδόν.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Τότε εἰμεθα σύμφωνοι. Αὐτὸ εἶπα καὶ ἐγώ. Ἐσεῖς ὅμως περιμένετε νὰ χαιρετίσετε τὸ θαῦμα μέσα εἰς τρεῖς ἡμέρας.

Ὁ ΜΑΘ. — Τὸ περιμένωμεν διότι τὸ ἐπιθυμοῦμεν. Αἱ περιστάσεις δὲν μᾶς περιμένουν καὶ ἔχομεν ἀνάγκη ἀπὸ στρατὸν καὶ ἀπὸ στόλον.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Καὶ νομίζετε ὅτι ἡ δημιουργία στρατοῦ καὶ στόλου εἶναι ἀπλῶς ζήτημα οἰκονομικόν;

Ὁ ΜΑΘ. — Κατὰ τὰ ἑννέα δέκατα.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἐγὼ σὰς λέγω ὅτι εἶναι μόνον κατὰ τὸ ἕν δέκατον. Κατὰ τὰ ἄλλα ἑννέα εἶναι ζήτημα δημιουργίας ἀνθρώπων.

Ὁ ΜΑΘ. — Καὶ αὐτοὺς θὰ τοὺς δημιουργήσωμεν.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Δὲν λέγω ὅχι. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν δημιουργεῖται τόσο γρήγορα ὅσον κατασκευάζεται ἕνα κανόνι ἢ ἕνα θωρηκτόν. Ἡ δημιουργία ἐνὸς στρατοῦ εἶναι ζήτημα πολλῶν παραγόντων, ἀλλὰ πρὸ πάντων χρόνου, ἐπιμονῆς καὶ ὑπομονῆς.

Ὁ ΜΑΘ. — Ἡ ἀπαισιοδοξία σας μὲ ἀπεγοήτευσε.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ἐγγίσσατε μόνος σας τὴν πληγὴν. Ἐάν σὰς ἀπεγοήτευσαν τὰ λόγια μου, φαντάζομαι τί θὰ σὰς κάμουν τὰ πράγματα. Καὶ σεις καὶ ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ὕστερον ἀπὸ τὸ κίνημα τῶν ἀξιωματικῶν, θὰ περιμένετε ἐντὸς τριῶν μηνῶν νὰ ἰδῆτε τὴν Ἑλλάδα μικρὰν Γερμανίαν. Καὶ ὅταν δὲν τὴν ἰδῆτε, διότι εἶναι φυσικῶς ἀδύνατον νὰ τὴν ἰδῆτε, θάπογητε καὶ ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν, ὅπως ἀπεγοητεύητε ἀπὸ τὴν ἔννομον τάξιν. Καὶ τότε θὰ σταυρώσετε τὰ χεῖρα καὶ θάνακράξετε: «Καλὲ δὲν φέρετε πάλιν τὸν Προϋπολογισμόν νὰ τὸν ξεκοκαλίσωμεν»; Ὅθι κάμετε δηλαδὴ ἀπαράλλακτα ὅπως κάμουν μερικοὶ ἀνυπόμονοι ἀσθενεῖς. Ἀφοῦ ὑποβλήθωμεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας εἰς διαίταν καὶ δὲν θεραπευθῶμεν ἐντελῶς, τὴν τετάρτην στέλλουν εἰς τὸν Διάβολον τὸν ἱατρὸν τοῦ καὶ ξαναρχίζουν τὴν παλαιὰν τους τακτικὴν. Εἰς τὴν ἀρχὴν ἀνεθεματίζαν τὴν τύχην τοῦ, κατόπιν ἀναθεματίζουν καὶ τὸν ἱατρὸν τοῦ.

Ὁ ΜΑΘ. — Ὅλα αὐτὰ εἶναι πολὺ σωστά καὶ δίκαια. Κάπου ὅμως εὐρίσκεται ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ καὶ εἶναι ἐπείγουσα ἀνάγκη νὰ εὐρεθῇ καὶ νὰ πολεμηθῇ. Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν εἰμπορεῖ νὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπ' αἵτειρον.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Εἴπατε ὅτι ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ εὐρίσκεται κάπου. Αὐτὸ εἶναι τὸ λάθος. Ζητοῦμεν πάντοτε ἕνα ἀποδιοπομπαῖον τράγον διὰ νὰ τὸν πνίξωμεν μαζὶ μετὰ τὸ κακόν. Ἀλλὰ τὸ κακόν δὲν εὐρίσκεται συγκεντρωμένον εἰς τὴν κοιλίαν ἐνὸς τράγου. Εἶναι διακεχυμένον εἰς τὴν ἑκτασίαν, ὥστε καθένας μας ἔχει ἀπὸ ἕνα μικρὸν μῦρον ἐπάνω του.

Ὁ ΜΑΘ. — Τὸ συμπέρασμα;

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Τὸ συμπέρασμα εἶναι ὅτι καθένας μας πρέπει νὰ κάμῃ ἀπὸ μίαν ἐπανάστασιν ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἀλλὰ μίαν ἐπανάστασιν ἀγρίαν καὶ αἱματηράν. Νὰ σταθῇ δηλαδὴ ἐμπρὸς εἰς τὸν καθρέφτην, μὲ ἕνα πιστόλι εἰς τὸ χεῖρ, καὶ νὰ εἰπῇ εἰς τὸν ἑαυτὸν του: «Κανάγια! Ἡ ἀλλάξεις τακτικὴν ἢ σοὺ τινάζω τὰ μαυὰ εἰς τὸν ἀέρα».

Ὁ ΜΑΘ. — Εἶναι ὀλίγον δύσκολον.

Ὁ κ. ΑΣΟΦ. — Ὅλοι οἱ ἥρωες οἱ εἶναι δύσκολοι. Δὲν εἰμποροῦμεν νὰ εἰμεθα ἥρωες, μετὰ τὴν ἀνεσίαν μας. Μετὰ τὴν ἀνεσίαν τοῦ εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ πολεμῇ μόνον μετὰ ἀνεμομύλους. Καὶ νομίζω ὅτι ἐπολεμήσαμεν τόσο πολὺ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὥστε δὲν ἀφήσαμεν οὐτε ἕνα εἰς τὴν θέσιν του.

Ὁ ΜΑΘ. — Πηγαίνω εἰς τὸν καθρέφτην.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

«Παλιὸι Σκοποὶ» ὑπὸ Ἀργύρης Ἑφταλιώτη. Ἀθήνα, τυπογραφεῖο «Ἑστία» Μάϊονερ καὶ Καργαδούρη 1909. Σελ. 110.

Ἀπὸ τοὺς πολλοὺς στίχους ποὺ συνήθιζα νὰ γράφω, — λέγει ὁ κ. Ἑφταλιώτης στὸν πρόλογόν του, — μάλιστα πρὶν κατασταλαῇ τὸ κοντύλι μου στὰ πεζά, ἀποφάσισα νὰ βγάλω ἐδῶ μερικοὺς, σὰν εἶδος θυμητᾶρι πρὸς ὅσους φίλους καὶ δικούς ζητοῦνε τέτοια μου ἔργα... Τὸν καιρὸ ποὺ τοὺς ἔγραφα αὐτοὺς τοὺς στίχους, οἱ γραμματικοὶ μας κανόνες δὲν μελετιόντανε καθὼς τώρα. Σήμερα θὰ τὰ γράφαμε ἄλλοιῶς μερικὰ.

Ἡ μετριοφροσύνη, ἡ ὁποία διαπνέει τὸν σύντομον αὐτὸν πρόλογον, δὲν εἶναι καὶ τόσο ἀδικαιολόγητος. Οἱ στίχοι τοῦ κ. Ἑφταλιώτη δὲν εἰμποροῦν νὰ ὑποστούν καμίας σύγκρισιν πρὸς τοὺς καλλιτέρας τῆς σημερινῆς μας φιλολογίας. Ἄν ἐξαίρεση κανεὶς μερικὰ μέρη ἀπὸ τὸν «Καθρέφτην τοῦ Πύργου», τὸ «Τραγοῦδι τῆς Ταβέρνας» ποὺ ἔδωκεν ἴσως ἀφορμὴν εἰς πολλὰ βλάμματα τραγοῦδια ὠραιότερα (τοῦ Πάλλη, τοῦ Μαλακάση καὶ προπάντων τοῦ Παναγιῆ), τὸν «Κόσμος» καὶ ἕνα δύο ἄλλα Σιμωνέικα, τὸ σύνολον εἶναι ἀπὸ τὰ μετριώτερα. Ὁ κ. Ἑφταλιώτης εἶναι πολὺ καλὸς πεζογράφος. Ἀλλ' ὥς τὸ ποιητικώτερον μέρος αὐτῆς τῆς συλλογῆς του, ἀπομένει ἡ θαυμασία μετάφρασις τοῦ «Κορυδαλοῦ» τοῦ Σέλλεϋ.

«Δελφοὶ» ὑπὸ Σπυρίδωνος Παγανέλη, ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῆς ἐφημερίδος «Ἀθήναι», 1909. Σελ. 122.

ΩΜΙΑΝΘΑΣΜΕΝ πολλάκις εἰς τὴν στήλην αὐτὴν διὰ βιβλία τοῦ κ. Σ. Παγανέλη. Δὲν εἶναι καμμία ἀνάγκη νὰ ὁμιλήσωμεν ἐκτενῶς καὶ διὰ τὸ σημερινόν. Οἱ «Δελφοί», τὸ νέον αὐτὸ ὀδοιπορικὸν τοῦ τόσο φιλαρχαίου καὶ ἀρχαιοπρεποῦς συγγραφέως, δὲν ἀποτελεῖ οὔτε πρόοδον, ἀλλ' οὔτε εὐτυχῶς καὶ ὀπισθοδρομίαν. Εἶναι γραμμένον μετὰ τὸν ἴδιον ὕψος, μετὰ τὸν ἴδιον τρόπον, μετὰ τὴν ἴδιαν γλαφυρότητα καὶ εὐγλωττίαν, — ὅλ' αὐτὰ γνωστὰ προκειμένου περὶ συγγραφέως τόσο γνωστοῦ ὅσον ὁ κ. Παγανέλης.

Συνιστῶμεν μόνον τὴν ἀνάγνωσιν τῶν «Δελφῶν». Ζῇ κανεὶς ὀλίγας ὥρας μετὰ τὸν συγγραφέα εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον. Καὶ ἡ ζωὴ αὕτη, μὰ τὴν ἀλήθειαν, δὲν εἶναι δυσάρεστος, καὶ χάριν αὐτῆς ἀξίζει ἴσως νὰ ὑποφέρῃ κανεὶς ἀγογγύστως μερικοὺς ἀρχαίους, ὅπως ὑποφέρει τὰς ἐνοχλήσεις ἐνὸς σκοπῆμου ταξιδίου.

«Ἀνάλεκτα», ὑπὸ Γεωργίου Ἀποστολίδου, διηγήρων. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τύπος Ἀδελφῶν Γεράδου, 1909, σελ. 256.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ πεζά καὶ ἀπὸ στίχους. Ἀνώτερον τῶν στίχων εἶναι τὰ πεζά, καὶ ἐξ αὐτῶν πάλιν, προτιμώμεν τὰ κριτικά καὶ τὰ φιλοσοφικά ἀπὸ τὰ διηγήματα. Ὁ κ. Ἀποστολίδης εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ σκέπτονται μᾶλλον παρὰ ποὺ δημιουργοῦν. Καὶ ἡ σκέψις τοῦ εἶναι καὶ λεπτή καὶ πρωτότυπος, ὅπως εἰμπορεῖ νὰ μαρτυρήσῃ προπάντων ἡ μελέτη τοῦ «περὶ τῆς φιλοσοφίας τῶν λέξεων ἐν πράττειν, σχολάζειν, σχολῇ».

Πενήντα σελίδας τοῦ βιβλίου κατέχει μία κριτικὴ περὶ τοῦ Ψυχάρη ὡς συγγραφέως. Ὁ κ. Ἀποστολίδης ἀναλύει τὸ «Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη» καὶ φθάνει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ κ. Ψυχάρης δὲν εἶναι συγγραφεὺς. Τὸ συμπέρασμα εἶναι κάπως τολμηρὸν, ἀλλ' αἱ πλεῖστοι τῶν παρατηρήσεων τοῦ κριτικοῦ ὀφείλονται καὶ ὀρθοτάται. Ἄλλως τε περὶ τῆς ἀμειλικτοῦ αὐτῆς κριτικῆς.

ἡ ὁποία ὑπενθυμίζει μερικὰς τοῦ μακαρίτου Βερναρδάκη, ὁμίλησε πρὸ τινος ἐν ἐκτάσει ἄλλος συνεργάτης τῶν «Παναθηναίων».

«Οἱ Γελωτοποιοὶ» (Les Bouffons) δρᾶμα τετράπρακτον τοῦ Μ. Zamacois, ἔμμετρος μετάφρασις ὑπὸ Λέοντος Δ. Μακκά. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον «Ἑστία» Μάϊονερ καὶ Καργαδούρη 1909. Σελ. 183.

Ὁ μεταφραστὴς εἶναι νεώτατος, μόλις δεκαεπταετής. Τοῦτο πρὸ πάντων μᾶς κάμνει νὰ προσέξωμεν εἰς τὴν μετάφρασίν του, ἡ ὁποία μετὰ ὅλας τὰς νεανικὰς ἀπειρίας, τοὺς συχνὰ βεβιασμένους στίχους, τὸ ἔδω καὶ ἐκεῖ ἀκαλαίσθητον κράμα τῆς γλώσσης κτλ. ἔχει κάποιαν πνοὴν καὶ κάποιαν πρωτοτυπίαν. Ὁρισμένους ὁ κ. Μακκάς ὑπόσχεται ἀξιολόγους ἐργασίας διὰ τὸ μέλλον, ἀφοῦ καὶ αὕτη ἡ πρώτη του μετάφρασις εἰμπορεῖ νὰ θεωρηθῇ ἐν τῷ συνόλῳ καλὴ.

ΚΑΠΟΙΟΣ

ΘΕΑΤΡΟΝ

Νέα Σκηνή: «Ὅταν σπᾶσῃ τὰ δεσμά του» δρᾶμα εἰς πράξεις τρεῖς ὑπὸ Παύλου Νιρβάνα.

ΕἶΝΕ ἡ ἱστορία ἐνὸς ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος τοῦ κακοῦ ἀγωνίζεται νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν τροχίαν τῆς τὴν πρὸ πολλοῦ «ἐκτροχιασμένην» ζωὴν του: ἡ Μοῖρα, φαίνεται, δὲν τοῦ τὸ συγχωρεῖ. Εἶναι δικηγόρος, γῆρος καὶ μεσήλιξ. ἔχει καὶ μίαν κόρην δεκαεξετή. ἔχει καὶ μίαν ἐρωμένην τοῦ ἐλαφροῦ κόσμου, μετὰ τὴν ὁποίαν θέλει τώρα νὰ διαρρήξῃ, καὶ χάριν τῆς κόρης τοῦ ποὺ ἐμεγάλωσε, καὶ χάριν τῆς πρώτης-πρώτης του ἀγάπης, μετὰ τὴν ὁποίαν, ἔνεκα κοινωνικῶν ἐμποδίων, δὲν ἠμπορεσε νὰ ἐνωθῇ ὅταν ἦτο νέος, ἀλλ' ὀνειρεύεται νὰ τὸ κάμῃ τώρα ποὺ ἐγγήρασε σχεδὸν καὶ αὐτὸς καὶ ἐκείνη. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ πρώτη του ἀγάπη ἀρνεῖται νὰ τὸν ὑπανδρευθῇ. Συγχρόνως ἡ ἐγκαταλειπομένη ἐρωμένη τοῦ ἀποτινῇσκει αὐτόχειρ. Καὶ ὁ δυστυχὴς ἀνθρώπος, εἰς τὸ ἀκουσμά, προσβάλλεται διὰ δευτέραν φοράν ἀπὸ ἀγγίαν τοῦ στήθους, καὶ πεθαίνει, ἐνώνων τὴν κόρην του μετὰ τὸν νεαρὸν ἐραστὴν τῆς, διὰ νὰ μὴ πάθῃ καὶ αὐτὴ ὅσα ἐπαθεὶν ὁ πατέρας της.

Ὅταν σπᾶσῃ τὰ δεσμά του ὁ ἔρωτες, τὸν ὁποῖον χίλιαι προλήψεις κρατοῦν σήμερον δεσμωτήν, ὁ κόσμος θὰ γεμίσῃ ἀπὸ εἰδύλλια καὶ θὰ μεταβληθῇ εἰς παράδεισον. Δὲν θὰ ὑπάρχουν πλέον οὔτε ἐκτροχιασμένα ζῶα, οὔτε κοιμένα χρυσονήματα ἀγάπης, τὰ ὁποῖα τοῦ κακοῦ προσπαθεῖ κανεὶς ἐπεὶ νὰ συνδέσῃ... Αὕτη εἶναι ἡ θέσις καὶ ἡ ἰδέα τοῦ δράματος.

Ἐδειξαμεν ἄλλοις τὰ προτερήματα τοῦ καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ λεπτομερῶς. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐκταθῶμεν καὶ ἐδῶ. Ἀρκούμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Νιρβάνα, ἀρκετὰ εὐμορφον, ἦρθε περισσότερον καὶ ἀπὸ τὸ «Χελιδόνι» τοῦ καὶ ἀπὸ τὴν «Μαρίαν Πενταγυῖτισσαν». Ὅχι ὅμως καὶ ἀπὸ τὸν «Ἀρχιτέκτονα Μάρθαν», ὁ ὁποῖος ἀπομένει ἡ μεγαλειότερα τοῦ θεατρικῆς ἐπιτυχίας. Διότι τὸ «Ὅταν σπᾶσῃ τὰ δεσμά του», ἐπαίχθη τρεῖς φορές μόνον καὶ κατεβίβασθη. Ἀλλ' ὁ κ. Νιρβάνας δὲν στηρίζεται εἰς τὴν θεατρικὴν ἐπιτυχίαν, ἡ ὁποία ἐκδηλοῦται δι' εἰσπράξεων. Ἄλλως τε αὐτὸ εἶναι καὶ σχετικόν. Ἐν ἔργον, μετὰ μικροτέρας ἐξόφνης εἰσπράξεως, εἰμπορεῖ νὰ ἔχῃ τὴν τύχην, δι' ἄλλους λόγους, νὰ παυχθῇ περισσότερας φορές. Ἀπολύτως, μᾶς φαίνεται ὅτι τὸ νέον δρᾶμα τοῦ κ. Νιρβάνα δὲν προσθέτει τίποτε σημαντικὸν εἰς τὸ ὅραϊον δραματολογίον του. Εἶναι ὀλιγώτερον φιλολογικὸν ἀπὸ τὸ «Χελιδόνι» καὶ ὀλιγώτερον θεατρικὸν ἀπὸ τὸν καθ' ὅλα ἀνώτερον «Ἀρχιτέκτονα Μάρθαν».

Ὁ συγγραφεὺς ἐξέλεξε τετριμμένην κάπως θέσιν, ἡ δὲ δραματοποίησις τῆς δὲν ἔγινε, κατὰ τὴν γνώμην μας, οὔτε μετὰ τὴν σεμνότητα ἐνὸς καθαροῦ φιλολογικοῦ

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Από της 15 προσεχούς 'Οκτωβρίου τα «Παναθήναια» θὰ λάβουν ἐκτάκτως καλλιτεχνικὴν ὄψιν. Ὁλόκληρον τὸ τεῦχος θὰ τυπώνεται εἰς τὸ πολυτελὲς χαρτὶ ὅπου τυπώνεται τὴν ἡμέραν τοῦ κειμένου εἰκόνων. Ἡ διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ ἀποβλέπουσα εἰς τὴν πρόδον μόνον αὐτοῦ, θὰ τηρήσῃ, μὲ ὅλην τὴν ἐπὶ πλέον δαπάνην, ἀμετάβλητον τὸ τίμημα τῆς ἐγγραφῆς. Συγχρόνως πλουσία εἰκονογράφεισι καὶ φροντὶς ἰδιαίτερα εἰς τὴν ὕλην θὰ καταστήσονται ἀκόμη προσφιλέστερα τὰ «Παναθήναια» εἰς τοὺς ἀναγνώστας τὸν.

Κατὰ τοὺς θερινούς μῆνας 'Ιούνιον, 'Ιούλιον, Αὐγουστον, Σεπτέμβριον τὰ «Παναθήναια» ἐκδίδονται ὅπως κατ' ἔτος εἰς τεύχη μηνιαῖα διπλά.

Τῷ πρωτοβουλία τῆς ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως ἐδρευούσης ἐν Ἀθήναις Ἑλληνικῆς Γεωργικῆς Ἑταιρίας τελεῖται τὸν προσεχῆ 'Οκτώβριον τυροκομικὴ ἐκθεσις εἰς τὴν ὁποίαν θὰ βραβεύθουν τὰ καλλίτερα τυριά ἑλληνικῆς κατασκευῆς. Ἡ Ἑλληνικὴ Γεωργικὴ Ἑταιρεία ἀποταθεῖσα πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς ἐν Κρήτῃ Γεωργίας ζητεῖ ὅπως καὶ αἱ ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ γεωργικαὶ περιφέρειαι στείλωσι δείγματα πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Ἡ ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπένευεν εἰς τὸν Γεράρδον Χάουπτιμαν, τὸν συγγραφεὰ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνοίξεως, τὸν ἀργυροῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτήρος.

Ὁ κοντὸς τῆς σημαίας τοῦ Φιρκᾶ, τὸν ὁποῖον ἀπέκοψαν αἱ Δυνάμεις, μετεφέρθη εἰς τὸ ἀγγλικὸν θωρηκτὸν «Suifure» ὅπου θὰ φυλαχθῇ ἀνέπαφος.

Πολὺ ἐπίκαιρος μὲ τὴν σημερινὴν κατάστασιν ἔρχεται ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ἑθνικοῦ Ποιητοῦ πρὸς τὸν Γεώργιον Τερτσέτην εἰς τὴν σελίδα 260 τοῦ τεύχους αὐτοῦ.

Ἀνεκαλύφθη νέα εἰκὼν τοῦ Θεοδοκοπούλου εἰς μικρὰν ἐκκλησίαν τοῦ Τολέδου, παριστώσα τὴν Σύληψιν τῆς Θεοτόκου. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς Παρθένου δύο ἄγγελοι· ὁ ἓνας παίζει λύραν καὶ ὁ ἄλλος κιθάραν. Τριγύρω Χερουβεῖμ. Εἰς τὰ πόδια τῆς γονατισμένης ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐκκλησίας προσεύχεται. Εἰς τὸ βάθος τῆς εἰκόνος ἡ ἐκκλησία καὶ ἀριστερὰ ἀνθοδέσμη καὶ ἐπάνω εἰς αὐτὴν ἡ ὑπογραφή τοῦ ζωγράφου.

Περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου ἔρχεται πιθανῶς εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Ζάν Μορεάς.

Ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς ἐν Ρωσσίᾳ νέα σειρά εἰκονογραφημένων ἐπιστολικῶν δελταρίων ἀναφερομένων εἰς τὴν Γλασνάϊαν Πολιάναν καὶ τὸν ἐκεῖ βίον τοῦ Τολστόη. Ἐπὶ τῶν δελταρίων ἀναγράφονται καὶ ἀνέκδοτοι γινώμαι τοῦ μεγάλου 'Ρώσσου συγγραφέως. Μεταξὺ τούτων εἶνε καὶ ἡ ἐξῆς: «Ζωὴ ἀληθινὴ δὲν εἶνε ἡ ποικιλομένη ἀπὸ μεγάλα συμβάντα, ἡ διεξαγομένη μὲ ἀγῶνας καὶ ἀλληλοκτονίας. Ὅχι· ζωὴ ἀληθινὴ εἶνε ἡ ῥέουσα μέσῳ βραδυτάτων καὶ σχεδὸν ἀνέπαισθιτων μεταβολῶν».

Ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ κωδωνοστασίου τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς Βενετίας προχωρεῖ ταχέως, καὶ ἔχει ὁρισθῇ ἀπὸ σήμερον ἡ ἐγκαινίασις αὐτοῦ διὰ τὴν 25ην Ἀπριλίου 1911 ἑορτὴν τοῦ εὐαγγελιστοῦ ἁγίου Μάρκου.

ΔΗΛΩΣΙΣ: Ὁ κύριος Πέτρος Ζητουνιάτης, ὁ περιοδεύων ἀντιπρόσωπος τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ», δὲν εἶναι πλέον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ περιοδικοῦ. Πᾶσα τυχὸν ἀπόδειξις εἰς χεῖρας του ἢ ἐπιστολὴ μας ἐξουσιοδοτοῦσα αὐτὸν νὰ εἰσπράξῃ ἐγγραφάς, εἶναι ἄκυρος.

(ΕΚ ΤΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ)

κου. Τὸ περίφημον κωδωνοστάσιον δὲν ἔλειπε λοιπὸν καὶ πολὺ ἀπὸ τοῦ ὁρίζοντος τῆς Βενετίας. Ἡ πτώσις του εἶχε συμβῇ τὴν 14ην 'Ιουλίου 1902.

Ἐπιδιώκεται ἐν Γαλλίᾳ ἡ διοργάνωσις τῆς μορφώσεως τῶν τυφλῶν οὔτινες ὑπολογίζονται εἰς σαράντα χιλιάδας καθ' ὅλην τὴν χώραν. Πρόκειται νὰ ὁρισθῇ διαρκὲς συμβούλιον, διὰ νὰ λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν ἀνωτάτην αὐτοῦ διεύθυνσιν τὰ ἤδη ὑπάρχοντα ἐν Γαλλίᾳ 53 ἰδρύματα διὰ τυφλοὺς, νὰ συστηθῇ δὲ καὶ κεντρικὸν κατὰστημα πρὸς ἐκδόσιν βιβλίων εἰδικῶς διὰ τυφλοὺς προωρισμένον κατὰ τὸ σύστημα τῶν ἀναγλύφων χαρακτῆρων.

Ὁ Σουλτάνος Μωάμεθ Ε' διώρισεν ἐπιτροπὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέθεσεν, ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν τουρκικῶν πατριωτικῶν ᾠμάτων καὶ ἐμβατηρίων νὰ ἐκλέξῃ τὴν κατάλληλον σύνθεσιν, ἥτις εἰς τὸ μέλλον θὰ ἰσχύῃ ἐπίσημος ὡς ἐθνικὸς ὕμνος.

Γερμανὸς ξενοδόχος ἐν Πομπητῇ προέβη εἰς ἀνασκαφὰς δι' ἰδιὸν του λογαριασμόν καὶ ἀνεκάλυψε πλησίον τῆς ἀρχαίας πόλεως μίαν ἐκτάκτως ὠραίαν καὶ τελείως διατηρουμένην ἑσπλιν. Οἱ διάφοροι χώροι ἔχουν διακόσμησιν ἀπιστεύτως πολυτελῆ. Ὁ ὠραιότερος ὅλων εἶνε τὸ Τρικλίνιον (ἡ τραπέζα), τοῦ ὁποῖου οἱ τοῖχοι εἶνε ζωγραφισμένοι μὲ ὠραιότατας παραστάσεις. Τὰ χρώματα διετηρήθησαν τόσον ζωηρά, ὥς νὰ ἦσαν χθεσινά.

Ὁ Ζεπελὶν ὁ ἀκούραστος ἀεροπόρος σχεδιάζει ἐκδρομὴν εἰς τὸν Βόρειον Πόλον, θέλει δὲ τὸ ἔργον τοῦ βίου του νὰ στέψῃ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ τολμηροῦ τοῦτου ταξιδίου· πρόκειται μὲ ἀερόστατον ἰδικοῦ του συστήματος νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ μακρὺν ταξίδι πρὸς ἑξερύνησιν γεωγραφικὴν, γεωφυσικὴν καὶ ἰδίως ἀτμοσφαιρικὴν τῶν ἀγνώστων μέχρι τοῦδε ἀρκτικῶν χωρῶν.

Εἰς τὴν Γενεύην, τὴν μητροπόλιν τῆς διαμαρτυρομένης ἐκκλησίας ἐορτάσθησαν ἐσχάτως δύο μεγάλαί ἀναμνηστικαὶ ἡμέραι: ἡ 400ῃ ἐπετηρὶς τῆς γεννήσεως τοῦ Καλβίνου καὶ ἡ 350ῃ ἐπετηρὶς τῆς ἰδρύσεως τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γενεύης.

Ὁ νεώτερος υἱὸς τοῦ βαρὸν Ἀλφρέδου Ρότσιλδ ἐν Βιέννῃ ὑποκτόνησε διότι ὁ πατήρ του ἠρνεῖτο νὰ συναινέσῃ εἰς τὸν γάμον του μὲ γνωστὴν Βιενναίαν ἡθοποιόν.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἀνὰ τὰ Προσκυνήματα ὑπὸ Τιμοθέου Πυθαγόρου Θέμελη, Ἱεροσόλυμα τυπ. Ἱεροῦ Κοινοῦ τοῦ Π. Τάφου.

Ἡπειρωτικὸν Γλωσσάριον, ὑπὸ Π. Ἀραβαντινοῦ. Ἀθῆναι τυπογραφεῖον Πετράκου δρ. 2.50

Ψαμμομετρικὴ καὶ Χημεία, συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς χημείας ὑπὸ Μιχαήλ Στεφανίδου. Μιτυλήνη τυπογραφ. Μ. Νικολαΐδου φρ. 3.

Λεξικὸν ἑλληνοαγγλικόν, ὑπὸ Α. Κυριακίδου. Ἐκδοσις δευτέρα. Ἀθῆναι τυπογραφ. Ἀν. Κωνσταντινίδου.

Manuale di Conversazione italiana-neoellenica, E. Brighenti. Milano, Ulrico Hoepli fr. 2.

FILTRE CHAMBERLAND

Système PASTEUR

Le seul autorisé par
Pasteur à porter son nom.
Le seul s'opposant à la
transmission de la fièvre
typhoïde par les eaux
d'alimentation.

Représentant Général

J. B. RODIER

50 rue Hippocrate — Athènes

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ

ΔΙΑ ΚΥΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΣ

ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΕΩΣ

ΡΑΦΕΙΑ

ΑΝΔΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΦΟΡΕΜΑΤΩΝ

ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΕΙΣ ΤΗΝ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΝ ΕΝΩΣΙΝ

79 — ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ — 79

ΠΩΛΗΣΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣ ΠΟΛΙΤΑΣ — ΤΙΜΑΙ ΩΡΙΣΜΕΝΑΙ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ ΦΡ. ΧΡ. 15.000.000. — ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ: ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, Καῖρῳ, Θεσσαλονίκῃ, Σμύρνῃ.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ καὶ ΥΠΟΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ: ἐν Μοναστηρίῳ, Μυτιλήνῃ, Περγάμῳ, Μαγνησίᾳ

Προεξοφλήσεις, Εἰσπραξις γραμματίων, Τηλεγραφικαὶ πληρωμαὶ, Ἐπιταγαί, Πιστώσεις, Πιστωτικαὶ Ἐπιστολαί, Δάνεια ἐπὶ χρεωγράφων, Ἐμπορευμάτων καὶ γραμματίων, Φύλαξις τίτλων, Ἐνοικίσεις χρηματοκιβωτίων. Ἐντολαὶ χρηματιστηρίου κλπ.

Καταθέσεις Δραχμῶν. — 3 1/2 % ἑτησίως διὰ καταθέσεις ἐν ὄφει, καὶ Ἀνοικτοὺς Λ/σμοὺς μέχρι Δρχ. 25.000. — 3 % ἑτησίως διὰ καταθέσεις ἐν ὄφει καὶ Ἀνοικτοὺς Λ/σμοὺς, μέχρι τοῦ ποσοῦ Δρχ. 100.000. — διὰ τὰ πέραν τῶν 100.000 ποσὰ ὑπολογίζεται τόκος 2 % ἑτησίως. — 4 1/2 % ἑτησίως διὰ καταθέσεις 6 μηνῶν. — 5 % — 1 ἔτους καὶ ἐπέκεινα.

Καταθέσεις Χρυσοῦ. — Τόκος κατὰ 1/2 % ἐπὶ ἑλαττον τῶν εἰς Δραχμάς καταθέσεων. Ταμιευτήριον — 4 % διὰ καταθέσεις μέχρι τοῦ ποσοῦ Δρχ. 2.000. —

Αἱ καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὃ νόμισμα ἐγένοντο.

“ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Ο ΦΟΙΒΟΣ,, ΑΘΗΝΑΙ

ΑΓΙΣ ΘΕΟΣ :

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ :

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ῥωαῖος τόμος, θαυμασίως εἰκονογραφημένος ὑπὸ τοῦ καλλιτέχνου κ. Π. Ροῦμπου, περιέχων τὰριστοὺργήματα τῆς δημοτικῆς μας ποιήσεως.

Κάθε ἀντίτυπον τιμᾶται δρ. 3.

100 ἀντίτυπα ἐπὶ χειροποίητου χαρτοῦ δρ. 5 καθέν. Κάθε αἰτήσις, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς ταχ. ἐπιταγὴν, στέλλεται :

Πρὸς τὴν Ἑκδοτικὴν Ἑταιρείαν ὁ Φοῖβος,
1, ὁδὸς Κλεισθένους, Ἀθήνας.

Διὰ τοὺς συνδρομητὰς τῶν «Παναθηναίων» κάθε ἀντίτυπον φράγκα 2.50, ἀποστελλόμενα μαζί μὲ τὴν παραγγελίαν.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια καὶ εἰς χρυσόν, ἥτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερελίνας ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσμίαν ἢ διαρκείας. Αἱ εἰς χρυσόν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα εἰς ὃ ἐγένετο ἡ κατάθεσις, εἰς χρυσόν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (chèque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ ἐπιταγῇ τοῦ ὁμολογιούχου.

Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ὁμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου ἐν τοῖς Ὑποκαταστήμασι τῆς Τραπεζῆς, ἐν Κερκύρᾳ δὲ Κεφαλληνίᾳ καὶ Ζακύνθῳ διὰ τῶν Ὑποκαταστημάτων τῆς Ἰονικῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων

1 1/2	τοῖς	%	κατ	ἔτος	διὰ	κατάθ.	6	μηνῶν
2	>	0	>	>	>	>	1	ἔτους
2 1/2	>	0	>	>	>	>	2	ἔτων
3	>	0	>	>	>	>	4	ἔτων
4	>	0	>	>	>	>	5	ἔτων

Αἱ ὁμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐντολὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικαὶ ἢ ἀνώνυμοι.

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

ΣΥΣΤΑΘΕΙΣΑ ΤΩΙ 1889

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΔΡΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩΙ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθω, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλει.

Καταθέσεις. Ἡ Ἰονικὴ Τράπεζα Limited ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰουνίου 1907 καὶ μέχρι δευτέρας εἰδοποιήσεως, δέχεται καταθέσεις εἰς τραπεζογραμμάτια ἐπὶ τόκῳ ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

2 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ μέχρι 100.000 Δρ. — 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν διὰ ποσὰ πέραν τῶν 100.000 Δρ. — 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 3 μῆνας. — 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη μέχρι 4 ἐτῶν. — 4 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

Ἡ Τράπεζα δέχεται ἐπίσης καταθέσεις εἰς chèques ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, ἐπὶ τόκῳ, ὡς ἑξῆς: 3 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς α' ζήτησιν. — 3 1/4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 6 μῆνας. — 3 1/2 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 1 ἔτος. — 4 % ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει μετὰ 2 ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

Αἱ εἰς ἐπιταγὰς (chèques) ἐπὶ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας καταθέσεις ἀποδίδονται εἰς ὃ εἶδος ἐγένετο ἢ κατάθεσις, παντὸς δικαιώματος χαρτοσήμου ἐπιβαρύνοντος τὸν καταθέτην.

ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΚΟΜΜΩΣΕΩΣ

Σ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 4

La vraie ondulation Marcel.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου 67. Κολώνια

Κομμώσεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκης, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Βιβλιοδετεῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Ἐδωδιουπωλεῖα

Β. Ἀπόισον πρῶην **Γουλιέλμου**, ὁδὸς Σταδίου 9.

Π. Κ. Ἐξαρχόπουλος καὶ Ἀδελφός, Σταδίου 58.

Καφεῖνθεστιάτορια

Πανελλήνιον, ὁδὸς Πανεπιστημίου-Προαστείου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΕΩΣ

ΦΩΤΙΣΜΟΣ, ΘΕΡΜΑΝΣΙΣ
ΚΙΝΗΣΙΣ

Δι' οἰνοπνεύματος ἐκ Σταφίδος

ΜΑΡΜΕΛΑΔΑΙ

ΚΟΜΠΟΣΤΑ ΕΚ ΝΩΠΗΣ ΣΤΑΦΥΛΗΣ. * * * * *

Ἡ ΘΡΕΠΤΙΚΩΤΕΡΑ ΕΥΓΕΣΤΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΤΕΡΑ ΤΡΟΦΗ

ΝΕΚΤΑΡ

ΠΟΤΟΝ ΤΟΝΩΤΙΚΟΝ ΚΑΙ ΔΡΟΣΙΣΤΙΚΟΝ